

ЛЕЗГИ Газет

**Жуван Ватан,
ватанэгълияр хуьх!**

1920 – йисалай акъатзава

№ 26 (10619) хемис 26 – июнь, 2014 – йис WWW.LEZGI.ETNOSML.RU

Къимет “Дагпечатдин” киоскрай - 10 манат

Сергей Меликов - Дагъустанда

СОВЕЩАНИЕ

19-июндиз Дагъустандиз Кеферпатан Кавказдин федеральный округда Россиядин Федерациядин Президентдин патай тамам ихтиярар ганвай Векил Сергей Меликов официальный мугъманвиллиз атана.

РД-дин Къилин ва Гьукуматдин Администрациядин пресс-къуллугъдин ва информациядин управлениди хабар гузвайвал, Дагъустандин Къилин кабинетда тухвай гуьрушдин сергъятра аваз Сергей Меликовани Рамазан Абдулатипова республикади СКФО-да Россиядин Президентдин Гьамишалуьгъ векилханадихъ галаз санал къвалахунин месэляяр веревирдна. Къейд авун лазим я хьи, алай вахтунда Гьамишалуьгъ векилханадин руководитель округдик акатзавай жуьреба-жуьре регионриз физва. И йикъара ам Кабардино-Балкария Республикадани хъана.

▶ 2

Азербайжан - Дагъустан: санал къвалахун гегъенш жезва

**ДАГЪУСТАНИ АЗЕРБАЙЖАН
БАЛУГЪЧИВИЛИН ХЕЛ
САНАЛДИ ВИЛИК ТУХУНИН
ПАТАХЪАЙ МЕСЛЯТ ХЪАНВА**

“Регионри санал къвалахун: хъаж хъунин цийи мумкинвилер” лишандик кваз кыле тухвай Россиядинни Азербайжандин V форумдин сергъятра аваз “Куьгъне багъ агрохолдинг” ОАО-дини Ctc Holding” компанияди къулар члугунвай икърардал асаслу яз Дагъустандинни Азербайжанди балугъчивилин хел саналди вилик тухуда.

Икърар Дагъустан Республикада, СНГ-дин уьлквейра бизнес-проектар кылииз акъудунин, Европадин, Израилдин члехи компаниярихъ галаз агалкъунралди санал къвалахунин барадай къватнавай девлетлу тежрибадал бинеламишуналди къабулнавайди я.

Икърардин макъсад, Россиядинни Азербайжандин законодательство гысаба къуналди, къве терфдинни интерес ийизвай хилерай, кылди къачуртла, Дагъустан Республикадин территорияда вирера форель балугъар туьретмишунин, балугърикай консервиардай завод ва балугъар гумадал ритладай производство ишлемишуник кутунин жигъетдай санал къвалахунин сергъятар тайинаруникай ибарат я.

**ДАГЪУСТАНИ
АЗЕРБАЙЖАНДИВ ШУШЕДИН
КЪАПАР АГАКЪАРДА**

“Регионри санал къвалахун: хъаж хъунин цийи мумкинвилер” лишандик кваз кыле тухвай Россиядинни Азербайжандин V форумдин нетижайрал асаслу яз

▶ 4

Россиядинни Азербайжандин V форум

РД-дин Къилин ва Гьукуматдин Администрациядин пресс-къуллугъдин ва информациядин управленидай хабар гайивал, кыле Рамазан Абдулатипов авай Дагъустандин делегация “Регионри санал къвалахун: хъаж хъунин цийи мумкинвилер” лишандик кваз тухузвай Россиядинни Азербайжандин V форумда иштиракун патал Габаладиз фена.

Официальный делегациядик РД-дин Къилин ва Гьукуматдин Администрациядин жавабдар къуллугърал алай ксар, республикадин са бязи министерствойринни ведомствойрин руководительтар, бизнес-сообществойрин векилар квай.

Дагъустандин Къил РАбдулатипова къуншидал алай дуствилин Азербайжандиз вичин мугъманвал Габаладин центрада вири миллетдин регъбер Гъейдар Алиеваз хъажнавай памятникдал цуьквер эцигунилай башламишна.

Форумдин къвалахда иштирак авуниз баян гуналди, РАбдулатипова адахъ къве государстводин арада амадагвилин алакъаяр вилик тухунин барадай еке метлеб авайди къейдна: “Россиядинни Азербайжанди чи президентрин, чи гьукуматрин къаюмвилек кваз санал къвалахун агалкъунралди вилик физва. Им лап члехи ва герек къвалах я. Дагъустандин делегацияни гьам алишверишдинни экономикадин жигъетдай санал къвалахунин, гьам гумонитарный проектар уьмуьрдиз кечирмишунин барадай вичин чка мадни мягъкемдаказ тайинариз чалишмиш жезва. Гъавилай чяхъ еке планар ава. И мукъвара зун Азербайжан Республикадин Президент Илгъам Гъейдарович Алиевахъ галаз гуьрушмиш хъана. Адан теклифдалди Дагъустандин территорияда са жерге проектар уьмуьрдиз кечирмишиз башламишнава. Чна и кардиз интерес ийизва.

Чна активдаказ санал къвалахзава ва и проектар кылииз акъудуиз куьмек гуда”.

Рикел хун лазим я хьи, Дагъустанди Азербайжандихъ галаз са жерге официальный документрал къулар члугунва. Абурун арада ава: къве республикадин арада дуствилин ва абуру санал къвалахунин гьакъиндай декларация; алишверишдинни экономикадин, илимдинни техникадин, культурадин ва гуманитарный хилерай санал къвалахунин гьакъиндай; Азербайжан Республикадин майишатри Дагъустандин территорияда яйлахрин чилер ва РД-дин майишатри Азербайжандин территорияда къышлахрин чилер ишлемишунин гьакъиндай; транспортдин рекъяй санал къвалахунин асул принциприн гьакъиндай икърарар.

Азербайжан Республика алишверишдинни экономикадин жигъетдай фадлай чи асул амадаг я. Къуншидал алай Азербайжандихъ галаз Дагъустанди ийизвай алишверишдин оборотди Дагъустандин къецепатан алишверишдин вири оборотдин 30 процентдилай тимил тушиз тешкилзава. Къве республикадин арада авай алакъаяр дурумлудаказ вилик физва ва стратегиядин жигъетдай амадагвал мадни мягъкемарунихъ рекъе тунва.

(Форумдин къвалахдиз талукъ гегъенш материал къведай нумрада гуда).

УЬМУЬР

21-июндиз РД-дин зегъметдин ва яшайишдин жигъетдай вилик тухунин министр Малик Баглиев ва агъалиьриз яшайишдин куьмекар гузвай маса идарайрин векилар Украинадай Дагъустандиз катнавайбурал кыл члугъаз фенвай.

▶ 3

СПОРТ

Хасавюртда спортдин лайихлу мастер, къве сеферда дуньядин чемпион, 5 сеферда СССР-дин чемпион Руслан Ашуралиеван экуь къамат рикел хунин лишан яз азаддаказ къуршахар къунай 1999 ва 2000-йисара ханвай жаванрин арада акъажунар кыле фена.

▶ 21

Сергей Меликов - Дагъустанда

1

С.Меликов тебрик авуналди, Дагъустандин Къили вири месэлайрай лазим тирвал санал къвалахиз гъазур тирди къалурна: "Кеферпатан Кавказдин Федеральний округда Президентдин патай тамам ихтиярар ганвай Векилвиле и регион чизвай, адан интересар хвейи кас, Россиядин ватанперес тир кас тайинарунал зун шад я. Кеферпатан Кавказда Куь хиве тунвай везифаяр къилиз акъудиз хъуниз чна интерес ийизва".

Вичин нубатдай яз, СКФО-да РФ-дин Президентдин патай тамам ихтиярар ганвай Векил С.Меликова тереф хуьнай сагърай лагъана ва вичиз Дагъустан Россия галачиз чпин гележег гъич фикирдизни гъин тийизвай инсанар яшамиз жезвай чка яз чизвайди къейдна.

Республикада арадал атанвай гъалариз баянар гуналди, С.Меликова малумарайвал, гъалар пайгардик кутунин ва дурумлудаказ вилик финин мурад-ралди жанлу политический серенжемар къабулун лазим я. Ада къвалахдин асул са шумуд тереф раижна ва Дагъустандиз вири жуьрейрин куьмекар гудайдахъ инанмишарна. А куьмекарни сифте нубатда яшайишдихъ ва экономикадихъ галаз алакълу я. И хилера, С.Меликова къейд авурвал, чеб энгел тавуна гъялна кланзавай месэляяр къватл хъанва.

Гъамишалугъ Векилди лагъайвал, кар алай проектар ва республика вилик тухунин программаяр обществода гъалар пайгардик кутунин рекъе тунва. Ада лазим атайла, а проектарни программаяр къилиз акъудунин карда куьмекар гун хиве къуна.

Къвалахдин лап важиблу къвед лагъай тереф, С.Меликова къейд авурвал, экстремизмдиз аксивал авунихъ галаз алакълу я. "Дагъустан - им надир субъект я. Ина инсанри чпихъ анжа битав сад тир Россиядин государстводиз кваз хъсан гележег жедайди аннамизшава. Гъа са вахтунда квехъ галаз санал чаз чизвайвал, ина гъалар къайдадикай хъудун патал, - гъа гъисабдай жуьреба-жуьре халкъарин векилрин арада чуьруьрик цай кутунин рекъелдини - чалишмишвилер ийидайди чизва. Диндихъ галаз алакълу месэлали вилик акъвазнава. И жигъетдай ягълмишвилер рехъ къунвай ксарни ава жеди. Абуруз галаз дуьзгъундаказ гъавурдик кутунин къвалах тухун герек я. Гъиле яракъ къунвайбурукай рахайтла, абурув масакла эгечлун ва талукъ тир къарар къабулун лазим я.

Къвалахдин пуд лагъай терефни территориярихъ галаз алакълу гуьжетриз талукъди я. Жуван виликан къвалахдихъ галаз алакълу яз заз чизвайвал, республикада и месэла са акъван хцидаказ акъвазнава. Дагъустанвияр жуьреба-жуьре зидвилер, гъавурда акъун тавунар законрин сергъятра аваз арадай акъудиз гъазур я. Чун агъадай винелди властдин сад тир къурулуш я. Чун Квез къвалахда вири жуьрейрин куьмек гуз гъазур я", - инанмишарна С.Меликова.

Рамазан Абдулатипова вичин патай къейдна: "Куь ниятар уьлкведин Президентди зун Дагъустандиз рекъе тунин къарар къабулдай члавуз гайи тапшургърихъ галаз туьш хъунал зун шад я. За фикирзавайвал, гъахтин везифаяр Куь виликни эцигна. Чун са уьлкве, са государство, са халкъ я ва чалай вири Россиядихъ галаз санал вилик финин барадай еридин жигъетдай цийи дережадиз хкаж жез алакълу. Чун санал къвалахиз гъазур я ва санал къвалахунин патахъай чаз игътияжни ава".

Дербентдин юбилейдиз талукъарна

МАХСУС ЗАСЕДАНИЕ

23-июндиз Дагъустан Республикадин Гъукуматдин Председатель Абдусамад Гъамидова Дербент шегъердин администрацияда Россиядин виридалайни къадимлу и шегъердин бине кутурдалай инихъ 2000 йис тамам хъунин сувариз гъазурвал акунин рекъяй махсус дестедин заседание кыле тухвана.

РД-дин Къилин ва Гъукуматдин Администрациядин пресс-къуллугъдин ва информациядин управлениди хабар гузайвал, месэла веревирд авунин карда РД-дин эцигунрин, архитектурадин ва яшайишдин къвалеринни коммунальный майишатдин министр Муса Мусаева, РД-дин экологиядин ва тебиатдин ресурсрин министр Гъасан Идрисова, Дербент шегъердин къил Имам Яралиева, инвесторрин векилри, юбилейдиз гъазурвал акунин къвалахрал желбнавай шегъердин управленийрин руководителри иштиракна.

Заседание ачухай Абдусамад Гъамидова къватл хъанвайбур вич Москвада Россиядин регионар вилик тухунин министр Игорь Слюняевахъ галаз гуьруьшмиш хъайидан патахъай хабардарна. Адахъ галаз кыле фейи суьгъбетда чеб гъялунилай юбилейдин серенжемар агалкъунралди кыле фин аслу тир месэляри къарагъарна. Премьер-министрди мадни къейд авурвал, планламышнавай къвалахар тамамардай пудратдин организацияр тайинарунин рекъяй конкурсар ва аукционар тухванва; алай вахтунда агакъарнавай документар экспертизадай акъудун герек къезва.

Заседанидал рахай РД-дин "Дербент-2000" ГКУ-дин руководитель Али Нурмегъамедова алаатай газфедта фикирдиз къачунвай вири объектриз талукъ яз проектировщикрихъ галаз рахунар кыле тухвайдан ва куьчяр, паркар цийиикла туькълур хъувунин рекъяй икъраррал къулар члугунвайдан патыхъай хабардар авуна. Объектар гъиле къунин нубатар дуьзгъундаказ тайинарайдалай гуьгъуьниз, къейдна А.Нурмегъамедова, федеральный бюджетдай пулдин такъатар агакълунал вил алаз акъваз тавуна, республикадин такъатрин гъисабдай проектар бажармишунив эгечиз жедя; къвалахрин сад лагъай пай (ихтилат 9 куьнедикай ва са паркуникай физва) гъеле алай йисуз акълалтариз жедя.

Чпин нубатдай яз инвесторрин векилри заседанидин иштиракчяр планламышнавай объектар, гъа гъисабдай Низамидин тварунихъ галай парк, I Петрдин къвал, Ортакъапу куьне, цийиикла туькълур хъувунин ва цийи эцигунар кыле тухунин концепциядихъ галаз танишарна. Проектрин документациядихъ галаз таниш хъайидалай гуьгъуьниз А.Гъамидова планламышзавай Олимпийский комплекс, паркунин зона, фонтанарни галаз Низамидин тварунихъ галай паркунин генеральный план гъазурун тапшурмишна. РД-дин Гъукуматдин Председателди шегъердин къеледин цал саламатдиз хуьн ва адан пата агудна маса эцигунар кыле тухун тавун чарасуз тирди къейдна.

Заседанидал Гъ.Алиеван куьчедя авай дараматрин винел патан акунриз талукъ месэладални акъвазна. Инвестордин векилди къейд авурвал, къвалерин вилик патариз сувагъар ягун фикирдиз къачунвайди тир. Гъа са вахтунда дараматрин чина плиткаяр тунайтла хъсан тир. Им санлай къачурла, Дербентдин тебин къаматдихъ галаз къадай кар жедя. И месэла А.Гъамидова, телефондай талукъ тир ксарихъ галаз рахуналди, гъиле-гъилди гъялна.

Премьер-министр I-Петрдин къвал ва Ортакъапу куьне цийиикла туькълур хъувунин проектриз муькуфдивди килигна, "Группа "Сумма" ООО-дин векил З.Абдуллаева хабар гайивал, а куьне гегеншарда. Къвалахар кыле тухудайла, алай аямдин къезил материалар ишлемишда. Идани къеледин цларин надир архитектура къевир тавуна ачухдаказ тадай мумкинвал гуда. Идалай гъейри, муьквал тир вахтара са десте археологар атун гуьзлемишзава, абур I Петрдин къвал ахтармишунал машгъл жедя.

Гъялиз тахъанвай са жерге маса месэляри раижна: кылди къачуртла, Ортакъапыдин куьнедай еке давленидин газопровод тухванва. Адан турбаяр са артух виле акъан тийидайвал авун герек я. Идахъ галаз алакълу яз А.Гъамидова и месэла гъялунал "Даггаз" компания ва я тахъайтла гъахтин жуьредин къвалахар кыле тухун патал лицензия авай гъар гъихтин хъайитани маса компанияр энгел тавуна желб авун тапшурмишна.

Гъукуматдин Председателди федеральный "Кавказ" шегъре рекъин шегъердин сергъятра авай участок цийиикла туькълур хъувунин, гуьлуьн къерехда авай чкаяр къайдадик кутунин, "Къирхляр" твар алай насосдин станция эцигунин рекъяй къвалахар кыле физвай гъалдиз интерес авуна. "Сад тир заказчидин - застройщикдин дирекция" МКУ-дин начальник С.Къазибегова баян гайивал, "Дагавтодордин" векилар шегъердиз атана ва абур шегъре рекъиз килигдайла гъуьгъуьниз гуьнгъуна хтунин гыкъван къадар къвалахар тухун лазим ятла тайинарна. "Къирхляр" твар ганвай насосный станциядикай рахайтла, ам эцигун эглеш хуьн пулдин такъатар авачиз хуьнихъ галаз алакълу я.

Заседание давамарай А.Гъамидова малумарайвал, Москвада авай члавуз ам "Россиядин ракъун рекъер" ОАО-дин филиалдин ракъун рекъерин вокзалдин Дирекциядин начальник Сергей Абрамовахъ галаз гуьруьшмиш хъана, абуру вокзал ва адан патав гъай майдан цийиикла туькълур хъувунин месэла веревирдна, гъикл лагъайтла Дербентдин къамат гъа и объектрилайни аслу я. Муьквал тир вахтара вокзалдин дараматдиз, адан патав гъай майдандиз килигун кылиз акъудун лазим тир къвалахрин къадарар тайинарун патал С.Абрамов пешекарарни галаз Дагъустандиз къведа. Идахъ галаз алакълу яз Дербент шегъердин администрациядин къилин заместитель М.Гафарова цийиикла туькълур хъийизвай объектрин жергедик телеф хъайи ракъун рекъин работникрин вокзалдин патав эцигнавай памятникни кутун теклифна.

Заседание кыле фидай члавуз Дербент аваданламышунин проектар уьмуьрдиз бажармишунал къилдин ксарин инвестицияр желб авунин месэлали веревирдна. РД-дин Гъукуматдин Председателди вич Государстводин Думадин депутат тир дагъустанвийрихъ галаз гуьруьшмиш хъайидан, вичи абуруз юбилейдин серенжемиз гъазурвал акуник чпин тлем акакълу пай кутун теклифайдан гъакълундай малумарна.

Вичин нубатдай яз, Дербент шегъердин къил Имам Яралиева шегъерда кыле туьхувай серенжемрин патахъай хабардарна. Ина объектар цийиикла туькълур хъувунин карда иштиракиз кланзавайбуруз теклифдай объектрин сиягъ гъазурнава. Къейд авурвал, къилдин ксарин патай теклифар къезва. ИкI, А.Гильядован куьчедя къвалахар гъакълу къатда акълалтарнава. И къвалах РД-дин Халкъдин Собранидин депутат Дербентдин газ къай чехиррин заводдин директор М.Садуллаева вичин хивез къачунвайди тир. Идалай гъейри, И.Яралиева кылди вич К.Марксан куьне ва аскеррин сурар цийиикла туькълур хъувунин къвалахар туьхуз гъазур тирдан патахъай малумарна.

Дагъустандин экологиядин ва тебиатдин ресурсрин министр Гъасан Идрисова къейд авурвал, "Группа "Сумма" ООО-дин векилриз яшайишда арадал къезвавай къеви зирзирбил хатасуз ийидай полигон дуьзгъун къайдадиз гъунал машгъл жез кланзава. Идалай гъейри, шегъердин руководстводи министрстводивай Нарын-къаладин патарив гъай шамагъаждин тарарин там къеттендаказ хуьзвай зонадин дережадиз хкажун тлабайди рикел хъуналди, Г.Идрисова къеледин къулукъ галай дагъда 230 гектардин майдан авай тебин парк арадал гъуьнихъ галаз алакълу яз документар гъазурунив эгечлунин къарар къабулнавайдан гъакълундай хабар гана. Абдусамад Гъамидова и кардин тереф хвена.

Дербент шегъердин бине кутурдалай инихъ 2000 йис тамам хъунин сувариз гъазурвал акунин сергъятра аваз къилиз акъудиз хъанвай крарин патахъай къватл хъанвайбур И.Яралиева хабардар авуна. ИкI, "рекъин картадихъ" галаз къадайвал, гъар са серенжемдин патахъай жавабдар кас тайинарнава, юбилейдин официальный сайт тешикинава, сувар кыле тухунин яржарин концепция туькълурнава, Дербентдикай пуд фильм гъазурнава, абуруз Интернетдин сетда чка ганва, Дербентдиз талукъарнавай лап хъсан теле - радиорепортаж ва макъала патал конкурсар малумарнава. Республикадин печатдин ва информациядин министрстводихъ галаз санал суварин мярекатар раиж авуниз талукъ медиаплан гъазурнава.

Юбилейдин мярекатар иштирак авунал РФ-дин субъектин, Дагъустандин шегъерин ва районрин, члехи карханайрин къилер, чкадин бизнес-сообществодин векилар желб авунин къвалах тухузва. Ватандин Члехи даяедин аскерриз памятник эцигунин, тарихдин метлеб авай ва чеб архитектурадин памятникар тир дараматрин винел патармихъ авунин патахъай са бязи бизнесменрихъ галаз меслят хъанва.

И малуматриз баян гуналди, А.Гъамидова къейд авурвал, желб ийиз хуьн мумкин тир вири инвесторрихъ галаз гуьруьшмиш хуьн ва суьгъбетар авун герек я. Ада дагъустанвийрин арадай Дербент аваданламышунин карда иштирак авуникай къил къакълудай кас жагъин тийидайдахъ инанмишвал къалурна, им адетдин шегъер ва, "чи тарих, чи культура, чи Ватан" тирди къейдна.

Заседанидин нетижаяр къур РД-дин Гъукуматдин Председателди Дербент шегъерди тайин мурадрихъ элкъурнавай вири федеральный ва республикадин программайра иштирак авун лазим тирди къейдна ва и кар патал чарасуз тир вири документар энгел тавуна гъазурун тапшурмишна. А.Гъамидова малумарайвал, муьквал тир вахтара республикадин ва федеральный тешиклувилерин комитетрин заседанийр кыле фидя. Анрал Дербентдин бине кутурдалай инихъ 2000 йис тамам хуьн сувариз гъазурвал акунихъ галаз алакълу вири месэлайриз килигна.

Украинадин хешил

Фельетон

Мердали ЖАЛИЛОВ,
литературадин отделдин редактор

ХЕШИЛ
гьихтин хуьрек ятла парабуроз чида. Иллаки яшлу ксаризни аялриз. Дагъустандин халкъдин шаир Хуьругь Тагъира лагъайвал: "Сухвар герек жедач жакъвар, Идач артух руфун даквар..." Яни гъакъван регъятдиз нез жедай, вирибуруз кфетлу хуьрек. Вичизни михьи затлар герек я:

"Хъайитла сил квачир михьи, Сарубугъдад гъуьрни дуьгъуь, Хъсан чугвада вун рикли, Вун зи дин-иман я, хешил..."

Икъван зурба шиир зи риклел, неинки Советрин девирда, гъакл къадим заманайрилай инихъ вич Россиядин "къакъудиз тежер" стха тир Украинада алай вахтунда кьиле физвай гъадисайри гъанва.

"Вучиз хешил?", лугъуда куьне. Кар анал ала хьи, гъакъван дамахлу хуьрек усал ашпазди вуч ятла кьил акъат тийидай, я нез, я иливариз тежедай затлунизни элкъуьрун мумкин я.

Украинада кьиле физвай, ик лугъун, белки, дуьзни туш, къурмишнавай, илитнавай вакъийари-куьтягъ тежезвай "майданрини", жуьреба-жуьре рангарин "революцийрини", гъалиб жезвай "демократиядини", "циийикла" тешкилзавай "сечкирини", "бунтчиар" секинарун патал къурмишнавай "жазайрини", идахъ-адахъ галаз кутлуьнзавай "икъраррини", вичиз хъязвай "амадагрини", халкъдиз гузвай "тарсарини" - гзаф крари зи риклел хешил гъанва.

дуьгъуь, я гъажибугъда хъжезмач. Чижерин виртни хгузмач, калерик некни кузмач. Гъери гъинай къведа хешилдик кутадай?..

И затларни тахъайла, бес Украинадин хешилдик вуч квайди я?

Аламат! Риклел чи халкъдин са махуна Маллади, вич мугъмандиз фейила, хванахвадин квалел гьикл хешил тлуьнайта, гьикъван адаз а хуьрек бегенмиш хъанайта, хквезва. Маллади, хъфена, вичин папазани ихътин хуьрек гъазурунин тапшуругъ гун кьетна. Рекъе, хуьрекдин твар риклелай тефин патал, датлана "хешил" гаф тикрарзавай. Анжах булахдал ял ядайла, ахварал фена, хуьрекдин тварни риклелай алатна.

Малладиз хванахвадин папа хешил гъазурай тегъер акунвай. Идани рекъел фур эгъуьнна, руг вегъез, яд ягъиз, аса гъана элкъуьрзава. Рекъай атай маса касдиз и кар акуна, тажубвилелди хабар кьуна: - Я Малла, вуна инал вучзава?

- Зи кьиметлу са затл ина квахъна, гъадахъ къекъезва.

- Зани куьмеқда ваз...

Са кларма къачуна, идани гъурушдик ктадзава. Эхир, галатна, и касди лагъана:

- Бес я, Малла! Идакай лап хешил хъанва! Затл ина жагъизвач...

- Жагъана! - гъарайна Маллади. - Квахъайди жагъана! Хешил тир ам...

Украинадин ашпазрини Америкадай ван хъайи гъанин "демократиядин", инсандин "ихтияррин", садалайни "аслу туширвиллин", анин "къетленвиллин" ва "зурбавиллин" гъакъиндай гафар гзаф хуш хъанвайди якъин я. Абурун вири какадарна, стхайривай-вахаривайни чара хъана, хуьрек авуна, адалди чпин халкъ тухариз кланзавайдал шак алач.

Анжах гъазурзавай "хешилдик" ерли адаз ярамиш тушир затлар кутазавайди аннамизшвач. Ватанда гъакъикъи вагъшивиллин дяве

»» Тарих чир хъия, жанабияр, зурба полководец Богдан Хмельницкийдин гафар хъайитлани риклел хкваш. Россиядикай Украинадиз чапхунчи жедайди туш!..

Анжах ам гъазурзавай "ашпазар" садни аз и кардиз ярамишбуру яз аквазвач. Украинадихъ рикл гъакъван кузвайди хъиз къалуриз, датлана ам тарашзавай Тимошенкони, гъутар члехи Кличкони, бандитрин кьил Турчиновни, адан куьмекчи Яценюкни, гила государстводин кьилиз атанвай "шоколадрин пачагъ" Порошенкони... са суфрадиз къуллугъзавай "ашпазар" хъиз я. Анжах чпи гъазвай хуьрекдин (Украинадин халкъдиз гун патал гъазурзавай) рецептар, гич тахъайтла гъа патав гвай Европадайни ваь, океанрилай анихъ галай Америкадай къачунвайбуру я. Яни ибуру гъаклан жергедин шаклуьртар я. Шеф ана, Америкада, Лацу Квалера ацукънава. Гъанай гагъ гъутар юзурзава, гагъ сарар къалурзава, гагъ "хешил члуьрмир!" лугъуз, кларцлив къурхуяр гузва.

Хешилдик кутазавай суьрсатарни гъанай я. Гуя Украинада хешилдик кутадай я сарубугъда, я михьи

къурмишна, са тахсирни квачир миллионралди инсанрин квалер члуьрзавайди, хсуси девлетдиз цай язавайди, тарихдин тарсар квадарна, пак адетар, алакъяар члуьрзавайди, Америкадин шеф-повардиз луквалзавайди аквазвач.

Жанабияр! Куьне гъазвай хешил инсанривай я нез, я иливариз жедайди туш! Адак инсанрин ивиар, аялрин накъвар, хендедайрин агъузар, баят жезвай чилерин кьелер, кузвай барутрин руьхъвер, библинар гзаф ква! Ихътин хешилар халкъдиз гузвайбурукайни ашпазар ваь, хаинар жезвайди, эхирни, ихътин крарай жаваб гудайдини чир хъанайтла хъсан тир...

"Куьгъне душмандикай дуст жедайди туш!" лагъанай арифдар Стлал Сулеймана. Тарих чир хъия, жанабияр, зурба полководец Богдан Хмельницкийдин гафар хъайитлани риклел хкваш. Россиядикай Украинадиз чапхунчи жедайди туш!..

Украинадай - Дагъустандиз Катнавайбуруз куьмек яз

Дагъви ШЕРИФ

Дагъустан Республикадин зегъметдин ва яшайишдин жигъетдай вилик тухунин министерстводи ва адан къаюмвилек акатзавай вири идарайри Ростовдин областдиз Украинадай катнавайбуруз куьмек патал саки 3 миллион манат пул кватл на ракъурнава.

Министерстводин къуллугъчийри кватл, пул "Россиядин Яру Хаш" тешкилатдин Ростовдин отделенидин счътдиз янава.

къилийрин патав яшамиз жезвай украинвийрикай рахайтла, абурун къадар алатай гъафетдин эхирра 60-далай алатанвай. Абурун къадар къвердавай артух жезва.

21-июндиз РД-дин зегъметдин ва яшайишдин жигъетдай вилик тухунин министр Малик Баглиев ва агъалийриз яшайишдин куьмекар гузвай маса идарайрин векилар Украинадай Дагъустандиз катнавайбурул кьил члуьгъаз фенвай.

Министрди суьгъбет авурвал, Дагъустанда гъукуматдин дережада аваз рабочий десте

лелай хъсан маса чка жагъидач, амма мукъвал тир вахтунда вири четинвилер къулухъ галамукъна, квевай хсуси квалериз хъфиз жедайдак умудар кутан. Амма гъелелиг куьнина ава, чалай алакъдай вири куьмекар - башуьсте!

Дагъустандиз атанвайбуру чпикай суьгъбет авурвал, члехи пай Луганскдай ва и областдай я. Славянскдай катнавайбуруни ава.

Министерстводин къуллугъчийри мугъманрин вири тлалабунрихъ яб акална. Абуру сифте нубатда герек затларикай тир. Са жерге месэляяр гъиле-гъилди гъялна, амайбуруни яргъал тевгъин хиве кьуна.

Гъелбетда, чебчпивай квахънавай, теспача квай абурухъ адетдинбуру тушир хътин тлалабунарни авай. Месэла, сада министрдивай алай вахтунда Ростовдин областда вахтуналди хуьзвай са пунктуна авай вичин диде Дагъустандиз хкун тешкилун тлалабна. Малик Баглиева хиве кьуна.

Катнавайбурухъ галаз психологри

Россияда виридалайни пара украинвийри Ростовда къабулзаватлани, эхиримжи йикъара кьунши уьлкведай катзавайбурун къадар садлагъана артух хъунихъ галаз алаквалу яз, маса регионриз, гъакл Дагъустандиз катнавайбуруни ава. Алай вахтунда ял ядай "Дельфин" базада 47 кас ава, абурукай 15 аялар я. Ругудан гъеле йисни хъанвач. Дагъустанда авай чпин мукъва-

тешкилнава. Адан жергейра министрар, гъукуматдин аппаратдин векилар ава. И десте Украинадай катзавайбуруз мугъманперес Дагъларин уьлкведа чка жагъурунин месэлайрал машгъул я.

- Куьне куьн чина лап хъсандиз гьисс авун патал чна вири кваллахар ийида, - лагъана министрди, катнавайбурухъ элкъвена. - Эхъ, гъелбетда, квал-

квалах тухузва. Дестедин регъбер, РД-дин зегъметдин ва яшайишдин жигъетдай вилик тухунин министерстводин "Хизан" Централдин психолого-педагогический куьмекдин отделдин заведующий Жанна Оганесана лагъайвал, ислендилай министрстводин вири психологри, махсус графикдал асаслу яз, базадиз къвез, ина авай агъалийриз къуллугъда.

Меслятдалди, рахунрин рекъелди

Са бязи СМИ-ра хабар гайивал, 31-майдиз Махачкъалада, банкетрин "Фламинго" залда "Дагъустандин халкъарин чрезвычайный съезд" лугъудайди кьиле фена. Гъакъикъатда ам чпихъ Дагъустандин халкъарин патахъай векилвалдай юридический бинейар авачир са десте ксарин собрание тир.

Дагъустанда гъалар къайдадикай хкудунин мураддалди и алахъуниз аксивал къалурун яз 5-июндиз Махачкъалада республикадин общественный организационин активдин, гъаклни Дагъустандин шегъеррин ва районрин администрационин векилрин иштираквални аваз "Дагъустан Республикадин Кьили кьунвай рекъин тереф хуьн" ДРОО-дин конференция хъана. Адан иштиракчийри къарар - эвер гун къабулна.

Республикадин общественный организационин активдин, гъаклни Дагъустандин районрин ва шегъеррин администрационин, дингълийрин ва СМИ-рин векилрин иштираквал аваз кьиле фейи "Дагъустан Республикадин Кьили кьунвай рекъин тереф хуьн" ДРОО-дин конференциядин

КЪАРАР

Махачкъала шегъер 2014-йисан 5-июнь

Республикада авай яшайишдинни политический гъалар ва ам 2013-йисан майдилай 2014-йисан майдалди вилик финин нетижаяр, гъаклни Махачкъала шегъердин банкетрин "Фламинго" залда "Дагъустандин халкъарин чрезвычайный съезд" яз малумарна, са десте граждандри тухвай собранидин нетижаяр веревирд авуналди, конференциядин иштиракчийр агъадихъ галай асул фикирлар атана.

1. Алатнавай девир Дагъустан Республика патал вири жигъетрай дибдин дегишвилерин девир хъана. Сифтени-сифте и карди республика яшайишдин, экономикадин ва культурадин жигъетдай вилик финин еришар, гъаклни республика идара авунин менфятлувиллин ва инвестицияр желб авуниз майилвал авунин дережа хкж хъуниз

Азербайжан - Дагъустан: санал к'валлахун гегъенш жезва

1 ◀

"Дагестанстеклотара" ООО-динни "Азерсун Холдинг" ООО-дин арада ик'рардал къулар ч'гунва.

Санал к'валлахунин гъакъндай и ик'рар Азербайжан Республикадин территорияда ва СНГ-дин улькейра хурун майишатда, недайхъвадай шейэрин хиле проектар умуурдиз бажармишунин шейэр твадай къапаралди алишвериш авунин барадай "Азерсун Холдинг" ООО-ди к'ватнавай хъсан тежриба, Европадин ва Азиядин ч'ехи компанирихъ галаз амадагвал авунин барадай фикирда къуналди, къабулнавайди я.

Ик'рардал гележегда терефери санал к'валлахунин бинеяр кутунин, къве терефдини интерес ийизвай хилерай санал к'валлахунин сергъятар тайинарунун мураддалди къулар ч'гунвавайди я. "Дагестанстеклотара" ООО-дини "Азерсун Холдинг" ООО-ди шуъшедин къапар гъазурунун ва агакъарунин жигъетдай санал к'валахдайвал я.

АЛИШВЕРИШДИН "ДАГЪУСТАН" ТИВАР ГАНВАЙ КИВАЛИ ВА "AZEKS ФРУКТ" КОМПАНИЯДИ САНАЛ КИВАЛАХУНИН ГЪАКЪНДАЙ ИК'РАРДАЛ КЪУЛАР Ч'ГУНВА

"Дагъустан" т'вар алай алишверишдин к'вал" ООО-ди ва "AZEKS фрукт" компанияди "Регионри санал к'валахун: х'каж хъунин ц'ийи мумкинвилер" лишандик кваз къиле тухвай Россиядинни Азербайжандин V форумдин сергъятар аваз санал к'валлахунин гъакъндай ик'рардал къулар ч'гунва.

Официальный документдал алишверишдин рекъай алакъаяр мадни гегъеншарун фикирда аваз ва къве терефди алишверишдин хиле бизнес-проектар бажармишунин жигъетдай к'ватнавай хъсан тежрибадал бинеламиш хъуналди къулар ч'гунвавайди я. Ик'рарди терефриз гележегда санал к'валлахунин бинеяр кутаз кланзавайди, къве терефдини карчивилин субъектрин арада экономический алакъаяр мягъкемарунин интерес ийизвайди къалурзава.

Ик'рар кутунин мурад къве терефдини интерес ийизвай хилерай, гъа гысабдай яз Дагъустандин товарар акъудзавайбурун продукция Азербайжан Республикадин базариз, Азербайжандин товарар Дагъустандин базариз акъудунин барадай санал к'валлахунин терефар тайинарункай ибарат я.

КЪУМТОРКЪАЛА РАЙОНДА 240000 КВАДРАТНЫЙ МЕТРДИН МАЙДАН АЛАЙ ТЕПЛИЦА КАРДИК КУТАДА

"Регионри санал к'валахун: х'каж хъунин ц'ийи мумкинвилер" лишандик кваз къиле тухвай Россиядинни Азербайжандин V форумдин сергъятра аваз "Юагрохолдинг" ООО-динни (Дагъустан Республика) "ИНВЕСТМЕНТ ЭРОУП" ММГ компаниядин арадаик'рардал къулар ч'гунва. Адал асалу яз, Къумторкъала районда 240000 квадратный метрдин майдан алай, пленкадал к'вирдай теплица эцигда.

РД-дин Къилин ва Гъукуматдин Администрациядин пресс-къуллугъдин ва информациядин управление

Самурдилай Азизан

Агъариза САИДОВ,
"Лезги газетдин" къилин редактор

5-июндиз "Лезги газетдиз" Азиз АЛИСКЕРОВАН 100-йисан юбилейдиз талукарна Казим КАЗИМОВАН "Кеферпатан нур" повестдай са ч'лук ганай. Гъиле-гъилди ахцегъ-виар тир Жабир АШУРАЛИЕВАЛАЙНИ Абдулпали ДАГЪЛАРОВАЛАЙ редакциядиз чарар атана.

Жабир Ашуралиева агъадихъ галай суалриз жавабар гун т'лалабнава:

"Чукоткада хуьрел яни, шегъердал яни Алискерован т'вар гъик акъалтна? Ана адан сур гъи гьалда ава? Анал памятник алали? Адахъ хизан, аялар авани? Аватла, абурукай чаз вуч чиде? Зурба инженер хъиз, ам полковникни тир лугъузва. Адаз гъукуматди гъихътин наградаяр гана? Ахцегъа адан т'вар алай куьче ава. Махачкъалада, Дербентда адан т'варцихъ вуч гала? Дагъустандин маса халкъарихъ ихътин кас аватла, памятникар эцигдай? Рагъметлу Азиз Алискерован 100 йис гъич санани вучиз къейд ийизвач? Ахцегърин музейда адан са шиклдилай гъейри, мад са шейни авач, вучиз?"

Абдулпали Дагъларован чарни к'лепин: **"Гъурметлу редакция, "Лезги газетдин" 23-нумрада Азиз Алискерован 100 йисан юбилейдиз талукар яз К.Казимован "Кеферпатан нур" повестдай ч'лук акурла, рик'из шад хъана. Халкъдин дамах тир ихътин къегъал рухъаяр рик'елай алуд тийизвай, абурулай чешне къачуниз эверзавай куьн сагърай! Авайвал лагъайтла, адакай повесть авайдакайни чаз ст'лун хабар авачир. Яргъал Кеферпатан Колумб лугъузвай, ана къизилдин девлетлу мяденар ачух авур, Магадан областда вичин т'варунихъ шегъер галай и баркаллу ахцегъидикай чаз лап т'лмил чизва. Т'лалабзава, мумкинвал аватла, а повесть куьрелди хъайит'лани гун".**

Яргъал тир Магаданда геологрин поселокдал вичин т'вар хъайи машгур геолог Азиз Алискеров и дуьньяда анжах 42 йисуз яшамаш хъана. 46 йисан умуур гайи бажарагълу шаир, зи ч'ехи ст'ха Алирза Саидова а баркаллу х'из ихътин ц'арар бахшнай:

**Алискеров, Алискеров,
Сибирдавай сур.
Гъич садрани Самурдилай
Алатдач ви нур.**

Ам 1956-йисан 4-июлдиз рагъметдиз фена. 6-июлдиз Алискерово поселокда сурани туна. Акъазвайвал, лезги къегъал хва къейи варз, югъни саки атана алуькнава. Гъайиф хъи, адан т'варунихъ галай геологрин поселок къе харапайриз элкъвенва. Советрин девирда сурал хъсан гуьмбет х'ажнавай. Ам гъатта государстводи хуьзвай памятникрин жергедани тунвай (шикилда). Советрин улькве тармарна. Адахъ галаз санал бедбахтвилер гъатта памятникрин къилелни атана.

1998-йисуз Россиядин Федерациядин Гъукуматди Чукотский автономный округда къизилар х'удзавайбурун 12 поселок тергавун патал 128-нумрадин къарар къабулнай. Абурун жергеда Алискерово поселокни гъатна. Эхъ, къизил х'удна куьтягъай мяденрихъ галаз санал анра к'валахзавайбурун поселокарни тергавуниз мажбур хъана.

Интернетдай чаз Алискерово поселокдикай хейлин делилар жагъана. Галина ДЕЙКАЛЮКА и поселокдиз талукар яз лагъана:

"А чкайра Алискерово виридалайни гуьрчег поселок тир. Ана яшамаш хъайи Кеферпатан агъалийрин вилерал накъвар къведа, Алискерово поселокдин т'вар къунмазди. Алискерово поселокдин школада тарихдин музейни авай. Адан къисмет гъихътинди хъанатла чирна кланда".

Владимир МАРЬЕНКОДИ рик'ел х'изва: **"Поселокдикай амаиди харапаяр я. Агъалияр анай 1996-йисуз тамамилелди куьч хъана. Заз чиз, исатда адан бинедал эцигунардайбурун база ала. Гъайиф, гъелбетда, 1990-1996-йисара ана агъзурдалай**

гъаф агъалияр яшамаш жезвай. Юкъван школадиз Азиз Алискерован руш атанай, вичин бубадикайни ада суьгъбетар авунай".

Павел ГЛЕБОВА чаз Интернетдин "Одноклассникрин" сайтда "Алискеровичяр" десте авайдакай хабар гана ва адахъ галаз алакълу хъунни теклифна.

Ольга СИМОНОВАДИ вуч лугъузватла аку: **"Поселок, гъелбетда, амач. За аннамиззавайвал, гъеле 20 йис идалай вилик адан къисмет гъална куьтягънай. Зи дуст Ячменовар Алискерово поселокдиз талукарнавай шиклрин хейлин альбомар ава (поселокдин шикл винидихъ ганва). Гъайиф хъи, Азиз Алискерован аялрикай заз са зат'ни чидач".**

Ихътин хабарар. Азиз Гъажимирзоевич 1914-йисан 4-июндиз дидедиз хъана. Вични Тверьский областдин Слепцовский станицадиз къил хуьз Ахцегъай атанвай къара рабочийдин хизанда. 1916-йисуз Кубандиз куьч хъайи бубади нефт'ладин буругъра к'валахзавай. 1921-йисуз, Азиз 7 йиса авайла, буба, тифдин азар галуькна, рагъметдиз фена. Диде Ахцегъай тир Гъажимирзедиз гъуьлуз хъфена. Адакай Азизазни къвед лагъай буба хъана.

1929-йисуз, Азиза Тихорецкда 7-класс куьтягъайла, хизан сифте Уралдиз, ахпа са йисалай Узбекистандин Коканд шегъердиз акъатна. Гъажимирзеди анра буругърин старший мастервиле к'валахна. 17 йиса авай Азизакай 1931-йисуз геологрин бюрода сифте коллектор, ахпа электроразведкадин техник хъана. Инай ам сентябрдин варз алуькнамазди Москвадиз, И.М.Губкин хъи т'варунихъ галай институтдиз к'лелиз ракъурна. 1933-йисуз ана ам комсомолдин жергейризни къабулна. Амма жегъилди Азербайжандин Азизбегован т'варунихъ галай Яру Пайдах авай индустриальный институтда к'лелунар давамар хъуьуна ва 1936-йисуз ам яру диплом къачуналди куьтягъна.

1936-йисуз Азиз "Восток-нефть" трестда геологвиле, геологрин партиядин начальниквиле тайинарна. 1940-йисуз лагъайтла, ада вичин умуур тамамвилелди Яргъал тир Кеферпатахъ галаз эхиримжи нефесдалди сад авуна.

1943-йисуз Азиз Алискеров "Зегъметда къегъалвал къалуруни" медалдиз, 1945-йисуз Зегъметдин Яру Пайдахдин ордендиз ва "Германиядал гъалиб хъунай" медалдиз лайихлу хъана. Коммунистрин партиядин жергейризни ам гъа дяве къиле физвай 1942-йисуз гъахъна. Дяведилай гуьгъуьнин йисара адаз Зегъметдин Яру Пайдахдин къвед лагъай орден ва къве медални гун хъуьуна.

1947-йисуз ам Колымада виридалайни ч'ехиди тир геологиядин "Дальстрой" управленидин начальниквиле тайинарна. Ина ада 1951-йисалди къизилдин мяденар жагъурдай вичин махсус къайдаяр гегъеншдиз кардик кутуна. Берлих вац! ахтармишдай генеральный план арадал гъана. Азиз Гъажимирзоевича къизилдин мяденар ахтармишунин

жигъетдай гайи къван теклифар вири агалкъунралди къилизни акъатна. Ада ахтармишай хейлин мяденар къени къизил х'удзава.

Азиз Алискеров "Материалы по геологии и по полезным ископаемым Северо-Востока СССР" журналдин къилин редакторни тир. Алай вахтунда Россиядин къизилдин мяде-

нар жагъурзавай геологри къазанмишзавай агалкъунрик чи къегъал хва Азиз Алискерован еке пай хъунал, чавай, гъелбетда, лайихлудака дамах ийиз жеда.

Гъеле Бакуда к'елдайла, ада аэроклубда вичиз самолетар гъалдай праваяр къачунай. Ам сад лагъай класдин шоферни тир. Фотоаппаратдалди хъсандиз шиклар ядай, гъилелди художникди хъиз шикларни ч'гунвадай. Гъелбетда, аялрин вафалу буба, хизандин хъсан къилни тир. Азиза гъевчли х'цел Азиз лагъана гъа вичин т'вар эцигна. Аквар гъалда, адани бубадин пеше х'кядайди ада виликамаз аннамашнавай.

Инал заз Азиз Гъажимирзоевич хъ галаз к'валахай къве урусдин фикирар гъа чпин дидед ч'алалди гъиз кланзава:

"Если говорить кратко, то более ценного, честного, трудолюбивого человека трудно представить. Вся его жизнь - горение на благо народа, которому он до последней минуты своей жизни служил. Он сгорел быстро, но оставил о себе незабываемую память, его именем названа улица в Магадане, его обелиск стоит на кладбище. Надо было бы написать книгу о нем. Это было бы достойной памятью о нем. (СТОЛЫПЫН А.С.; друг А.Г.АЛИСКЕРОВА, г.Омск)"

нур алудмир

“Я действительно многие годы работал с Азизом Алискеровым в системе геолого-разведочной службы на Северо-Востоке нашей Родины и знал его со дня прибытия на Колыму по день его смерти 1956 году. Площадь Магаданской области с входящим в его состав Чукотским национальным округом - 1183,9 тыс. кв. км. Это значительно больше территории нескольких западно-европейских государств. Обобщающее название этой территории - Колыма. Трудно переоценить роль геологов в открытии месторождений золота, олова, молибдена и других полезных ископаемых на Северо-Востоке страны. К числу ведущих геологов относится Азиз Гаджимирзоевич, который многие годы отдал геологическим исследованиям на Колыме и Чукотке, Яне и Индигирке.

Мне 75 лет, я сталкивался со многими людьми, но к числу выдающихся из них я отношу дорогого моему сердцу Азиза Гаджимирзоевича (Б.К.ГИТАС, г.Москва)”.

Гьяхын баркаллу хва тир ам. Мад Интернетдикай менфят кьачуз кланзава. Илимдин рекьей губернатордин советник Азиз Азизович АЛИСКЕРОВАХЪ галаз Евгений СИВАЕВА хейлин йисар идалай вилик кыле тухвай интервью гьатна гыле “Камчатское время” газетдай. Адаз “Главное богатство Камчатской области - ее географическое положение” кыл ганвай. Чун Евгений Александрович Сиваевахъ галаз телефондай рахана, электронный почтадай адаз чар ракурна. Алай вахтунда ам “Камчатское время” газетдин кылин редактор я. Чир хьайивал, Азиз Азизович Алискеров, Азиз Гаджимирзоевичан хва, исятда Москвадин патав яшамыш жезва. Квалын телефондиз зенгер гьикьван авунатлани, анай жаваб гудай кас хьанач.

Камчаткадин са сайтдай чаз ам РАН-дин ДВО-дин илимдин ахтармишунардай технологический центрадин кьуллугьчи, Витус Беринган тварунихъ галай Камчатский гостехуниверситетдин доцент тирди, Камчаткада ада 1955-йисалай инихъ кваллахзавайди чир хьана. Азиз Азизовича 1962-йисуз Московский институт стали и сплавов кутьягна, горный инженер-геологвиллин пеше кьачуна. СССР-дин МинГео-дин Камчаткадин геологический управлендин съемочный, поисковый, разведочный партийра кваллахна. 1974-йисуз “Особенности генезиса гидротермальной минерализации, ассоциирующей с субвулканическими интрузиями” темадай кандидатвиллин диссертация хвена. Ахпа Охотско-Чукотский вулканогенный поясда кьизилдин мяденрин месэлайрал. Тихий океандин цин дерин кьятара сульфидный рудаяр ва ракурны марганецдин кьаришмаяр ахтармишунал, геологиядин ва тьбиат ишлемишунин месэлайрал машгул хьана.

1994-2007-йисара ам илимдин месэлайрай Камчатский областдин губернатордин советник тир. Алай вахтунда ада институтра геозологиядин хилен дисциплинарай студентриз тарсар гузва. Ам илимдин 200 статьядин автор, соавтор ва Камчаткадин тьбиатдин ресурсар кардик кутуниз талукь 12 монографиядин автор я. Адаз геологдин суварин йикьван вилик геологиядин рекьей авунвай кьван кваллахар гьисаба кьуналди, “Горно-промышленная ассоциация Камчатки” НКО-ди гимиддин знак ганва.

Куын гьавурда акьурвал, Азиз Гаджимирзоевич Алискерован чка адан хва Азиз Азизович Алискерова кьун хьувунва. Им хцикайни гьа буба хьтин баркаллу хва хьанва лагьай члал я. Гьайиф хьибубадин сурал эцигай гуьзел гуьмбет алай вахтунда эйбержер гьалдиз гьанва (шикилда).

Ахцегьвийри редакциядивай ахьтин кьегьал хчин юбилей санани вучиз кьейднач, адаз памятник ватанда вучиз эцигзавач, музейда са шикилдилай гьейри са затни вучиз авач лугьуз хабарар кьазва.

Гьурметлурбу! Вири рехнеяр арадал атунай тахсарар чибур тушни бес?! Валентин Эмиров - Советрин Союздин Игит. Вични гьихьтин зурба Игит. Фена килиг адан сурал алай памятник сурарин гьихьтин басрухда гьатнаватла. Адал гьихьтин гьал алатла? Ци чна аданни 100 йисан юбилей кьейдда. Са шумуд йис идалай вилик за Махачкьалада адан тварунихъ галай юкьван школадин кылевайбур кьвачел кьарагьарайла, памятник са бубат кьайдадиз хканай. Гилани чна халис кьайгьу чугуна кланзава адан памятникдин патяхьай. Гьамиша иеси гужлуди хьана кланда.

Зи рагьметлу стха Алирза Саидован твар ганай Ахцегьрин са куьчедиз адан 70 йисан юбилей кьейддайла. Утанмишвал авунай за а члавуз ва адан твар хьенвай кул алкьурунин патяхьай жуван ван-сес хажначир. 2012-йисуз адан 80 йисан юбилей кьейддайла, Ахцегьрин райадминистрацияда кваллахзавай Шемсидин Арухова (исятда ада райондин кылин заместителвиле кваллахзава) мад майдандиз Ахцегьрин са куьчедиз Алирза Саидован твар гунин месэла кьарагьар хьувунвай. “Гила куьн адан твар кьвед лагьай сеферда са куьчедиз гуз алахьнава”, - лагьанай адаз зани. Гьинва кье Ахцегьа адан тварунихъ галай куьче?!

Ихьтин ватандихъ рикл кайи, жегьилзamaz чавай кьакьатай баркаллу рухварни рушар Ахцегь районда тлимил авани? Кьазимегьамед Агьасиев, Мукьтадир Айдунбегов, Гьажибег Гьажибегов, Юсуф Герейханов, цудралди масабурни. Абурун нур Самурдилай алат тавун патал чун дагь хьиз далудихъ акьвазна кланда.

Абдулалли Дагьларован тлалабун кылилиз акьудуналди, и нумрадилай башламишна, чна Казим Казимован повестдаини са шумуд чул гун хьийида.

Меслятдалди, рахунрин рекьелди

3 ◀

агьалийрин вацран юкьван доходар акьвадайвал (25 процент) артух хьуниз ва маса делилриз таьсирна. Республикадин члехи пай агьалияр инанмиш хьайивал, республикадин Кыли кардик кутунвай идара авунин цийи системади (РД вилик тухунин кар алай проектрин бинедаллаз) вичин хьсан нетижаяр гузва. Хейлин рекьерай вилик финин еришрал гьалтайла, алай вахтунда Дагьустан СКФО-да лап хьсан регион ва РФ-дин регионрин арада хьсанбурун жергеда авайбурукай сад я. И карни РФ-дин Росстатдин ва РФ-дин регионар вилик тухунин министерстводин делилри тести кьарзава. Властринни активный гражданвиллин обществодин ва илимдинни экспертрин сообществодин арада авай алакьярни бегьерлурбу жезва (и кардин патяхьай абуру РД вилик тухунин кар алай проектриз талукь яз 1914-йисан 17-апрелдиз кыле феи вири республикадин форумда республикадин - коммерциядинбуру тушир организацияринни, илимдинни экспертрин сообществодин Стратегический сессияда активдаказ иштирак авуни ачухдаказ шагьидвалзава).

РД-дин Кыли ва Гьукуматди гражданвиллин обществоди ва яшайишдин жигьетдай активвал кьалурзавай бизнес-обществоди агакьарзавай дуьзгуьн теклифар вилив хуьзва, “агдай” гузвай инициативаяр развилелди кьабулзава, идани гележег хьсанди жедайдахъ умудлувал артухарзава.

2. Винидихъ лагьанвай келимайри, гьалар хьсанвиллихъ дегиш жезватлани, республикада вири месэлаяр гьалнавайдан патяхьай шагьидвалзавач. Гьал тавунвай месэлаяр амукуьникай, абурукай са бязибур яргалди гьализ тахьуникай тайин тир кьуватри республикадин властриз ва РД-дин Кылиз басрургун патал менфят кьачузва. “Дагьустандин халкьарин чрезвычайный съезд” лугьудайдини гьа ихьтин мурадар аваз тешкилайди тир. Гражданрин и собраниядиз “Дагьустандин халкьарин съезд” лугьудай бинеяр авач, гьикл лагьайтла адан “делегатар кьилди-кылдин территория (хуьрерин жемьатрин сходрал, депутатрин ва я общественный советрин собранийрал) хькагьайди туш ва абуруз халкьдин патай векилвал ганвайди тушир. Гегьеншдаказ раиж авур (са жерге СМИ-ра ва Интернетда) и серенжемди Дагьустандин обществодин лап члехи паюнин фикрар ва интересар кьалурзавачир ва и мярекат республикада хьсанвиллихъ жезвай дегишвилерилай нарази тир ксарин собрание тир ва ам санлай кьачурла политический себебар аваз кьасухдай тешкилнавайди тир.

3. Дуьньяда, Россияда ва Дагьустанда яшайишдинни политикадин жигьетдай арадал атанвай муракаб гьалар фикрда кьуналди, “Дагьустандин халкьарин съезд” лагьай члехи дережадиз экьечиз клан хьайи рахай ксарин собрание, вири кравай акьазвайвал, Дагьустанда гьалар кьайдадидай кхунунин ниятралди кыле тухун фикрдиниз кьачунвайди тир. И кар гьисаба кьуналди, кьанун-кьайда хуьдай органар а собрание тешкилайбурун гьерекатрин законлувиллиз талукь месэладиз килигун герект тир.

4. Дагьустандин Кыл РАбдулатипова хьянавай рекьин тереф хуьзвай республикадин общественный организацияри Дагьустан Республика экономикадин ва яшайишдин жигьетдай вилик

тухунин месэлаяр гьялуни карда шегьерин ва районрин вири организациярихъ ва векилрихъ, гьа гьисабдай властдиз оппозицияда акьвазнавай кьуватрихъ галазни активдаказ санал кваллахун, виридахъ яб акалун, эхиримжи цуд йисара кватл хьайи месэлаяр гьялуни кутугай рекьер теклифун герек я.

5. Республикада кар алай проектар кылилиз акьудунал муниципальный тшклатрин оппозицияда общественный советар, республикадин Общественный палата, гьа гьисабдай 17-апрелдиз Стратегический сессиядал - гражданвиллин форумдал тешкилай коммерциядинбуру тушир организациярин векилвалдай органар активдаказ желб авун, Дагьустандин вилик акьвазнавай лап важиблу месэлаяр гьялуни барадай властдинни халкьдин арада датлана рахунар кыле тухун ва абуру санал кваллахун таьминарун герек я.

“РД-дин Кыли кьунвай рекьин тереф хуьн” ДРОО-дин конференцияда иштирак авур общественный организациярин векилар:

Абдуразаков Агьмед, “РД-дин Кыли кьунвай рекьин тереф хуьн” ДРОО; Абдулаев Гаирбег, “Ахульго” ДРОО-дин председатель; Алибегова Бурлият, “РАРМП” ДРО-дин председатель; Хархачев Алисахб, “Гуниб” ДРОФ; Муртузалиев Абулмуслим, Махачкьала шегьердин Общественный советдин председатель; Кьадиев Анвар, карчийрин ва промышленникрин ассоциациядин президент; Абдурагимов Михаил, “Кьайтаг” общественный организация; Исмаилов Мегьамедбаки, “Центр-Низам” ДРОБО-дин президент; Гьажиев Мегьамедкамил, “Манаскент” общественный организация; Кулисанов Кьурбан, “Культурадин ирс” общественный организация, Кьурбанов Нахи, ихтиярар хуьдай “Унцукул” организация; Умаханов Керимхан, “Уьзденар” общественный организация; Мегьамедов Бадави, КПРФ-дин горкомдин член; Рамазанов Осман, РД-дин мусурманрин Духовный управление; Гаирбиев Гаирби, “Казбек” общественный организациядини жавабдар секретарь; Димидова Наталья, “Жаван махачкьалави”; Камалов Али, “Кавказдин клуб” МОО, РД-дин журналистрин Союздин председатель; Абдулжелюлов Гьасангуьсейн, жегьилрин “Ватан хуьзвайди” ВПК; Геличева Патимат, “Дешегьлийрин дуьстлук” ДРОО; Мегьамедова Зульфия, “РД-дин аскерин жидеярин комитет”; Шигьабудинов Жамалудин, РД-дин НКО-дин КС; Таркинский Исрапил, “РФ-дин юристрин жегьилрин союз.

Кьарар - звер гун члехи пай муниципальный тешкилатрин 20-далай виниз общественный организациярин 85 кас векилрин иштираквал аваз кьабулна.

Районар: Акуша, Ахвах, Бабаюрт, Ботлих, Гуниб, Гергебил, Советский, Кировский, Ленинский, Казбек Кьизилюрт, Кьайтаг, Кьумторкьала, Кьарабудахкент, Кьизляр, Леваша, Рутул, Тарумовский, Тлярата, Унцукул, Шамильский, Цумада, Хасавюрт.

Шегьерар: Махачкьала, Кьизилюрт, Хасавюрт, Кьизляр, Каспийск.

А.АБДУРАЗАКЪОВ, “РД-дин Кыли кьунвай рекьин тереф хуьн” ДРОО-дин управлендин председатель

А.МУРТУЗАЛИЕВ, Махачкьаладин Общественный Советдин председатель, юридический илимрин доктор, профессор

Л.БАЧИЕВА, секретарь

9.05.2006

27-июнь Россиядин жегьилрин югь я

Уьлкведедин гележег ва умуд

Нариман ИБРАГЪИМОВ

Чна гьар йисуз уьлкведедин ва пешекарвилдин гзаф къадар суварар, лишанлу йикъар кьейдзава. Гьа гьисабдай Россиядин жегьилрин йикъаз талукь суварни. И юкъуз жегьилри рикивай ял ядай, шадвалдай мярекатар тешкилзава, гележегдихъ умудар аваз камар къачузва. Гьикъ лагьайтла, чизва, государстводи жегьилрин гьакьиндай къайгъударвал члугвазва, пака уьлкведедин экономика, яшайиш, культура вилик тухун, цийи шегьерар эцигун, рекьер тукьлурун, илимда цийи гаф лугъун, алемдин сирерай кьил акъудун абурун хиве гьатзава эхир.

Виридахъ хьиз, и суварихъни вичин тарих ава. Советрин Союздин кыле акъвазнавай ксарни жегьилрилай гзаф крар аслу тирдан гьавурда хъсан авай. Гьавилияй СССРдин Министррин Советди 1958-йисан 7-февралдиз "Советрин жегьилрин югь тайинарунни гьакьиндай" кьарар акъуднай. Адан бинедаллаз гьар йисан июндин валцран эхиримжи гьяд йикъуз Жегьилрин югь кьейд ийиз хъанай.

Советрин Союз чуклурайла ва уьлкведе базардин экономикадиз, азад гьалариз рехъ гайила, члехи пай жегьилар чеб-чпин ихтиярда гьатна. Коммунистрин партиядин сиясатдизни, идеологиядихъ галаз алакьалу яржаризни клур ганвай эхир. Ихътин гьалара жегьилар маса терефдихъ алатун мумкин тир. И карни фикирда къуна, жегьилрин сувар кьейд ийидай тайин са югь тестикъарун лазим яз акуна. 1993-йисан 24-июндиз Б. Ельцина "Жегьилрин югь сувар хьиз кыле тухунни гьакьиндай" Указдал кьул члугуна ва 27-июнь Россиядин жегьилрин югь тирди малумарна.

» Дагъустандикай кьилди рахайтлани, эхиримжи вад йисуз республикада уьмуьрдин дережа хкаж хъанва. Къе Дагъларин уьлкведа са миллионни вад виш агъзурдалай виниз жегьилар ава. Им еке къуват я

Жегьилрин йикъахъ анжах суваррин, машгулатрин метлеб авач, ам гьакъ жегьилрин гьакьиндай государстводин идеологияни, сиясатни я. Жегьилрин чпин фикиррилай, идеярилай, къабулзавай кьараррилай, тамамарзавай крарилай вири уьлкведедин гележег аслу тирди къатун лазим я. Гьикъ лагьайтла, школьникрини студентрини, жегьил рабочийрини карчийри, бизнесменрини банкирри чи уьлкведедин пакадин рехъ шегьредиз элкъуьрда. Жегьилрин ва жегьил хизанрин гьакьиндай къайгъударвал авунни чи государстводин социальный политикадин кар алай хел я. Гьавилияй Жегьилрин юкъуз жуьреба-жуьре мярекатар тешкилзава, анриз жаванар, жегьилар къатлзава, гьар садаз рикиз хуш машгулатдак вахт акъуддай мумкинвал яратмишзава.

Тестикъ хъанвайвал, агъалийрикай 14 йисалай 30 йисал къедалди яш хъанвайбур жегьилар яз гьисабзава. Къе чаз авай делилралди, Россиядин Федерацияда 30 миллиондай виниз жегьилар ава. Абуру кваллахазава, келзава, илимдин рекъай ахтармишунар ийизва, яратмишзава. РФ-дин образованидин ва илимдин министрстводин делилралди, россиядин гьар вад лагъай жегьил агъалиди кылин ва юкъван учебный идарайра келзава. Абурукай са паюни государстводиз пул гана келзава. Мукьвал вахтара ахътинбурун къадар мадни артух жедалда.

ЮНЕСКО-дин докладдин делилралди, Россияда вири регионрин жегьилрин савадлувилин дережа сад хътинди туш. И жигъетдай виниз тир савадлувал къачузвай жегьилар авай регионрик Москва, Мордовия,

Санкт-Петербург, Ленинграддин область, Чувашиядин Республика акатзава. Тыва Республикада, Карачаево-Черкесияда, Тюмендин областда савадлувал лап агъуз дережада ава.

Гьакьикъат садавайни чуьнуьхиз жедач, эхиримжи вахтара государстводи жегьилриз келдай, кваллахдай, яратмишдай, илимдал, карчивилел, спордал машгул жедай, ял ядай къулай шартлар тешкилзава. Абуру гьар са хийирлу кардал желб авун патал федеральный, регионрин махсус программаяр къабулнава. Россиядин шегьерра "Селигер-2012", "Машук-2013", "Каспий-2013", форумар, фестивалар, яратмишдай конкурсар, бизнес-клубар ва маса серенжемарни кыле тухузва. И важиблу ва зурба мярекатра уьлкведедин вири регионрай бажарагьлу, активный жегьилри иштиракзава ва абуру экономика, илим, культура вилик тухуниз талукь хейлин проектар теклифзава.

Гьелбетда, обществода жегьилриз талукь вири крар пайгардик ква лугъуз жедач. Абурукай са къадарбур бейкар яз хъуни, наркотикрин, плагьрусдин, ичкидин таъсирдик ака-туни, экстремизмдин, терроризмдин, миллечивилин терефдарар хъуни уьлкведедин президентдик, гьукуматдик, общественностдик секинсувал кутазва. И татугайвилерин вилдик пад къун патал государстводин талукь органри, идарайри герек серенжемарни къабулзава.

Дагъустандикай кьилди рахайтла, эхиримжи вад йисуз республикада уьмуьрдин дережа хкаж хъанва. Къе Дагъларин уьлкведа са миллионни вад виш агъзурдалай виниз жегьилар ава. Им еке къуват я. Абурукай цийи 26 агъзурдалай виниз рушарини гадайри юкъван школяр куьтягнава ва абу-

марнава. Гьалибвал къазанмишайбуруз 60 агъзур манат гуда. Гьелбетда, им са акъван еке пул туштлани, хуси кар ачухиз кланзавай жегьилриз гьукуматдин патай сифтегьан куьмек я.

Гьа и рекъай жегьилриз мадни куьмек гун патал цийи Махачкъалада "Жегьилар кваллахдалди таъминарунни месэляяр ва абуру гьалдай рекьер" темадай элкъвей стол кыле тухвана. Школаяр, вузар куьтягнавай жегьилриз теклифнавай и мярекатда абурухъ галаз властдин, бизнесдин, карханайрин жуьреба-жуьре къурулушрин векилар гьуруьшмиш хъана. Анал рахай юлдашри кьейд авурвал, республикадин вузра келзавай хейлин гадайрини рушари федеральный конкурсра, форумра иштиракзава, чпихъ еке гьевес, бажарагъ авайди къалурзава, гьалибвилерни къазанмишзава.

Гьелбетда, им тарифдай кар я. Амма вири жегьилрикай ик лугъуз жедач. Темпеларни, вад-ругуд йисуз келна пешедай кваллах тийизвайбуруни, производствода, четин, азаб алай чкайра кваллахдай ашкъи авачирбуруни, са затни тийиз, члехи мажибар къачуз кланзавайбуруни гзаф жезва.

Эхиримжи йисара жаванрин, жегьилрин арада наркотикар ишлемишзавайбур гзаф гьалтзава. Республикадин наркодиспансердин учетда ирид агъзурдав агакьна наркоманар ава. Дагъустандин наркодиспансердин кылин духтурди кьейдзавайвал, учетда авачирбурун къадар мадни гзаф я. Абурун 70 процентни жегьилар я. Лап члуру кар ам я хъи, наркотикар ишлемишзавайбурун жергеяр рушари къалиназава. Имни акъ лагъай члал я хъи, ахътин дишегьлийри хаддай аяларни сагъсузбур жезва. Республикада авай наркотикар маса гунал гуьзчивалдай къуллугъди наркоманиядин вилик пад къун патал еке алахъунар ийизва, амма и важиблу кардик общественностди вичин пайни кутун лазим я.

Государстводин идарайрин къуллугъчийри, пешекарри лугъузвайвал, жегьилриз талукь месэляяр гьалун са акъван регьят акъвазава. Терроризмдиз, диндин экстремизмдиз талукь месэляни гьа ихътин муракабди я. Разивалдай кар ам я хъи, шаз ва цийи диндинни политикадин экстремизмдихъ, терроризмдихъ галаз женг члугунин, жаванар, жегьилар гьавурдик кутунин жигъетдай тухузвай кваллахдихъ нетижаяр жезва. Эхиримжи варцара терроризмдин гьерекатар тимил хъанва.

- Жаванрин, жегьилрин патай арадал къевезвай татугайвилерин члехи пай абурув дуьзгун тербия агакь тавунин, абуруз халкъдин адетар, милли члал, культура чир тавунин нетижа я, - лагъанай Дагъустандин жегьилрин сад лагъай съезддал РД-дин Кьил Рамазан Абдулатипова.

Ада гьисабзавайвал, им милли культурадин, кылихдин, къанажагъдин са пай я. Аял члавай гьар садак и ерийрин чешмеяр кутун патал, жегьилрин алукуун-къарагун, къанажагъ хъсан патлахъ мадни гегеншарун патал вирида зегьмет члугуна кланда. Дидебубайрилай, школарин коллективрилай эгечина, агъсакъларин, ветеранрин советрилай, гьукуматдин идарайрилай кхечина.

Лугъун лазим я хъи, республикада жегьилри кьил кутазвай хъсан крар гзаф жезва. Абурук "Зун президентдин куьмекчи я" гьерекат, волонтеррин дестеяр, жегьилрин парламент, Общественный палатадин жегьилрин къефле акатзава. Абуру амай жегьилризни чешне къалурзава ва санал зегьмет члугурла, секинсувал кутазвай хейлин месэляяр гьалдиз жедайди субутарзава. Са рахунни алач, жегьилри чпиз тешкилзавай мумкинвилерикай гьавурда аваз менфят къачуда ва уьлквени республика абад авунин мураддалди инанмишвилегди вилкиди еримшида.

Шад гьалара

ЖАВАНРИН КЛУБ

Хийр ЭМИРОВ

Россиядин алай аямдин эстрададин гьетерикай сад тир гуьзел тават ЖАСМИНАДИ уьмуьрдин ва яратмишунрин сифте камар къадим Дербент шегьерда къачуна. Хайи макандиз ам вахт хъанмазди хквенни ийизва. И йикъарани ада рикл алай шегьердал, мукьва-кылиирал кьил члугуна. Себебни лап кутугайди тир.

Дербент шегьерда "Жасмин" твар алаз жаванрин яратмишунрин клуб шад гьалара ачухна. И мярекатда Дербент шегьердин администрациядин кылин сад лагъай заместитель Татжатдин Султанова, манидар Жасминади, шегьердин администрациядин векилри, "Пируэт" твар алай хореографиядин ансамблдин тербиячийри, дидебубайри иштиракна.

Кьейд авун лазим я хъи, "Пируэт" ансамблдин художественный руководитель Жасминадин дах Лев Манахимов я. Ада хейлин йисара аялриз, жаванриз кьуьлер ийиз чирзава ва и гуьзел искусство кланарзава. И кардал мадни гзаф къадарда аялар, жаванар желб авунин мурад авай касдиз мумкинвилер авачир, гьа гьисабдай яз, дуьзгун дарама-тани.

Жаванрин яратмишунрин клуб ачухдайла, Т.Султанова шегьердин мэр Имам Яралиеван, шегьердин Собранидин депутатрин тваруни-хъай виридаз "Жасмин" клуб ачухун тебрикна ва лагъана:

- Къе и гуьзел ва вири къулайвилер авай алай аямдин дарамат жаванрин ихтиярда вахунал зун пара шад я. Гьа са вахтунда заз кьейд ийиз кланзава хъи, и кар кылиз акъатун патал Лев Яковлевича еке зегьмет члугуна. Ада вичин къанажагълу вири уьмуьрда акъалтлзавай несилдиз марифатдин, ахлакъдин, гуьзелвилдин тербия гузва. Лев Манахимован гьилик чирвилер къачур вишералди инсанри къе чи члехи уьлкведедин хейлин пилера милли искусство вилик тухузва. Баркалла адан рушаз, чи рикл алай манидар Жасминадиз, спонсорвилдин везифаяр вичин хивез къачур. Ада чи Дербент шегьерни, Дагъустан Республикани Россиядин ва дуьньядин майданда машгуьрзава. Къе чи шегьердин жаванар патални ада ихътин савкат авуна. Сагърай вич.

Хъсан кар ам хъана хъи, "Дербент шегьер" муниципалитетдин кьил Имам Яралиева Жасмин къабулна, адахъ галаз хуш суьгьбетна. Клубдиз тамашайла, Имам Яралиева разивални къалурна. Дараматда тамашаярни, концертарни къалуриз жеда. Ина гимнастикадин зал, парталар дегьилардай чкайри ава.

Гьа и йикъан нянихъ Жасминади шегьергьилириз концертни гана.

27-июнь Россиядин жегьилрин югь я

Дидед чалал ашукьди

Къагьриман ИБРАГЪИМОВ

Жаванвални жегьилвал - им неинки гьар са инсандин уьмуьрдин гуьзелвал я, гьакни руьгьдин кьетлен гьални я. Им гьак кьастунин жуьрэтлувилини, ахтармишунрин, ачухунрин вахтни я. Кьенин школьникри, студентри, жегьил рабочийри, алмирри, карчийри Россия вилик фидай рекьер тайинардайдал шак алач.

Жегьил несилдин патахъай къайгьударвал авун гьукуматдин яшайишдин политикадин важиблу тереф я. Жегьилрин гележег гуьзелди хьун патал Россияда, Дагьустанда ва гьар са идарада гзаф крар ийизва.

И ийкьара зун Дербент шегьерда вилик жергейра авайбурукай сад тир 21-нумрадин школадиз фена. Директор чи ватанэгьли, РД-дин лайихлу муаллим **Агьаширин Давудович ДАВУДОВ** я.

2011-йисуз администрациядин ва педколлективдин менфятлу кьвалахдиз килигна, 21-школа "Россиядин образованидин вилик квай идараар" твар ганвай Национальный Реестрдик кутунва.

Шегьерда сифтебурукай яз и школа инновациядин образованидин технологияр ишлемишзавайбурун арада "Гьалибвилин дипломдиз" лайихлу хьана.

Чешнелу ученикрикай ихтилат кватайла, Агьаширин Давудова заз ик лагьана: "Чи школада чешнелудаказ кьелзавай, общественный мярекатра, предметрин олимпиадайра иштиракзавай, хьсан кьилихрин аялар гзаф ава. Абурун арадай дидед чалал рик алай, ахтармишунрин кьвала-

лахра иштиракзавай **Наргиз АГЪАБАЛАЕВАДИХЪ** еке бажараг авайдах зун инанмиш я. Акьалтзавай несилдик хайи чалан хьунин ерияр кутун чи чехи везифайрикай сад я. Наргиз хьтин хайи чалан терефдар веледар артух хьун зи мурад я". И гафар лагьана, ада зун школадин дидед чаларин методобъединенидин руководитель, лезги чаланни литературадин муаллим Ираида Магьмудовна Юлчиевадихъ галаз танишарна.

Наргиз Агьабалаева Сулейман-Стальский райондин Уллу-Гьетягьрин хуьре дидедиз хьана. Мектебдиз ам 5 йиса аваз фена. Гуьгьунай адан хизан Дербентдиз куч хьана. Ихьтин акуллу, камаллу велед тербияламышун буба Низамудинан ва диде Назиядин зегьметдин нетижа я. Абурун кьведни кьени хесетар авай, мергьяматлу инсанпересар я. Ихьтин кьилихрин абурун пуд рушазни хас я. Сад лагьай классдила башламишна Наргизан шикил мектебдин Гуьрметдин Доскада ава. Предметрин муаллимар адалай гзаф рази я. Мектебдиз кам вегьейдалай кьулухь классдин журналра адахь авайбурун анжах са вадар я. Алай йисуз ада чешнелудаказ 9-класс акьалтарна. Ам мектебдин дамах я.

Классда кьелзавай аялрин, таяр-туьшерин, чехибурун арада Наргизаз гуьрмет ава. Тарсунин гьавурда гьат тавурдаз кумек гуз ам гьазур я.

Наргизан дидеди, Агьабалаева Назия Агьарзаевнади, Дагьустандин пединститутдин филологиядин факультет яру дипломдалди акьалтарна. Алай вахтунда ада и мектебда лезги чалан муаллимвиле кьвалахзава. "Гележегда за дидедин пеше давамарда", - лугьузва Наргиза дамахдивди.

Мектебда хайи чаларай чирвилерин дережа хьажунин карда директор Агьаширин Давудовича чехи кьвалах тухузва. Хайи чалан тереф хуьзвай аялриз ада еке кьимет гузва. Агьабалаева Наргизни гзаф грамотайрин сагиб я.

Гьар йисуз мектебда ва шегьерда кьиле физвай Дагьустандин авторрин эсерар хайи чалал виридалайни хьсандиз кьелдайбурун конкурсра Наргиза 1-чка кьазва. 5-классдила башламишна Наргиз шегьердин олимпиадайрин иштиракчи я. Ам гьазурунин карда лезги чалан муаллим Кьараханова Найида Гьажиевнади тарсарилай гуьгьуниз алава кьвалах тухузва. Алай йисуз Наргиза республикадин лезги литературадин олимпиадада сад лагьай чка кьуна. Мукьвара Стал Сулейманан тиварунихъ галай Лезги госмуздраттеатрда кьиле феи лезги чалай чирвилер ахтармишунин викторинадани ам 1-чкадиз лайихлу хьана.

Мектебда лезги чалал кьиле феи: Стал Сулейман хайидалай инихъ 145 йис, Хуьруьг Тагьиран 120 йис тамам хьуниз, Виридуьньядин халкьарин дидед чаларин ийкьаз, Халкьарин дуствилн фестивалдиз, Яран сувариз талукьарна тухвай мярекатра Наргиза гьевесдивди иштиракна.

- Гьар са аялдиз хайи чал, жуван халкьдин тарих, адан баркаллу крар чир хьун чарасуз герек я, - лугьузва Наргиза.

Ам дидед чалай чирвилерин сергьятар гегьеншариз алахзава. Гьаниз килигна, ада "Лезги чалан фразеологизмайрин бине" темадал кьвалахзава. Адаз кьведай кьелунин йисуз "Гележегдиз кам" проекта иштиракиз канзава.

Кьуй вун ви зкь мурадрихъ агакьрай, вахъ гележегда мадин агалкьунар хьурай, камаллу лезги руш!

Буржи - аферин алаз

Фикрет ГЪАЖИЕВ

РАСИМ Гьепцегьрин хуьре зегьметчи хизанда чехи хьана. Адаз гьалал ва гьакьисаг зегьметдалди кьазанмишай фан кьадир ва тямлувал гьеле гьевечизмаз чирнава. Им, гьелбетда, грейдерист буба **Рамиз** ва диде **Шагьумагьа БАТМАНОВРИН** лайихлувал хьана.

Школа акьалтларайла, Расиман вилик уьмуьрдин рехъ тайинарунин-пеше хьагьунин месэла акьвазна. Жегьилди Дагьустандин госуниверситетдин педуниверситетдин юридический факультет хьана ва ам агалкьунралди акьалтарни авуна.

Университет куьтягьайла, Расим Рамизовича Ватандин вилик вичин пак тир буржи тамамарун кьетна. 2013-йисан майдиз Россиядин Федерациядин Яракьлу кьуватрин жергейриз звер гайила ада, дагьустандиз хас тирвал, аферин алаз кьуллугьни авуна.

Ротадин командир, старший лейтенант А.Смиронован ва батальондин командир, майор А.Чекинан кьулар алаз ганвай характеристикадай акьазвайвал, Расим Рамизовича вич низамлу ва тапшурмишай кар намуслувилелди тамамардай аскер яз кьалурна. Вичел ихтибарнавай техника къайдадик кваз хьена, вичин пешекарвилн чирвилер, женгинин бажарагьлувал хьажиз хьана. Вичи вичивай кьелелай истемишун адан кьилихдин сад лагьай лишан я. Адаз вилик эцигнавай мурад кьилиз акьудун патал дурумлувал, общественный уьмуь-

Расим Батманов

рда активвилелди иштиракун, гьа са вахтунда инициатива ва фагьумлувал хас я.

Ватандин Чехи дяведа Гьалибвилин 69 йис тамам хьунихъ галаз алакьалу яз вичин буржи гьакьисагвилелди тамамарзавай Расим Рамизовичаз частунин командир, полковник В.Шуликан кьул алай грамота гун лишанлу кархьана. Ана хьенва:

"Кьуллугьдин буржи чешнелувилелди тамамарунай, гьакьисагвилей, цийи-цийи крарик кьил кутунай..."

Алатай йисуз яд акьалтунин вилик пад кьун, инсанар, яшайишдин квалер ва мал-девлет кьутармишун патал вири халкьдин женгиник аскерарни экечнай. Абурун жергеда чи районгьли Расимни авай. А члавуз кьалурай уьткьемвилей Р.Батманов Россиядин Федерациядин оборонадин Министрдин приказдалди медалдалди кьейднай.

Расим аскервилн буржи аферин алаз кьилиз акьудна, хайи хуьруьз хтанва ва, аскердиз хас тирвал, кьве гьил кьакьажна зегьметдик экечнава. Кьуй ам бегьерлуи, руьгь рази ийидайди хьурай.

"Хьсан крарин иесияр..."

Хийр ЭМИРОВ

Чи Дагьустандин госпедуниверситет куьтягьай са кьадар рушарни гадайри Яру дипломар кьачуна. Абурукай сад праводин факультетда чирвилер кьачур **МИРЗЕХАНОВ Мурад Миргьамзаевич** я. Россиядин жегьилрин ийкьан вилик чун адахъ галаз гуьруьшмиш хьана ва чна адаз вуз агалкьунралди куьтягьун тебрикни авуна.

Бинеяр Хив райондай (дах Миргьемзе - Агьа Архитлай, диде Бике - Хьукьвай) тир Мурад Украинадин Николаевский райондин Шурино поселокда дидедиз хьана. Гьик лагьайта ва вахтунда вузар куьтягнавай жегьил пешекарар тир дидени буба Украинадиз акьатнавай, ана кьвалахзавай, яшамш жезвай.

Хизан Николаевский районда яргалди амукьнач, Махачкьаладиз хтана. Бике Мегьамедовна школада кьвалахал акьвазна. Мурадни шегьердин 37-нумрадин юкьван школадиз кьелиз фена. Дидедин патай датлана гуьзчивал авайвилейни ам вичин везифайрив рикливай эгечна ва гьевечи чалавай кьур тарс гилани квадарнавач.

Алай вахтунда кьелунихъ ялдай, чехибурухъ яб акалдай, зегьмет члугваз кандай аялар, жаванар авач лугьудайбуру гзаф ятлани, гьахьтин кьегьалар авазва. Мурадни гьахьтинбурукай сад я. Школада кьелдай йисара ам чешнелу, низамлу, зирек аял тир. Дневникда - анжах вадар! Школадин баскетболдин командадин спортсмен. Шегьердин школайрин арада кьиле феи акьажунра са шумудра Мурад Мирзехановни кьугьвазвай командади кьенкьевчи чкаяр кьуна. Хьсан общественник яз ада муаллимри, классдин руководителди тапшурмишай кар тарифдайвал тамамардай. Рик алай математика-

дин, физикадин олимпиадайра гьалибвал кьазанмишиз, классдин, школадин твар хьажна.

Вуздин студент хьайилани ада вичин уьмуьр гьа вердиш хьанвайвал давамарна. Вичикай садни инжиклу тийиз, лекцияра преподавателрихъ дикьетдивди яб акализ, алава литература кьелиз, имтигьанар хьсан кьиметралди вахкуз, университетдин общественный уьмуьрда, олимпиадайра иштиракиз. Са вакьиа ада хьвер кваз рикел хьана.

- Чи университетда урус чалай олимпиада тухузвай. Ана вири факультетрай, курсарай студентри иштиракун лазим тир. Зун авай группадай ашкь авайбуру хьанач. Ихьтин гьал акурла, кураторди зазни са рушаз иштиракун теклифна. Олимпиададив эгечайла, зун пагь атлана амукьна, вири рушар я, чун-пуд гадани. Иштиракчийрин чехи пайни филологиядин факультетдин студентар. Нетижаяр кьурла, залай чи куратор ва группа рази яз амукьнай. За кьвед лагьай чка кьунвай.

- Мад студентвилн уьмуьрдай вуч рикел алама?

- Зун юриспруденциядай ва общественностидай тарсар гудай пешекар я. 4-5-курсара авайла, зун ше-

гьердин 9-нумрадин лицейда практикада хьана, за общественностидай тарсар гана. И кар заз лап хуш хьана. Куьейрай гилан несилдикай жуьреба-жуьре ихтилатар, иллаки, наразивалдайбуру ван кьведа. Абуру гьакьикьи уьмуьрдихъ галаз кьазвайбуру туш. Практикада авайла зи фикир тестикини хьана. 10-11-классра кьелзавай аялар акьуллубуру, кар алакьдайбуру, пара месэлайриз итиж ийизвайбуру тир. Зун гьавурда акьуна хьи, пис аялар авайди туш, писбуру я диде-бубаяр, я муаллимар, я общество, абуруз хьсандиз кьелдай, чпин бажарагь ачухардай мумкинвилер, кьулай шартлар яратмиш, гьар садахъ галаз кьилди кьвалах тийизвай. Гьевечи чалавай аялдив дуьзгьун тербия агакьиз хьайитла, адакай диде-бубади дамахдай, обществендиз менфят хьатдай инсанни жеда. Чаз, зазни кьве вахаз, диде-бубади гьахьтин шартлар тешиклна ва гьавилей заз абуруз сагьрай лугьуз канзава. Абуру кьени, масадбуруз хьсанвилер ийизвай ксар я, чазни хьсан крарин иесияр хьунин тербия гузва.

Мурад гьахъ я, Миргьемзени Бике Мирзехановар меркезда гзафбуруз чиди. Хьсан терефдихъай. Аялрини диде-бубадилай чешне кьачун тажуб жедай кар туш. Чехи руш Мирасланади яру дипломдалди ДГПУ, аспирантура куьтягна, шаз илимрин кандидатвилн тиварни кьачуна. Гьевечи руш Ятаради школада лап хьсандиз кьелзава, ам 9-классдиз акьатнава.

Дипломдин иеси хьанвай Мурад Россиядин армиядиз физ гьазур жезва. Дагьустандай армиядин жергейриз лап тиймил жегьилриз звер гузвайдини чизва адаз. Ятлани ам инанмиш я, чи ада вичел аскервилн партал алукида. Ахпани адахъ военный партал алаз Ватандиз кьуллугьдай фикир ава. Са шакни алач, и мурадни кьилиз акьатда.

Сергъят хуьн - Ватан хуьн

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

Чи уьлкведин виридалайни кьиблепатан сергъят хуьзвай "Ах-цегь" погранотрядди 1996-йисан 17-январдлай Ахцегь, Докъузпара, Рутул ва Мегьарамдхуьруьн районрин мулкарал 200 километрдилай артух мензилдин сергъят вичин гуьзчивилик кутуна. Алачухрин лагерин чкадал дагълара тамам «военный гьвечи шегьерар» арадал атанва. И мукьвара чун вахтуналди отряддин командирдин везифаяр тамамарзавай полковник Александр Васильевич КОВАЛЕВАХ галаз гуьруьш хьана.

КУЬРУШ КЪЕЙД.

А.В.КОВАЛЕВ *Белгородский областдин са хуьре зегьметкеш хизанда Чехи хьана. Хуьруьн мектеб, Москвада сергъятчивилик рекъай вуз, академия акьалтIарна, Дальний востокда, Кавказда кьуллугьна. 1994-йисалай Дагъустанда ва 2007-йисалай Ахцегьга намуслувилелди кьуллугьзава. Гуьрметлу хизандин кьил тир ада 3 велед тербияламишзава.*

Кьуллугьдайла зун уьлкведин пара чкайра хьана, хиве кьан, ина хьиз, аскерив дуствилелди, багьривилелди эгечидай маса жемьт алуна. Им са зи ваь, уьлкведин кьуд патай кьезвай халкьарин векилрин фикирни я. Ихьтин гьалари, шаксуз, кьуллугьдин жавабдар везифаярни беьгерлудаказ кьиле тухуз куьмекзава.

■ **Азербайжандихь галаз госсергъятдин куь гуьзчивилик кьвай участокда делимитациядинни демаркациядин кьвалахар куьтягь жезвани?**

- Асант тушир и кьвалахар гьелелиг давам жезва. Делимитация - им госсергъят картайринни докумен-

■ **Эхиримжи вахтара сергъятдилай кьанунсуздаказ элячIавай, кьадагьга тир шейэр (яракьар, наркотикар...) тухуз алахъзавай хьтин дуьшуьшар хьанвани?**

- Развивилелди лугьун, эхиримжи йисара сергъятдин чи гуьзчивилик кьвай зонада ахьтин дуьшуьшар малум туш. Гьахьтин чIуру гьерекаатар ийиз кIанз гьазурвал аквазвай дуьшуьшар аваз, чна вахтунда вилик пад кьуна. Виликрай мал-хеб хуьн, алаф гьазурун, я тахьайтIа кьунши хуьре авай багьрийрал кьил чIугун хьтин хуси майишатрин ва инсанрин алакьайрин теьгердин дердияр акьатайла, кьанунсузвилериз рехь гайи дуьшуьшар жезвайтIа, чкадин СМИ-рин хьсан кьвалахдин, хуьрера кимерални кьвалера жемьт гьавурдик кутунин нетижада гила гьахьтин крарни амач.

■ **Куь погранотряддин хуси кьурулушдикай, кьилди кьачуртIа, чкадин жемьтдин векилрин кьуллугьдин еридикай вуч лугьуз жеда?**

- Ингье са шумуд йис я, чун тамамвилелди контрактдин кьайдадал элячнаваз. Законди истемизавайвал, эхиримжи вахтунда чкадин жемьтдин векилар уьлкведин маса регионриз ва анра кьуллугьзавай бур чи погранотряддиз рекье тунин нетижада чкадин жемьтдикай сергъятчийрин кьадар тIимил, тахминан, 55-60 % хьхьанва, виликрай 75-80% тир. Сад-кьве кас квачиз, савадлу, тербиялу, медени ва, кьилинди, бедендизни руьгьдиз мягькем, гьакI чкадин дагьлух шартIаривни адетрив вердиш халис сергъятчийрин абурун кьвалахдила чун пара рази я. Абурун диде-бубайривай чпин веледрал лайихлудаказ дамахиж жеда. Ихтилат кватай чкадал заз чкадин администрацийрин, СМИ-дин, об-

Малум тушир игитар

Абад АЗАДОВ

ВАТАНДИН Чехи дяве ХХ асирдин тарихдин лап зурба ва дин халкьар вичин пацук кутаз кIан хьайи Гитлеран мурдар мурад вай-зай авур Советрин халкьари ва Яру Армияди, миллионралди инсанарни кьурбанд авуна, тежедай хьтин жуьрэтлувилер, вилегьвилер кьалурна, азабриз дурум гана, фашистрин Германиядал гьалибвал кьазанмишна. Агьзурралди дирибаш аскерар, офицерар Советрин Союздин Игит лагьай тIварциз лайихлу хьана. Гьайиф хьи, и баркаллу тIвар гун патал кьалурвай вири кьегьалрив Игитвилин гьетер агакьнач. Калмыкжи журналист, "Дяведин есиррин кьисмет" ктабдин автор, Артем Боровикан "Жуьрэтлувал. Намус. Устадвал" премиядин лауреат **Андрей ЦОБДАЕВА** хейлин йисара центральный архивра кьекьвена Ватандин Чехи дяведин йисара телеф хьайи, гел галачиз квахай ва орденар, Игитвилин тIварар гун патал кьалурвай, амма агакь тавур аскерар, офицерар тайинарун патал еке кIвалах тухвана. Нетижада адан гьиле гзаф кьадарда документарни гьатна.

Советрин Союздин Игит лагьай тIвар гун патал кьалурвай ва и тIвар агакь тавур ксарин сиягьда Дагъустан ССР-дай фронтдиз феи 24 касни ава. Фашистрин чапхунчийрихь галаз 1941-45-йисара кьиле феи акьалтI тийидай женгера кьалурвай вилегьвилерай хейлин дагъустанвийар командирри Игитвилин тIвар гун патал кьалурна. И документар полкарин дивизийрин, корпусрин командирри, армиярин командующийрини тестикьар хьувуна. Амма вучиз ятIани, фронтдин штабра кIвалахзавай ксари Игитвилин тIвар гудай чкадал баркаллу кьегьалриз жуьреба-жуьре орденар гунин кьарарар кьабулна. Дяведин йисара ихьтин нагахьвилер хьайидакь чна виликдайна кьхьенай. Кьурагь райондин Агьа Макьарин хуьрй тир Небиев Мустафани Советрин Союздин Игитвилин тIвар гун патал кьалурнай. Амма адавни и награда агакьначир.

Кьведай йисуз Советрин халкьари ва Яру Армияди Гитлеран Германиядал Чехи Гьалибвал кьазанмишна 70 йис тамам жеда. СССР-дин миллионралди инсанри, са кIусни гьайиф татана, чпин чанар уьлкведин аслу туширвал, азадвал патал кьурбанд авуна. Дуньядин хейлин уьлквеяр фашистрикай азадна. Кьизгьин женгера дагъустанвийрини чеб халис кьагьриманар тирди кьалурна. 59 касдин вилегьвилер Советрин Союздин Игитвилин тIвар гуналди кьейдна, 7 касдиз Баркаллувилин 1-2-3 дережадин орденар гана.

Эхиримжи йисара чи уьлкведа Ватандин Чехи дяведин вакьийрихь галаз алакьалу яз рехь гайи хейлин гьалатIар туькьур хьувуна. Вишералди аскерив, офицерив орденар, медалар вахкана, Игитвилин тIварарни гун хьувуна. Им, гьелбетда, лап гьахьлу ва халкь рази жедай кар я.

Андрей Цобдаева жагьур хьувунвай малум тушир Игитризни Гьалибвилин 70 йисан вилик Россиядин Федерацияди Игитвилин тIвар гун хьувунайтIа мадни дуьзгуьн кар жедай. Агьадихь чна А.Цобдаеван сиягьда авай аскерин ва офицерин тIварар гувза.

Абдусаламов Абас (Ахвах райвоенкоматдай фронтдиз фена), Алиев Камил (Дагвоенкомат), Алиев Мурат (Дагвоенкомат), Алибутаев Абдулгатур (Лак), Алиев Ажарслан (Бабаюрт), Байтемиров Абдул (Бабаюрт), Бабкин Александр (Дагвоенкомат), Васьков Сергей (Кьарабудажент), Гришко Алексей (Кьули), Глушенко Иван (Дагвоенкомат), Дергачев Григорий (Буйнакс), Дзюбо Григорий (Дербент), Иваненко Петр (Хасавюрт), Инозинцев Николай (Хасавюрт), Качалов Мегьамед (Хасавюрт), Кошелев Василий (Буйнакс), Куприянов Виктор (Дахадаев), Мегьамедов Абдула (Дагвоенкомат), Мегьамедов Кьурбан (Леваша), Мегьамедов Мирзегьажи (Акуша), Пашаев Адиль (Дербент), Семейкин Василий (Дагвоенкомат), Филипов Константин (Дербент), Чичвархин Михаил (Дербент).

Мумкин я, центральный ва дяведин архивра еке тIварар гана агакь тавур ва тайин тахьанвай аскерар, офицерар мадни хьун. Са рахунни алач, Ватандин Чехи дяведин тарихдал машгьул инсанри абурни дуьздадал ажкьудда.

» Вичин вахтунда госсергъят тайинардайла, Азербайжандинни Дагъустандин колхозрин мулкар дуьздаказ чара тавуникди арадал атанвай ва гьуьжет алай бязи участокрин гьакьиндай месэла и мукьва Россиядинни Азербайжандин векилрин арада кьиле феи совещанидал веревирда

дал кьилди касдин хусиятда авай хьсан чка ала, меслят хьана, са туькьвей кьиметдай маса кьахчуз жеда), чаз анал зурба са спорткомплекс эцигдай фикир ава. Чкадин жемьтдивайни адакьай менфят кьачуз жедайвал.

■ **Кьиблепатан сергъят хуьнин дережадикай вуч лугьуз жеда?**

- Чиди дагьлух четин шартIарин майданар гуьзчивилик кутунвай гьвечи отряд ятIани, кьиблепатан сергъят хуьнин важиблу везифа агалкьунралди кьилиз акьудзава. Яракьлу нарядри дагьлух гирвейрални жигьиррал югьди-ийфди цIар илитIава, заставаяр девирдин истемешунрив кьур техникадин такьатралди тадаракламишзава. Алай вахтунда чун кьакьан дагьларин атIугьай шартIарив вердиш хьанва, вири участокар ахтармишнава, чкадин жемьтдихьни властдин органрихь галаз хуш рафтарвилин ва герек атай макьамда сада-садаз куьмекунин алакьаяр дуьзмишнава. Гьавилай инанмишвилелди лугьуз жеда хьи, сергъят чна чкадин халкьдихь галаз саналди дурумлувилелди хуьзва.

трин бинедаллаз кьалурун ятIа, демаркация чкадал дуьм-дуьздаказ тайинарун я. Вичин вахтунда госсергъят тайинардайла, Азербайжандинни Дагъустандин колхозрин мулкар дуьздаказ чара тавуникди арадал атанвай ва гьуьжет алай бязи участокрин гьакьиндай месэла и мукьва Россиядинни Азербайжандин векилрин арада кьиле феи совещанидал веревирда. Госсергъятдин Докъузпара райондин мулкара гьахьтин кьве чка ава - Кьалажух хуьруьн "Кьежел" ва Кьаракуьре хуьруьн "Хивер" участокар. Анра демаркация хутахунал махсус комиссия машгьул хьун лазим я.

■ **Гьадахь галаз санал заз Рутул райондин Диндидакдин гирведилай асантдаказ элячIадай махсус пункт туькьурини месэладикайни рахана кIанзавай.**

- Им чи ваь, РФ-дин Гьукуматдин ихтиярда авай кьетIен месэла я. Заз чидайвал, дагьдин четин шартIарай аниз рехь тухунин кьвалахар яваш-яваш давамарзава. Эцигунрин кьвалахар мус беьгемардатIа ва гирве мус кардик акатдатIа, малум туш.

щественный тешкилатрин хьсан кьуллугьни кьейд ийиз кIанзава. Абуру тухузвай дуьз таблигьатдин кьвалахди сергъятчийриз ватанпересвилин руьгь жкаждай таьсир ийизва.

■ **"Ахцегь" отряддин погранкьуллугьчийрин арада уставдин бур тушир алакьаяр, "дедовщина" авани?**

- Ваь. Я миллетчивили, я диндин, я яшарин ва я маса тафаватлувилерин бинедаллаз уставдин бур тушир алакьаяр чина авач ва хьунухни мумкин туш.

Эхирдай заз сергъятдин патав гвай районзгьлийриз сергъятчийрихь галаз авай ихтибарлувилин, гьурметлувилин рафтарвилерай ва Ватандин кьиблепатан сергъят хуьнин важиблу карда чаз куьмекунай чухсагьул лугьуз кIанзава. Гьурметлу самурвияр, Ватандин сергъят хуьнихь галаз санал чи вилик акьвазнавай умуми ва жавабдар месэлайрикай сад акьалтзавай несил сагьлам, савадлу, акьуллу, зегьметкеш, ватанперес ксар яз тербияламишун я. Чалай и кар агалкьунралди кьилиз акьудиз алакьайдахь зун инанмиш я.

Мягкем къаст хъайила

Роман ИСАЕВ

Меьгарамдхуьруьн райондин 70 йис тамам хъуниз талуьк яз "Самурдин сес" газетди райондик акавказай хуьрерикай хъсан очерк кхьинин конкурс малумарнай. И конкурсда зани иштиракна. "Гъепцеьгъ-шегъер" твар алаз зи очерк райондин газетдиз акъатна. Амма зун са карди секинсуз ийизва. "Гъепцеьгъ-шегъер" макъалада за хайи гъепцеьгъвийрин - лайихлу инсанрин тварар къунвай. Гъайиф хъи, Мекераев Сабиркай са гафни кхьенвачир.

Ингъе и йикъара Сабир аз мугъман хъана...

Хайи хуьре 7-класс куьтгъаьдалай къулуьхъ Сабир чи Филерин хуьруьн школа-интернатдиз 8-классдиз къабулна. А вахтунда Сабирхъ галаз чи хуьрйя рагъметлу Бакара, Садикова Эминади, Улубегов Абдулнара келзавай. Бакара хуьруьн майишатдин институт куьтгъаьна агроном хъана. Эмина исятда Москвада яшамиз жезва, Улубегов Абдулнара медпунктунин заведующий яз квалалхна. Исятда ам пенсияда ава.

Яшар тамам хъайила С. Мекераева пуд йисуз Советрин Армиядин жергейра къуллугъна. Ада къуллугъзавай частунай чи школадиз чар хтанай. Ихътин чухсагъулдин чарни шикил Сабиран дидебубадизни хтанай. 1955-йисуз Сабир Мекераевич старший сержант яз хайи хуьруьз хтана. Зи рикел къе хъиз алама, ам чи школадизни мугъ-

ман хъанай. И квалалх чна чи суьгъбетда рикел хканай, хайи хуьре ада жуьреба-жуьре кеспиар авуна: колхоздин парторганизациядин секретарь, колхоздин председателдин заместитель. Заочнидаказ Сабир Дербентда хуьруьн майишатдин техникум куьтгъаьна.

Дуьз лагъайтла, С. Мекераевачичин кеспийрикай са акъван хуш къевезвачир. Адаз уьзуьмар цаз кланзавай, амма и месэладиз хуьруьн, совхоздин руководстводи, са акъван фикир гузвачир. "Чи шартла ра уьзуьмар жедайди туш", - тикрарзавай абуру. Эхирни емишчивилини майвачивилин бригада тешкилна. 22 гектарда уьзуьмар цана. Бригадирвиле Сабир Мекераевич тайнарна. Сабир уьзуьмар цазвай чкаяр, 22 гектардин чил, къаратикенрикай, маса куьгъне члуру тарарикай, кул-кусрикай михъна, лап темягъ ацукъдайвал туькьурна, галатун тийижиз зегъмет члуьгуна. Адан къарай, ахвар атланвай", - тикрардай хуьруьнбуру.

150 тонн уьзуьмар кватла. Меьгарамдхуьруьн мулкунна, къаратикенри, къашишлухри басмишнавай Гъепцеьгърал уьзуьмрин къаькан бегъерар къачуз жедайди субутна уьзуьмчи Сабир. Хуьре уьзуьмлухриз къуллугъдайбуру мадни хъана, Сабиран зегъметдин нетижайри хейлинбурук юзун кутуна. Меьгарамдхуьруьн райондин КПСС-дин сад лагъай секретарь Хидиров Къафлана С. Мекераеван хейлин тарифарна. Адакай къилди райондин газетдиз члехи макъала акъуд-

на. Сабир Мекераевичаз "Жигули" машин пишкешна. Рагъметлу шаир Къадир Рамазанова "Гъепцеьгъвийруьзумчияр" твар алаз Сабир аз талуьк яз шири кхъена.

Пенсиядиз экъечайдалай гъуьгъуьниза Сабиркай са шумуд йисуз дагъдин хуьре хперин чубанни хъана.

Клусни фурс-дамах гвачир, хуьруьнбурухъ галаз дуствилелди, гъурметлуздаказ яшамиз жезвай Сабир, гъакни цудралди маса гъепцеьгъвийри Гъепцеьгъар Меьгарамдхуьруьн районда лап гъейран жедай хътин гуьзел кчадиз элкьурнава." Гъикъван куьлуь-шуьлуьяр къастунал клеви хъана тамамарайла крариз элкьвена, гъикъван члехи крар къене рикл авачир ксари гъиле къурла, куьлуь-шуьлуьйриз элкьвена" - лагъанай камалэгъли Абдуллагъ Бин Мубарак луьгудай касди.

Исятда 87-йис тамам хъанвай Мекераев Сабир, зегъметдин ветеран, вичин уьмуьрдилай, вичи къиле тухвай квалалхрилай рази я. Сабирхъ ва адан кайванидихъ члехи хизан: пуд гадани къе руш, 7 хтулни са птул ава. Вад веледдини къилин образование къачунава. Абуру Москвада ва маса шегъерра лайихлуздаказ квалалхнава. Хуьруьнбуру Сабиран веледрал дамахзава. Исятда Сабирхъ зур гектардин ичин багъ ава. И багъда дигмиш жезвай ичерал хуьруьнбуру гъейранвалзава. Сабир хуьруьнбуруз хъсан уьзуьмар, яр-емиш арадал гъуьнин сирер чирзава.

Къимет алачир зегъметар...

Керам ИБРАГЪИМОВ

1984-1990-йисара Воронежда, Махачкъалада ва маса шегъерра келна, къилин образование къачуна хтанвай жегъилри, алай девирда са квалалхдикни квачиз, чпин къил са гъар гъалда хуьзва. Чи Хуьруьгрин хуьре абурун къадар 10-15 кас къван я. Тек са Ибрагъимоврин сихилдай 6 касди эцигунрал, къилдин ксариз квалалхарзава. Дипломар жибинра аваз, бязи вахтара майишатда къачур зегъметарни вара-зара жезва. Алатай йисуз чи районда салан майвайрин, емишрин къаькан бегъерар хъанай: ичер, картуфар ва маса яр-емиш. 2-3 йис идалай вилик чи агъалийри келемар гзаф цазвай. Еке зегъметар къачуна арадал гъайи келемрилай члуьгур зегъметдин гъакъини чпив ахгакъ тийиз акурла, шаз жемятдин члехи паюни мад келемар цун хъуьунач. Битмиш хъайи келемризни маса савдагарар акъатда, чавай 2-3 манатдай клан жедая, чпи (гъамиша базаррик квай инсанар я) 15-20 манатдай маса хгуда. Цан цайидаз цуру нек, тлумбул ягъайдаз фири нек луьгудай бубайрин мисал авайди я, зегъметар къачуз-вай чаз амукъзавайди гъа цуру нек я. Келемрихъ галаз санал чи маса яр-емишни гъакъ я. Шаз чи булахдин вилик сада са кг. ичер 45-50 манатдай гузвай. Атана чавай ящик 200-250 манатдай къачуз хъфизва. Чи ичерин дад ширин ятлани, чи зегъметдиз къимет авач.

Чи халкъди сес ганвай депутатри хъайитлани къайгъу вучиз члуьгвазвач?! За и макъала им райондин вири хуьрерин тлал алай месэла тирвилляй кхъизвайди я.

Чи хуьруьнви Сулейманов Загъидин халкъдихъ рикл кудай кас я. Вичин халис пешедин рекъай квалалхал алачтлани, ам чпин гъайванрин патахъай ни эверайтлани, Ахцеьгъай тир Шериф духтур хъиз, гъамиша башуьсте луьгудайбурукай я. Адан иранбуба рагъметлу М. Меьгамедовни (адан лакаб Гъивир тир, а твар адаз халкъди адан зиреквилляй, гъи вахтунда хъайитлани эверайла къведайвилляй ганвайди тир) гъахътин кас тир.

Рагъметлу Р. Халифаев "Хрюгский" совхоздин директор тирла, райондай маларин къе духтур сокращенидик кутаз кланзавай. И кардикай халкъдиз хабар хъайила, зунни кивенкве аваз 70 касдин къулар алай чарни гваз, чун Гъивир Меьгамед сокращенидик кутун тавун тлалабиз фенай. Чи тлалабун къилизни акъуднай.

Гъелбетда халкъдиз къуллугъзавай кас виридаз пара истеклу жедая, а рагъметлу касдиз ваь, аз мажал авач, зун ахпа къведа, къе тахъуй пака къведа луьгудай гафар чидачир, гъиле авай лапаткани гадарна аптечка къачуна ам атай касдин муьгъуьб дуьзмишиз фидай. Вичин езна Загъидиназни ада, ваз халкъдин арада гъурмет, авторитет хъана кландатла, кавай куьмек кланз атай гъич са касдизни ваь луьгумир чан хва, лагъана акъул гудай. Гъа рагъметлу касдин тербиядик хъайи Загъидин Сулеймановични вич хуьре хъайи вахтунда, вичин иранбуба хъиз, халкъдин къуллугъда акъвазна жедая. Ахцеьгъай тир маларин духтур Шерифни, Загъидин хъиз, пара мергъяматлу кас я, са шумуд йис я ада чи хуьре квалалхиз, ам вичин пешедин гзаф гъавурда авай кас я. Чи хуьре 1980-1990-йисара Воронежда институтра келна хтай 11 кас ава, гъа жергедай яз Сулейманов Загъидинни. Вичин зегъметдалди (алай девирда хъиз, даш-баш гуналди ваь) къилин образование къачуна хтай абурукай исятда садни гъукуматдин квалалхрал алач. Загъидина къачунавай пешедай халкъдиз еке игътияж ава. Вичин пешедай квалалхрик квачирвилляй, ам гагъ эцигунрал, гагъ хуьре вичин хуси крарал машгъул жедая. Райондани адаз квалалх авачиз туш, амма а гузвай гъвечи мажибдалди квалалхнайтла, а къачузвай пул са командировкайриз фин-хтуниз бес жедач. Жавабдар квалалх жуван хиве пара гъатзавайвилляй зани а квалалх инкарзава. Са эцигунрал квалалхнайтла, аз гъар юкьуз 1000-1500 манат, бязи вахтара гзафни къведа.

Яргъи манатрихъ галтуьгиз, вири жегъилар, хуьрерай экъечлиз, патарал фейила, бес халкъдин язухдай вужар фирай? Гъайванар хуьзвай гъар са кас куьн хътин пешекаррихъ тамарзлу я. Зун маларин духтур я, вад йисуз келна хтана, за фикирда, "яраб завай жемятдиз гъихътин куьмек гуз жедатла, алакьдатла" луьгуз.

За районда маларин духтурвал авуна. А вахтунда, гъа мажибдал алаз гагъ иниз, гагъ аниз, гагъ Кочубейдиз алад луьгуз, еке квалалхарни жавабдарвал хиве тваз акурла, зунни а квалалхдилай элячлани.

За винидихъ чпикай лагъанвай жегъилар еке зегъметар къачуна хтайдалай гъуьгъуьниза, дипломар жибинра аваз, са куьникани хъанвач. Идаз луьгуда къимет авачир зегъмет.

Районда хъанвай цлийи руководстводик еке умудар кутазава. Белки, халкъдиз регъятвал жен. Гила хъайитлани, яр-емиш, гъар са зат кълбулун патал са пункт, я миже кхуддай са цех ачухин. Им пара хъсан кар жедай, чи зегъметарни бада фидачир. Алагъдин регъим пара я, белки, чи умудар къилиз акъатин. Чунни вилик атанвай гъакимрилай пара рази яз амукъдай.

Дустунин тариф

дустуни авурай

Эмирхан буба (юкьва) вичин дустунихъ ва хуьруьн кавха Ш. Мердановахъ галаз

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

- Зи дустар министрарни гъакимар туш, халисан зегъметчиар я - чубанар, нехирбанар, механизаторар, багъманчиар, фляеяр. Чебни гъар са хуьре ава. Ша за вун зи цуругъви дуст, виликан хулуьхан (хваларбан) Эмирханов Эмирхан бубадихъ галаз танишарда, - лагъана, зегъметдин ветеран Къардаш Мамалиева вичин "Нива" машин "Ахцеьгъ-Рутул" шегъредин (ам хуьруьн юкьвай тухванва) къерехдив акъвазарна. - "Дустунин тариф дустуни авуна кланда" мисал ава. Гъамга хътин михъи, нефсинал мукъаят, гъиле къур квалалхдик зеррени фашалвал

кутан тийиз алахъдай, лазим чкадал, гъич садахайни кичле-регъуь тахъана, твар къаз рахадай ва лазим атай члавуз жемят мел-бигердиз акъудиз жедай хътин викигъ кас я Эмирхан буба. Адахъ галаз яргъал йисара санал квалалхна чидая хъи, хуьруьнвийрин арада къетлен гъурметни ада намуьслу краралдини халис дагъвивилин къилихралди къазанмишнава. Зун Хуьруьгрин совхоздин (Цуругъарни гъа майишатдик квай) директор тирла, Эмирхан стхади ина хулуьханвилин, багъманчивилин кивенквечи бригададин бригадирвиллин везифаяр тамамарзавай. Зегъметдин 50 йисан стажтежриба авай, 86 йисан яшдавай тларам къужадиз гъиле са кар-кес-

пи авачиз са юкьузни къарай къведач. Уьмуьрдин юлдаш, вафалу кайвани Имамат бадедихъ галаз абуру 60 йисан чешнелу уьмуьр ке-чирмишзава. Къуд велед халкъдин арада гъурмет авай баркаллу инсанар яз тербияламишна, гъардаз къулай квалалх-ногъ авунва... - Къардаша дустунин лайихлувилер къалурзавай шикил гуз, чун адан гъаятдиз акъатна. Къарини галаз хуьтлуьн ракъник ацукъна, ада хуьруьн кавха - "Цуругърин хуьр" СП-дин къил Шемсидин Мердановахъ галаз суьгъбетзава.

Гуьрцелдал мугъманар акунмазни, Эмирхан буба къезилдаказ квалалх акъалтна, къаншардиз атана, дустар кланивилелди гарданра гъатна, хваш-беш башламишна...

...Хъсан адет хъанвайвал, гъар жуьмядин кап авуна, мискиндай хкведайла, Атлухан ва чи хуьруьн имам Меьгамедкъасум (Мирзеханов) бубаяр за, чайни авуна, кабинетда гуьзетзава. Далудихъ уьмуьрдин девлетлу тежриба галай абурун камаллу меслятар-тарсар аз акъван бенгенмиш я хъи, абуру пара крарин дуьздаказ гъавурда акъаз, жемятдихъ галаз квалалхда пара куьмекзава. Ингъе исятдани хуьруьн са важибулу месэладин гъакъиндай меслят къачуз зун Эмирхан бубадин патав атанва, - кеф-гъал хабар къурла, ихтилатзава Шемсидин Мерданова.

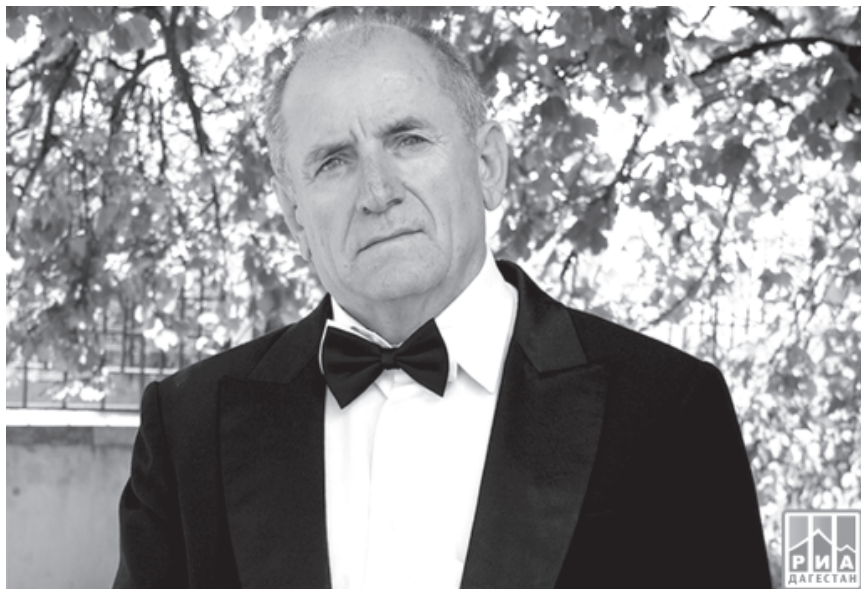
Ам культурадин машгур деятель тир

ЮБИЛЕЙ

Ханум ШАЙДАБЕГОВА

ИЙКЪАРА Урусин М.Горькийдин члехи залда дирижер, РФ-дин искусствойрин лайихлу деятель, РД-дин Государстводин премиядин лауреат, профессор **Рамазан Мегьамедович ГЪАЖИЕВ** риклел хжунин (70 йисан юбилейдихъ галаз алакьалу яз) вечер кь-

руководитель, композитор **Мегьамед ГЪУЪСЕЙНОВА** кьейд авурвал, ада 25 йисалай гзаф вахтунда Рамазан Гъажиевахъ галаз санал кваллахна. Адан яратмишунрин асул лаборатория ада 20 йисуз регьбервал гайи "Дагъустан" Гостелерадиодин хор тир. Гъа и коллективдихъ галаз ада 1984-йисуз сифте яз Дагъустандин ва Россиядин телерадиофонд патал Дагъустандин композиторин ва халкъдин музыкадин яратмишунар лентиниз къачунин кваллахар агалкъунралди кыле тухвана. Хор патал ада

ле тухвана. Мярекатдиз республикадин культурадин министрстводин векилар, Рамазан Мегьамедовичан кваллахдин рекъяй юлдашар, ученикар, багърияр, ярар-дустар, гъакни юбилярдин яратмишунрал рикл алай ксар атанвай.

Анал рахай РД-дин культурадин министрдин заместитель **Елена ГЪАРУНОВАДИ** кьейдайвал, Р.Гъажиев вини дережадин пешекар тир. Адан яратмишунрин зегьмет гзаф сеферра Россиядин ва Дагъустандин Гьукуматдин наградаиралди, гьурметдин грамотайралди кьейдна. Рамазан Мегьамедовича Дагъустандин пешекар искусство вилик финин кардик члехи пай кутуна. Ида республикада, музыкальный сообществода адаз еке авторитет арадал гъана.

РФ-дин искусствойрин лайихлу деятель **Наида АБДУЛГЪАМИДОВАДИ** вичин рахунра кьейд авурвал, Рамазан Мегьамедовича чи музыкальный культурада кьетген чка кьуна. Адалай республикадин культура вини дережадиз хкажиз алакьна. Абдулгъамидовади гъакни Рамазан Гъажиева сифте чирвилер республикадин музучилищеда, ахпа Саратов шегьердин консерваторияда къачурди риклел хкана. Къе чи везифа культурадин машгур деятельрин тварар риклел хжун ва абур акьалтзавай несилризин чирун я, кьейдна ада.

И мярекатдин концертда дуствилин чими гьалари агъавалзавай. Рахайбуру Р.Гъажиевахъ галаз чпин хуш алакьяр хъайиди риклел хкизвай. Тамашачийри РД-дин Гьукуматдин хордин солистри тамамарзавай гьар са нумра гурлу капаралди къабулзавай.

Концертда Рамазан Гъажиеван хайи Къули райондин (ам 1944-йисан 7-февралдиз и райондин Вачи хурье дидедиз хъана) администрациядин руководстводи, шаир Сугури Увайсова иштиракна. Республикадин вилик культурадин деятельдин лайихлувилер фикирда къуналди, абуру Махачкъаладин куьейрикай садаз юбилярдин твар ганайтла, адаз кутугай гьурмет авун жедайди кьейдна.

РФ-дин искусствойрин лайихлу деятель, республикадин операдинни балетдин гостеатрдин художественный

Дагъустандин халкъарин гзаф къадар манияр гьилелай-тупалай авуна. Рамазан Мегьамедовича вичин коллективдин вилик лап члехи везифаяр зцигна ва абур виниз тир пешекарвилелди, музыкадин зурба бажарагъдалди, къатунралди кьилизни акъудна, лагъана композиторди.

Республикада сифте яз дуьньядин хордин классикрин яратмишунри ван авуна: Дж.Перголезан "Stabat Mater", В.А.Моцартан месса, Д.Бортнянскийдин, М.Березовскийдин хорар патал концерти, П.Чеснокован, С.Танееван, П.Чайковскийдин хоррин яратмишунри. 2004-йисалай Рамазан Гъажиев Дагъустандин операдин ва балетдин гостеатрдин кьилин дирижер тир, 2006-2007-йисара - художественный руководитель хъана. 1996-йисуз Готфрид Гьасанован "Хочбар" опера сифте яз сегьнеламишунай Рамазан Гъажиевакай РД-дин Госпремиядин лауреат хъана. Рамазан Гъажиева жуьреба-жуьре вахтара гьукуматдин ва муниципалитетрин музичирвилер гудай идарайра кваллахна - Махачкъаладин музыкальный училищеда, республикадин вузра, аялрин 1-нумрадин музшколада. Дагъустандин госпедуниверситетда хордин дирижированидин кафедрдин доцент яз студентриз музыкадин рекъяй чирвилер гана.

2003-йисуз Дагъустандин сегьнеда Рамазан Мегьамедовича С.Рахманинован "Алеко" классикадин сад лагъай, 2004-йисуз аялрин В.Гокиелан "Яру Шапочка" операяр тешкилдайла дирижер-постановщик яз иштиракна.

Адан планрик лап члехи проектар квай. Амма и планриз кьилиз акъатун къисмет хъанач. 2007-йисан 25-декабрдиз Рамазан Гъажиеван уьмуьр РД-дин Государстводин хорди гъахъ-гьисабдин члехи концерт гана акьалтларайла, ам тамашачийрин вилик сегьнедиз гурлу капарик кваз вичин разивал къалурун патал экъечинавай декьикъада къатла хъана.

Ам чаз гъамиша чакъ галаз кланзавай. И мярекатда сегьнедиз экъечай гьар сада Рамазан Гъажиеван твар адан манияр, юбилярдин руководстводик кваз ван авур яратмишунра, несилрин риклера амукъдайдакай лугъузвай.

Саналди - виликди

СОВЕЩАНИЕ

Ш.ШИХМУРАДОВ

Инсаният виликди финиз, виниз тир дережадиз акъатуниз шей арадал гьидай зегьметдихъ галаз санал культурадин, литературадинни искусстводин агалкъунрини виликди екез рум гайидал шак алач. Гъайиф хъи, сад тир члехи уьлкъе чукурайдалай инихъ реформайринди я лугъузвай девирда, маса гзаф важиблу терефриз хъиз, литературадинни артух фикир гузмачир. Шад жедай кар ам я хъи, 24-июндиз Махачкъалада Дуствилин Кваллин залда "Общество медениятдин жигъетдай сад ва мягькем авунин карда литературадин журналдин роль" темадай СКФО-дин литературно-художественный журналдин кьилин редакторрин совещание тухвана. Ана РД-дин Гьукуматдин Председателдин Сад лагъай заместитель А.Къарибова, печатдин ва информациядин министр А.Аджиева, республикадин СМИ-рин редакторри, журналистри ва маса ксари иштиракна.

Совещание ачухуналди, А.Аджиева 2015-йис литературадин йис яз малумарнавайди, чун вири терефрихъай адаз гъазур хъун лазим тирди, литературадиз гьам государстводи, гьамни общественный организацияри артух фикир гудайди кьейдна. Эгер виликрай Советрин Союз дуьньяда виридалайни гзаф клелзавай держава яз машгур тиртла, къе акл лугъуз жедач, ктаб-журнал клелзавайбурун къадар къвердавай тлимил жезва. Аялри художественный литература клел хъийин тийизмай девирда абурун акъул-камалдин, къатунунрин майдан гуьтлуь жезва, и карди санлай милли культурадин дережадиз чурукла таъсирзава. Россиядин умуми культурадин майданра Кеферпатан Кавказдин республикайрин литератураяр, таржумачивилин кваллах раиж авун патал саналди тир серенжемрикай рахунар авунин лазимвал арадал атанва.

Дагъустандин милли литературадиз республикадин Кьил Р.Абдулатипова еке фикир гузва, - лагъана Анатолий Шамсудиновича. - Региональный культурный политикадин Дагъустандин жуьредин клалубрин концепция туюкьурнава. Къведай йис литературадин яз малумарун - им медениятдин хиле государстводи политика галай-галайвал тухузва лагъай члал я. Республикада СМИ-рин семинарар, форумар тухузва, и мярекатра РФ-дин субъектрин векилрини гегьеншдаказ иштиракзава. Гзаф крар цийикла тешкилзава, планрик гзаф серенжемар тухун кутунва. Республикада Россиядин халкъарин адетдин культурадин центраяр тешкилуни кваллах активламишнава. Икл, 52 муниципалитетдикай 26-да абур кардик акатнава. Цли Дагъустандин писателрин Союздин 80 йис тамам жезва. Адаз талукъ мярекатар сентябрдиз тухудайвал я. Къенин хътин гуьруьшар СКФО-дин маса регионрани тухун фикирдик ква.

Совещанидал РД-дин печатдин ва информациядин министрдин заместитель Миясат Муслимова «Алай девирдин литературный процессар ва общество медениятдин жигъетдай сад авунин ва мягькемарунин карда литературный журналдин роль» темадай доклад гваз экъечина.

Литературадикай рахун патал фадлай кватла хъанвачир, - башламишна докладчиди. - Виликди фена кланда. Кьилди-кьилди ваь, саналди. Культура - им вири хилерин пак тереф я, гьикл хъи, ам инсандин акъул-камалдихъ, къатунунрихъ галаз сихдаказ алакьада ава. Къе литературный журналдин редакторар Кавказда авай литературный къуватар, такъатар таъсирлуьбур, кардик квайбуьр авун, Кавказдин бажарагълу писателринни шаиррин ван яргариз атун патал къуватар сад авунин, санал кваллахунин мураддалди кватла хъанва. Эхиримжи йисара уьлкъевдин руководстводи культурадин политикадал рикливай машгур жезвайди аквазва. Чаз чи регионра гьалариз гегьенш анализ гудай мумкинвал ава. Литературный журналар гъамиша чирвилерин чешме хъайиди я, халкъди важиблу месэляяр гьялуниин карда абуру да-тлана еке роль къугъвазва. Литературный критика авачиз хъун - имни алай девирдин хци месэлярикай я. Алай культурадин йиса мярекатар твар паталди тухун ваь, дериндай цан цун истемизава.

Совещанидал ихътин мярекат тухунин теклиф гайи Красноярскдин "Югъ ва йиф" журналдин редактор Саввиных Марианадин видеорахунрихъ яб акална, Кабардино-Балкариядин шаир, "Писателрин Кавказдин клубдин" председател С.Гуртуев, РД-дин писателрин Союздин председател М.Агьмедов, "Литературная Кабардино-Балкария" журналдин редактор А.Мукожев, Чечнядин "Орга" журналдин редактор Э.Минкайлов, осетин члал акъатзавай "Махду" журналдин редактор Б.Гусалов, "Литературная Ингушетия" журналдин редактор Л.Таймасханова, "Литературный Дагъустан" журналдин редактор М.Агьмедов, Кавказдин "Дагъвияр" газетдин редактор М.Гъажиев ва масабурни рахана, чпин теклифар гана.

Совещанидин иштиракчийри милли культураяр вилик тухунин карда яратмишунардай интеллигенциядинни литературный журналдин роль хкажун, садвал, меслятвал, Кавказда ислегьвал, секин, дурумлу гьалар хъун патал къуватар, майилар сад авун хъсан яз гьисабна. Литературный журналдин руководителри вилик акъвазнавай месэляяр умумибур тирди кьейдна: художественный литературадиз ийизвай интерес агъуз аватун, журналар абур клелзавайбурун гегьенш къатаривай къакъатнаваз хъун, литературный критика тахъун ва икл мад.

Мярекатдин эхирдай СКФО-ди финансламишдай, Кеферпатан Кавказдин сад тир литературный журнал ва гъакни "Признание" лит-премия тешкилун лазим тирди хъсан яз гьисабна. Атанвай мугьманри гуьгьуьнлай элквей столрихъ, журналистрихъ ва агъалирихъ галаз жуьреба-жуьре гуьруьшра иштиракна.

понедельник, 30 июня

**ТВ ДАГЕСТАН
РОССИЯ**

8.05-08.08 Местное время. Вести-Дагестан
08.36-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
11:30 Местное время. Вести-Дагестан
14:30 Местное время. Вести-Дагестан
17:45 Местное время. Вести-Дагестан
18:05 Реклама
18.10 Дагестан спортивный.
18.35 Акценты. Аналитическая программа Ильмана Алипулатова.
19.05 Махачкала.
19.15 Реклама
РГВК
07.00 Время новостей Дагестана. Итоги
07.30 Мультфильмы
08.30 Передача «Чистое сердце»
08.50 Х/ф «Добро пожаловать, или Посторонним вход запрещен»
10.10 «Все грани» с Анвером Багировым
10.40 Х/ф «Родная кровь»
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 «Человек и право»
14.05 «Служа Родине»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Х/ф «Багдадский вор»
16.30 Время новостей Дагестана
17.00 «Красота 05.ru» в прямом эфире
17.45 Д/ф «Смертельные искусства. Калари паяту»
18.45 Передача на табасаранском языке «Мил»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 «На виду» Начальник УФСИН России по РД Муслим Дахаев

20.50 Мультфильм
21.05 Х/ф «Три тополя на Плющихе»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Ток-шоу «Всех касаются»
23.40 Спорт на канале
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Ночной канал
04.00 Х/ф «Два мула для сестры Сары»
05.45 Х/ф «Василиса Прекрасная» (6+)
ПЕРВЫЙ
5.00 Новости.
5.05 «Доброе утро!»
9.00 Новости.
9.15 «Контрольная закупка»
9.45 «Жить здорово!» (12+).
10.55 «Модный приговор».
12.00 Новости.
12.20 «Сегодня вечером».
14.20 «Время обедать!»
15.00 Новости.
15.15 «В наше время» (12+).
16.10 «Они и мы».
17.00 «Ноедине со всеми».
18.00 Вечерние новости.
18.45 «Давай поженимся!»
19.50 «Пусть говорят».
21.00 «Время».
22.00 Т/с «Департамент».
0.00 ЧМ по футболу 2014. 1/8 финала. Прямой эфир из Бразилии.
2.00 Комедия «В раю, как в ловушке». (12+).
3.00 Новости.
3.05 Комедия «В раю, как в ловушке». (12+).
4.10 «Контрольная закупка».
РОССИЯ 1
5.00 «Утро России».
9.00 «Российская история отравлений. Царские хроники». Фильм 1.
9.55 «О самом главном».
10.30 «Дневник ЧМ».
11.00 «Вести».
11.30 «Местное время. Вести - Москва».

11.50 «Вести. Дежурная часть».
12.00 Т/с «Тайны следствия».
13.00 «Особый случай».
14.00 «Вести».
14.30 «Местное время. Вести - Москва».
14.50 «Вести. Дежурная часть».
15.00 Т/с «Джамайка».
16.00 Т/с «Пока станица спит».
17.00 «Вести».
17.45 «Местное время. Вести - Москва».
18.05 «Прямой эфир».
19.20 «Вести».
19.45 Футбол. ЧМ. 1/8 финала. Прямая трансляция из Бразилии.
21.55 «Вести».
22.50 Х/ф «Петрович».
0.55 «Звездные войны Владимира Челомея».
1.55 Х/ф «Американская трагедия»
3.20 Т/с «Закон и порядок 19». (США).
4.15 «Комната смеха».
НТВ
6.00 «НТВ Утром».

8.10 «Спасатели».
8.35 «До суда».
9.35 Т/с «Возвращение Мухтара».
10.00 «Сегодня».
10.20 Т/с «Возвращение Мухтара».
11.55 «Суд присяжных».
13.00 «Сегодня».
13.20 «Суд присяжных. Окончательный вердикт»
14.25 «Прокурорская проверка».
15.35 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
16.00 «Сегодня».
16.30 Т/с «Глухарь. Продолжение».
18.35 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
19.00 «Сегодня».
19.55 Т/с «Шеф 2».
21.50 Т/с «Пляж».
23.00 «Сегодня. Итоги».
23.25 Т/с «Пляж».
0.10 Т/с «Чужой район».
1.05 «Главная дорога».
1.40 «Дикий мир».
2.05 Т/с «Хранитель».
3.05 Т/с «Зверобой».
5.00 Т/с «Москва. Три вокзала».

ТВЦ
6.00 «Настроение».
8.15 Х/ф «Застава в горах».
10.05 Д/ф «Ольга Остроумова. Любовь земная».
10.55 «Простые сложности».
11.30 «События».
11.50 «Постскриптум».
12.55 «В центре событий».
13.55 «Осторожно, мошенники!» «Левые» авто.
14.30 «События».
14.50 «Город новостей».
15.10 «Городское собрание».
16.00 Т/с «Мисс Марпл Агаты Кристи». «Испытание невиновностью».
17.30 «События».
17.50 Т/с «Мисс Марпл Агаты Кристи». «Испытание невиновностью».
18.20 «Право голоса».
19.30 «Город новостей».
19.45 Т/с «Громы. Дом надежды»
21.45 «Петровка, 38».
22.00 «События».
22.30 «Взрослый сад». Спец-репортаж.
23.05 «Без обмана». «Ресторан - больница - суд».
0.00 «События. 25-й час».
0.30 «Футбольный центр».
1.00 «Мозговой штурм. Отечественная платежная система».
1.25 «Петровка, 38».
1.45 Т/с «Инспектор Линли»
3.30 Х/ф «Один и без оружия»
4.45 «Тайны нашего кино». «Брат».
5.15 Д/ф «Ужасная птица».
СТС
6.00 М/ф: «Ежик должен быть колокольчиком», «Дед Мороз и лето», «Бобик в гостях у Барбоса», «Возвращение блудного попугая», «Утро попугая Кеши».
7.30 М/с «Миа и я».
8.00 М/с «Том и Джерри. Детские годы».
8.30 6 кадров.
9.00 6 кадров.
9.30 Т/с «Молодежка».
10.30 Т/с «Воронины».

11.30 Боевик «Бросок кобры 2». (США).
13.30 6 кадров.
14.00 Т/с «Восьмидесятые».
15.00 Шоу Уральских пельменей. В ВУЗ не дуем!
17.00 Т/с «Кухня».
18.00 Т/с «Воронины».
18.30 Т/с «Воронины».
19.00 Т/с «Воронины».
21.00 Т/с «Кухня».
22.00 Боевик «Профессионал». (США - Австралия).
0.00 6 кадров.
0.30 Кино в деталях с Ф. Бондарчуком.
1.30 6 кадров.
1.45 М/ф: «Смех и горе у бела моря», «В гостях у лета», «Мы с Джеком», «Снежные дорожки», «В порту», «Человечка нари-совал я», «Веселая карусель».
5.50 Музыка на СТС.
REN TV
5.00 Х/ф «Счастливчик».
6.00 «Званый ужин».
7.00 «Информационная программа 112».
7.30 «Смотреть всем!»
8.30 «Новости 24».
9.00 Х/ф «Константин».
11.15 «Смотреть всем!»
12.00 «Информационная программа 112».
12.30 «Новости 24».
13.00 «Званый ужин».
14.00 «Мои прекрасные...»
15.00 «Семейные драмы».
16.00 «Не ври мне!»
17.00 «Не ври мне!»
18.00 «Верное средство».
19.00 «Информационная программа 112».
19.30 «Новости 24».
21.00 «Свободное время».
21.00 «Реальная кухня».
22.00 «Дорогая, мы теряем наших детей».
23.00 «Новости 24». Итоговый выпуск.
23.30 «Репортерские истории».
0.00 Х/ф «Телохранитель». (Великобритания).
2.00 «Смотреть всем!»
2.30 Х/ф «Телохранитель». (Великобритания).
4.30 Т/с «Вовочка 3».

ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ
6.00 «Сейчас».
6.10 «Утро на 5». (6+).
9.30 «Место происшествия».
10.00 «Сейчас».
10.30-17.35 Т/с «Опера. Хроники убойного отдела». «Закон жанра».
12.00, 15.30, 18.30 «Сейчас»
19.00-20.00 Т/с «Детективы. Мелкие сны».
20.30-22.25 Т/с «След. Труп на обочине».
22.00 «Сейчас».
23.20 «Момент истины».
0.15 «Место происшествия. О главном».
1.05 «Защита Метлиной».
1.40-5.20 Т/с «Детективы. Мелкие сны».
КУЛЬТУРА
7.00 Канал «Евро Ньюс».
10.00 «Новости культуры».
10.15 «Наблюдатель».
11.15 Х/ф «Не болит голова у дятла».
12.35 Д/ф «Сергей Бонди. Огонь в очаге».
13.20 Д/ф «Последние свободные люди. Вечное путешествие».
14.10 Т/с «Две зимы и три лета»
15.00 «Новости культуры».
15.10 Спектакль «Гроза».
17.10 Д/ф «Сукре. Завещание Симона Боливаро»
17.30 Концерт МГАСО под управлением Павла Когана. Запись в БЗК.
19.00 «Новости культуры».
19.15 Д/с «Влюбиться в Арктику».
19.45 Д/ф «Космический лис»
20.25 «Спокойной ночи, малыши!»
20.35 Восемь вечеров с В. Смеховым. «Я пришел к вам со стихами... Александр Блок и Георгий Иванов».
21.30 Д/с «Метроном. История Франции».
22.25 «Хлеб и голод».
23.10 «Новости культуры».
23.30 «Кинескоп с П. Шепотинником». XXXVI Московский международный кинофестиваль.

0.10 «Наблюдатель».
1.10 Д/с «Влюбиться в Арктику».
1.40 А. Брукнер. Симфония
ДОМАШНИЙ
6.30 Удачное утро.
7.00 Джейми: Обед за 30 минут.
7.30 Джейми: Обед за 30 минут.
8.00 Полезное утро.
8.40 Женская форма.
9.35 Идеальная пара.
10.35 По делам несовершеннолетних.
12.35 Спасите нашу семью.
14.25 Т/с «Женский доктор».
18.00 Т/с «Она написала убийство». (США).
18.55 Одна за всех.
19.00 Т/с «Не родись красивой».
20.40 Т/с «Доктор Хаус».
22.25 Одна за всех.
23.30 Т/с «Доктор Хаус».
1.20 Комедия «Не посылать ли нам... гонца?»
3.20 Т/с «Комиссар Рекс».
5.00 Умная кухня.
5.30 Джейми: Обед за 30 минут.
6.25 Музыка на Домашнем.
ТВ-3
6.00 М/ф.
9.00 Д/ф «Далеко и еще дальше с М. Кожуховым».
10.00 Параллельный мир.
11.30 Психосоматика.
12.30 Все по Фэн-Шую.
13.30 X-Версии. Другие новости.
14.00 Д/ф «Охотники за привидениями».
15.00 Мистические истории.
16.00 Д/ф «Гадалка».
18.00 X-Версии. Другие новости.
18.30 Т/с «Пятая стража».
19.30 Т/с «Касл».
20.20 Т/с «Касл».
21.15 Т/с «Секретные материалы».
22.05 Т/с «Секретные материалы».
23.00 Х/ф «Секретные материалы: Борьба за будущее». (США).
1.30 X-Версии. Другие новости.

вторник, 1 июля

**ТВ ДАГЕСТАН
РОССИЯ**

8.05-08.08 Местное время. Вести-Дагестан
08.36-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
09:00 Канал национального вещания «Шалбуздаг» (на лезгинском языке)
11:30 Местное время. Вести-Дагестан
14:30 Местное время. Вести-Дагестан
17:45 Местное время. Вести-Дагестан
18:05 Реклама
18.10 Парус надежды.
18.30 Литературный ковчег.
19.05 Махачкала.
19.15 Реклама
РГВК
07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на табасаранском языке «Мил»
08.00 Мультфильмы
08.30 Время новостей Дагестана
08.50 Д/ф «Смертельные искусства. Калари паяту»
10.00 Ток-шоу «Всех касаются»
10.55 Х/ф «Три тополя на Плющихе»
12.10 «Преступление и наказание»
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 «Вдохновение» (6+)
13.25 Д/ф «Тайны и путешествия»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Х/ф «Арабские ночи»
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 Х/ф «Король восточных искусств»
18.45 Передача на лакском языке «Аьрци ва аглу»

19.30 Время новостей Дагестана
20.00 «Бизнес Дагестана»
20.50 Х/ф «Двенадцатая ночь»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 «Крупным планом»
23.30 Т/с «Саванна»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Ночной канал
04.00 Х/ф «Рашель и ее любовь» (18+)
05.30 Х/ф «Я, бабушка, Илик и Илларион»
ПЕРВЫЙ
5.00 Новости.
5.05 «Доброе утро!»
9.00 Новости.
9.15 «Контрольная закупка»
9.45 «Жить здорово!» (12+).
10.55 «Модный приговор».
12.00 Новости.
12.20 Т/с «Департамент».
14.20 «Время обедать!»
15.00 Новости.
15.15 «В наше время» (12+).
16.10 «Они и мы».
17.00 «Ноедине со всеми».
18.00 Вечерние новости.
18.45 «Давай поженимся!»
19.50 «Пусть говорят».
21.00 «Время».
22.00 Т/с «Департамент».
0.00 ЧМ по футболу 2014. 1/8 финала. Прямой эфир из Бразилии.
2.00 Х/ф «Оскар». (12+).
3.00 Новости.
3.05 Х/ф «Оскар». (12+).
4.05 «Контрольная закупка»
РОССИЯ 1
5.00 «Утро России».
9.00 «Российская история отравлений. Царские хроники». Фильм 2.
9.55 «О самом главном».
10.30 «Дневник ЧМ».
11.00 «Вести».
11.30 «Местное время. Вести - Москва».
11.50 «Вести. Дежурная часть».

12.00 Т/с «Тайны следствия».
13.00 «Особый случай».
14.00 «Вести».
14.30 «Местное время. Вести - Москва».
14.50 «Вести. Дежурная часть».
15.00 Т/с «Джамайка».
16.00 Т/с «Пока станица спит».
17.00 «Вести».
17.45 «Местное время. Вести - Москва».
18.05 «Прямой эфир».
19.20 «Вести».
19.45 Футбол. ЧМ. 1/8 финала. Прямая трансляция из Бразилии.
21.55 «Вести».
22.50 «Специальный корреспондент».
23.55 Х/ф «Стерва».
1.50 Х/ф «Американская трагедия»
3.20 «Честный детектив».
3.50 «Комната смеха».
НТВ
6.00 «НТВ Утром».
8.10 «Спасатели».
8.35 «До суда».
9.35 Т/с «Возвращение Мухтара».
10.00 «Сегодня».
10.20 Т/с «Возвращение Мухтара».
11.55 «Суд присяжных».
13.00 «Сегодня».
13.20 «Суд присяжных. Окончательный вердикт»
14.25 «Прокурорская проверка».
15.35 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
16.00 «Сегодня».
16.30 Т/с «Глухарь. Продолжение».
18.35 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
19.00 «Сегодня».
19.55 Т/с «Шеф 2».
21.50 Т/с «Пляж».
23.00 «Сегодня. Итоги».
23.25 Т/с «Пляж».
0.10 Т/с «Чужой район».
1.05 «Квартирный вопрос».
2.10 Т/с «Хранитель».
3.10 Т/с «Зверобой».
5.00 Т/с «Москва. Три вокзала».

ТВЦ
6.00 «Настроение».
8.10 Х/ф «Трудное счастье».
10.05 Д/ф «Мужское обаяние Олега Ефремова».
10.55 «Простые сложности».
11.30 «События».
11.50 Т/с «Лиговка»
13.40 «Доктор И...» Малоизученные органы.
14.10 «Петровка, 38».
14.30 «События».
14.50 «Город новостей».
15.10 «Без обмана». «Ресторан - больница - суд».
16.00 Т/с «Мисс Марпл Агаты Кристи». «Приближаясь к нулю».
17.30 «События».
17.50 Т/с «Мисс Марпл Агаты Кристи». «Приближаясь к нулю».
18.20 «Право голоса».
19.30 «Город новостей».
19.45 Т/с «Громы. Дом надежды»
21.45 «Петровка, 38».
22.00 «События».
22.30 «Осторожно, мошенники!» Как «разводят» звезд.

23.05 Д/ф «Николае Чаушеску. Смертельный поцелуй родины».
0.00 «События. 25-й час».
0.35 Х/ф «Тайственный остров». (Франция - Италия - Испания).
2.40 Т/с «Исцеление любовью»
3.40 Д/ф «Покоренный космос». Жизнь на орбите». Фильм 4. «Будущее космонавтики».
СТС
6.00 М/с
8.30 6 кадров.
9.00 6 кадров.
9.30 Т/с «Молодежка».
10.30 Т/с «Воронины».
11.00 Т/с «Восьмидесятые».
11.30 Боевик «Профессионал».
13.30 Т/с «Восьмидесятые».
14.00 Шоу Уральских пельменей. В ВУЗ не дуем!
17.00 Т/с «Кухня».
18.00 Т/с «Воронины».
21.00 Т/с «Кухня».
22.00 Боевик «Бегающий человек». (США).

23.50 6 кадров.
0.00 6 кадров.
0.30 Ленинградский stand up клуб. (18+).
1.30 Комедия «Отель для собак». (США).
3.20 М/ф: «Золотая антилопа», «Девочка и медведь», «Приходи на коток», «Метевор на ринге», «Очурночная лошадка».
5.40 Музыка на СТС.
REN TV
5.00 Т/с «Вовочка 3».
6.00 «Званый ужин».
7.00 «Информационная программа 112».
7.30 «Свободное время».
8.30 «Новости 24».
9.00 «Военная тайна с Игорем Прокопенко».
11.00 «Тайны мира с Анной Чапман»: «Великая тайна молока».
12.00 «Информационная программа 112».
12.30 «Новости 24».
13.00 «Званый ужин».
14.00 «Мои прекрасные...»
15.00 «Семейные драмы».
16.00 «Не ври мне!»
18.00 «Верное средство».
19.00 «Информационная программа 112».
19.30 «Новости 24».
21.00 «Свободное время».
21.00 «Реальная кухня».
22.00 «Дорогая, мы теряем наших детей».
23.00 «Новости 24». Итоговый выпуск.
23.30 «Репортерские истории».
0.00 Х/ф «Конан-разрушитель». (США). (12+).
2.00 «Смотреть всем!»
2.30 Х/ф «Конан-разрушитель». (США). (12+).
4.30 Т/с «Вовочка 4».

12.30 Драма «Их знали только в лицо».
13.05 Детектив «Криминальный квартет».
15.00 «Место происшествия».
15.30 «Сейчас».
16.00 «Открытая студия».
16.50 Мелодрама «Трынтрава».
18.30 «Сейчас».
19.00-20.00 Т/с «Детективы. Сафари в городском дворе».
20.30-23.10 Т/с «След. Должник».
22.00 «Сейчас».
0.00 Мелодрама «Родня».
1.55 Детектив «Криминальный квартет».
3.40 «Право на защиту. Аборт во спасение».
4.40 «Право на защиту. Синим пламенем».
КУЛЬТУРА
6.30 Канал «Евро Ньюс».
10.00 «Новости культуры».
10.15 «Наблюдатель».
11.15 Т/с «Жены и дочери»
12.10 «Письма из провинции». Гороховец
12.40 Д/с «Маленькие капитаны».
13.05 «Важные вещи». Треуголка Петра.
13.20 Д/с «Метроном. История Франции».
14.10 Т/с «Две зимы и три лета»
15.00 «Новости культуры».
15.10 Спектакль «Вишневый сад».
17.45 Д/ф «Его Голгофа. Николай Вавилов».
18.15 «Мастера фортепианного искусства». Д. Мазуев.
19.00 «Новости культуры».
19.15 Д/с «Влюбиться в Арктику».
19.45 «Больше, чем любовь». Вера Мухина и Алексей Замков.
20.25 «Спокойной ночи, малыши!»
20.35 «Большая семья». Л. Хитяева.
21.30 Д/с «Метроном. История Франции».

22.25 «Хлеб и деньги».
23.10 «Новости культуры».
23.30 Т/с «Жены и дочери»
0.30 «Наблюдатель».
1.25 Д/с «Влюбиться в Арктику».
1.55 «Потешки» без потех.
16.00 «Открытая студия».
16.50 Мелодрама «Трынтрава».
18.30 «Сейчас».
19.00-20.00 Т/с «Детективы. Сафари в городском дворе».
20.30-23.10 Т/с «След. Должник».

среда, 2 июля

ТВ ДАГЕСТАН
РОССИЯ

8.05-08.08 Местное время. Вести-Дагестан
08.36-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
11:30 Местное время. Вести-Дагестан
14:30 Местное время. Вести-Дагестан
17:45 Местное время. Вести-Дагестан
18:15 Реклама
18.20 Территория общения. Ток-шоу с участием волонтеров и добровольцев.

19.20 Махачкала
19.30 Реклама
19:35 Местное время. Вести-Дагестан

РГВК

07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на ласком языке «Аьрици ва агьлу»
08.00 Мультфильмы
08.30 Время новостей Дагестана
08.50 Д/с «Вкус путешествий»
09.40 «Крупным планом»
10.10 «Бизнес Дагестана»
10.50 Х/ф «Двенадцатая ночь» (6+)
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 Д/с «Мир природы»
14.00 Мультфильм
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Х/ф «Королевство кри-ных зеркал» (6+)
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 Х/ф «Нефтяной король»
18.45 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 «На виду»
20: 50 «Час размышлений»

21.40 «Все грани» с Анвером Багировым
22.10 Д/ф «Прогулки по Армении»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 «Аутодафе»
00.00 Д/с «Япония глазами гурмана с Нардой»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Ночной канал
04.00 Х/ф «Сын за отца»
05.20 Х/ф «Сельская учительница»

ПЕРВЫЙ

5.00 Новости.
5.05 «Доброе утро!»
9.00 Новости.
9.15 «Контрольная закупка».
9.45 «Жить здорово!» (12+).
10.55 «Модный приговор».
12.00 Новости.
12.20 Т/с «Департамент».
14.20 «Время обедать!»
15.00 Новости.
15.15 «В наше время» (12+).
16.10 «Они и мы».
17.00 «Наедине со всеми».
18.00 Вечерние новости.
18.45 «Давай поженимся!»
19.50 «Пусть говорят».
21.00 «Время».
21.30 Т/с «Департамент».
23.25 Ночные новости.
23.35 «Политика».
0.35 Комедия «Прелюдия к поцелую».
2.35 Т/с «Пропавший без вести».
3.00 Новости.
3.05 Т/с «Пропавший без вести».
4.15 «Контрольная закупка».

РОССИЯ 1

5.00 «Утро России».
9.00 «Характер и болезни. Кто кого?»
9.55 «О самом главном».
10.30 «Дневник ЧМ».
11.00 «Вести».
11.30 «Местное время. Вести - Москва».
11.50 «Вести. Дежурная часть».

12.00 Т/с «Тайны следствия».
13.00 «Особый случай».
14.00 «Вести».
14.30 «Местное время. Вести - Москва».
14.50 «Вести. Дежурная часть».
15.00 Т/с «Джамайка».
16.00 Т/с «Пока станица спит».
17.00 «Вести».
17.45 «Местное время. Вести - Москва».
18.05 «Вести. Дежурная часть».
18.15 «Прямой эфир».
19.35 «Местное время. Вести - Москва».
20.00 «Вести».
20.50 «Спокойной ночи, малыши!»
21.00 Т/с «Сваты 5».
2.10 Х/ф «Американская трагедия»
3.45 «Комната смеха».
4.45 «Вести. Дежурная часть».

НТВ

6.00 «НТВ Утром».
8.10 «Спасатели».
8.35 «До суда».
9.35 Т/с «Возвращение Мухоморова».
10.00 «Сегодня».
10.20 Т/с «Возвращение Мухоморова».
11.55 «Суд присяжных».
13.00 «Сегодня».
13.20 «Суд присяжных. Окончательный вердикт».
14.25 «Прокурорская проверка».
15.35 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
16.00 «Сегодня».
16.30 Т/с «Глухарь. Продолжение».
18.35 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
19.00 «Сегодня».
19.55 Т/с «Шеф 2».
21.50 Т/с «Пляж».
23.00 «Сегодня. Итоги».
23.25 Т/с «Пляж».
0.10 Т/с «Чужой район».
1.05 «Дачный ответ».
2.10 Т/с «Хранитель».
3.10 Т/с «Зверобой».
5.00 Т/с «Москва. Три вокзала».

ТВЦ

6.00 «Настроение».
8.15 Х/ф «Самолет уходит в 9».
10.05 Д/ф «Алла Ларионова. Сказка о советском ангеле».
10.55 «Простые сложности».
11.30 «События».
11.50 Т/с «Лиговка».
13.40 «Доктор И...» Отпуск.
14.10 «Петровка, 38».
14.30 «События».
14.50 «Город новостей».
15.10 Д/ф «Николае Чаушеску. Смертельный посыл родины».
16.00, 17.50 Т/с «Мисс Марпл Агаты Кристи».
17.30 «События».
18.20 «Право голоса».
19.30 «Город новостей».
19.45 Т/с «Громы. Дом надежды»
21.45 «Петровка, 38».
22.00 «События».
22.30 «Линия защиты».
23.05 «Хроники московского быта. Кино за три копейки».
0.00 «События. 25-й час».
0.35 Т/с «Раследования Мердока».
2.30 Т/с «Исцеление любовью»
3.35 Д/ф «Самосуд. Око за око».
5.10 Д/ф «Огромный динозавр-убийца». (США).

СТС

6.00 М/с «101 доллматинец».
7.25 М/с «Смешарики 3D. Смешалости».
7.30 М/с «Миа и я».
8.00 М/с «Том и Джерри. Детские годы».
8.30 6 кадров.
9.00 6 кадров.
9.30 Т/с «Молодежка».
10.30 Т/с «Воронины».
11.00 Т/с «Восьмидесятые».
11.30 Боевик «Бегущий человек».
13.20 6 кадров.
13.30 6 кадров.
14.00 Т/с «Восьмидесятые».
15.00 Шоу Уральских пельменей. Елочка, беги!

17.00 Т/с «Кухня».
18.00 Т/с «Воронины».
18.30 Т/с «Воронины».
19.00 Т/с «Воронины».
21.00 Т/с «Кухня».
22.00 Боевик «Сокровища Амазонки». (США).
0.00 6 кадров.
0.30 Ленинградский stand up клуб. (18+).
1.30 Комедия «Посредники». (США). (18+).
3.35 М/ф.
5.40 Музыка на СТС.

REN TV

5.00 Т/с «Вовочка 4».
6.00 «Звонкий ужин».
7.00 «Информационная программа 112».
7.30 «Свободное время».
8.30 «Новости 24».
9.00 «Военная тайна с Игорем Прокопенко».
11.00 «Тайны мира с Анной Чапман»: «Линия жизни».
12.00 «Информационная программа 112».
12.30 «Новости 24».
13.00 «Звонкий ужин».
14.00 «Мои прекрасные...»
15.00 «Семейные драмы».

ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ

6.00 «Сейчас».
6.10 «Утро на 5». (6+).
9.30 «Место происшествия».
10.00 «Сейчас».
10.30-13.40 Х/ф «Обратной дороги нет»
12.00 «Сейчас».
15.00 «Место происшествия».
15.30 «Сейчас».
16.00 «Открытая студия».
16.50 Мелодрама «Родня».
18.30 «Сейчас».

четверг, 3 июля

ТВ ДАГЕСТАН
РОССИЯ

8.05-08.08 Местное время. Вести-Дагестан
08.36-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
09:00 Канал национального вещания «Гюлистан» (на азербайджанском языке)
11:30 Местное время. Вести-Дагестан
14:30 Местное время. Вести-Дагестан
17:45 Местное время. Вести-Дагестан
18.20 ОАО «Газпром». Документальный фильм.
18.50 Театр песни Шерпув Заирбековой. Телеверсия юбилейного вечера

19.20 Махачкала
19.30 Реклама
19:35 Местное время. Вести-Дагестан

РГВК

07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана»
08.00 Мультфильмы
08.30 Время новостей Дагестана
08.50 Х/ф «Нефтяной король»
10.30 «Все грани» с Анвером Багировым
11.00 «Аутодафе»
11.50 «Час размышлений»
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 Д/с «Мир природы»
14.00 Мультфильм
14.30 Время новостей Дагестана
14.55 Х/ф «Ожерелье для моей любимой»

16.30 Время новостей Дагестана
16.50 Х/ф «Стрекоза»
18.45 Передача на аварском языке «Гаданги галамги замани»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Фильм Елены Тагировой «Три грани холодного искусства»
21.10 «Монолог» Юрия Августановича
21.50 «Природа и общество»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 «Колеса»
23.30 Т/с «Саванна»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Ночной канал
04.00 Х/ф «Полночный ковбой»
05.50 Х/ф «Первоклассники» (6+)

ПЕРВЫЙ

5.00 Новости.
5.05 «Доброе утро!»
9.00 Новости.
9.15 «Контрольная закупка».
9.45 «Жить здорово!» (12+).
10.55 «Модный приговор».
12.00 Новости.
12.20 Т/с «Департамент».
14.20 «Время обедать!»
15.00 Новости.
15.15 «В наше время» (12+).
16.10 «Они и мы».
17.00 «Наедине со всеми».
18.00 Вечерние новости.
18.45 «Давай поженимся!»
19.50 «Пусть говорят».
21.00 «Время».
21.30 Т/с «Департамент».
23.25 Ночные новости.
23.35 «Дэвид Бекхэм. Путешествие в неизведанное».
1.25 Х/ф «Уолл-Стрит».
3.00 Новости.
3.05 Х/ф «Уолл-Стрит».
3.50 Т/с «Пропавший без вести».

РОССИЯ 1

5.00 «Утро России».
9.00 «Петр Столыпин. Выстрел в Россию. XX век». Фильм 1.
9.55 «О самом главном».
11.00 «Вести».
11.30 «Местное время. Вести - Москва».
11.50 «Вести. Дежурная часть».
12.00 Т/с «Тайны следствия».
13.00 «Особый случай».
14.00 «Вести».
14.30 «Местное время. Вести - Москва».
14.50 «Вести. Дежурная часть».
15.00 Т/с «Джамайка».
16.00 Т/с «Пока станица спит»
17.00 «Вести».
17.45 «Местное время. Вести - Москва».
18.05 «Вести. Дежурная часть».
18.15 «Прямой эфир».
19.35 «Местное время. Вести - Москва».
20.00 «Вести».
20.50 «Спокойной ночи, малыши!»
21.00 Т/с «Сваты 5».
2.00 Х/ф «Американская трагедия»
3.35 «Горячая десятка».
4.45 «Вести. Дежурная часть».

НТВ

6.00 «НТВ Утром».
8.10 «Спасатели».
8.35 «До суда».
9.35 Т/с «Возвращение Мухоморова».
10.00 «Сегодня».
10.20 Т/с «Возвращение Мухоморова».
11.55 «Суд присяжных».
13.00 «Сегодня».
13.20 «Суд присяжных. Окончательный вердикт».
14.25 «Прокурорская проверка».
15.35 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
16.00 «Сегодня».
16.30 Т/с «Глухарь. Продолжение».
18.35 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».

19.00 «Сегодня».
19.55 Т/с «Шеф 2».
21.50 Т/с «Пляж».
23.00 «Сегодня. Итоги».
23.25 Т/с «Пляж».
0.10 Т/с «Чужой район».
1.05 «Незаменимый». (12+).
2.05 Т/с «Хранитель».
3.05 Т/с «Зверобой».
5.00 Т/с «Москва. Три вокзала».

ТВЦ

6.00 «Настроение».
8.15 Х/ф «В мирные дни».
10.05 Д/ф «Элина Быстрицкая. Железная леди».
10.55 «Простые сложности».
11.30 «События».
11.50 Х/ф «Сильная».
13.35 «Доктор И...» Масто-патия.
14.10 «Петровка, 38».
14.30 «События».
14.50 «Город новостей».
15.10 «Хроники московского быта. Кино за три копейки».
16.00 Т/с «Мисс Марпл Агаты Кристи».
17.30 «События».
17.50 Т/с «Мисс Марпл Агаты Кристи».
18.20 «Право голоса».
19.30 «Город новостей».
19.45 Т/с «Громы. Дом надежды»
21.45 «Петровка, 38».
22.00 «События».
22.30 «Истории спасения».
23.05 Д/ф «Хиллари и Моника. Перекресток судеб»
0.00 «События. 25-й час».
0.35 Х/ф «Банзай». (Франция). (6+).
2.35 Т/с «Исцеление любовью»
3.30 Д/ф «Так рано, так поздно...»
5.10 Д/ф «Медведособака».

СТС

6.00 М/с
8.30 6 кадров.
9.30 Т/с «Молодежка».
10.30 Т/с «Воронины».
11.00 Т/с «Восьмидесятые».
11.30 Боевик «Сокровища Амазонки».

13.30 6 кадров.
14.00 Т/с «Восьмидесятые».
15.00 Шоу Уральских пельменей. Елочка, беги!
16.00 Шоу Уральских пельменей. Мужгеры!
17.00 Т/с «Кухня».
18.00 Т/с «Воронины».
18.30 Т/с «Воронины».
19.00 Т/с «Воронины».
21.00 Т/с «Кухня».
22.00 Комедия «Стоя! А то мама будет стрелять».
23.40 6 кадров.
0.00 6 кадров.
0.30 Ленинградский stand up клуб. (18+).
1.30 Мелодрама «Последняя песня». (США).
3.30 М/ф
5.50 Музыка на СТС.

REN TV

5.00 Т/с «Вовочка 4».
6.00 «Звонкий ужин».
7.00 «Информационная программа 112».
7.30 «Свободное время».
8.30 «Новости 24».
9.00 «Территория заблуждений с Игорем Прокопенко».
11.00 «Тайны мира с Анной Чапман»: «Время X».
12.00 «Информационная программа 112».
12.30 «Новости 24».
13.00 «Звонкий ужин».
14.00 «Мои прекрасные...»
15.00 «Семейные драмы».
16.00 «Не ври мне!»
17.00 «Не ври мне!»
18.00 «Верное средство».
19.00 «Информационная программа 112».
19.30 «Новости 24».
20.00 «Свободное время».
21.00 «Реальная кухня».
22.00 «Дорогая, мы теряем наших детей»
23.00 «Новости 24». Итоговый выпуск.
23.30 «Репортерские истории»
0.00 Х/ф «Другой мир 2: Эволюция». (США).
2.00 «Чистая работа». (12+).
3.00 Х/ф «Другой мир 2: Эволюция». (США).

ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ

6.00 «Сейчас».
6.10 «Утро на 5». (6+).
9.30 «Место происшествия».
10.00 «Сейчас».
10.30 Детектив «Ночное происшествие».
12.00 «Сейчас».
12.30 Драма «Жду и надеюсь».
15.00 «Место происшествия».
15.30 «Сейчас».
16.00 «Открытая студия».
16.50 Комедия «Влюблен по собственному желанию».
18.30 «Сейчас».
19.00-20.00 Т/с «Детективы. Утренняя пробежка»
20.30 Т/с «След. За стеклом».
21.15 Т/с «След. Клуб самоубийц».
22.00 «Сейчас».
22.25 Т/с «След. Самосуд».
23.10 Т/с «След. Братя».
0.00 Драма «Палач».
3.10 Драма «Жду и надеюсь»

КУЛЬТУРА

6.30 Канал «Евроныос».
10.00 «Новости культуры».
10.15 «Наблюдатель».
11.15 Т/с «Жены и дочери» (Великобритания).
12.10 «Письма из провинции». Казань.

ДОМАШНИЙ

6.30 Удачное утро.
7.00 Джейми: Обед за 30 минут.
8.00 Полезное утро.
8.40 Женская форма.
9.40 Идеальная пара.
10.40 По делам несовершеннолетних.
12.40 Спасите нашу семью.
14.25 Т/с «Женский доктор».
18.00 Т/с «Она написала убийство». (США).
18.55 Одна за всех.
19.00 Т/с «Не родись красивой».
20.40 Т/с «Доктор Хаус».
22.25 Одна за всех.
23.00 Одна за всех.
23.30 Т/с «Доктор Хаус».
1.20 Т/с «Комиссар Рекс». (Австрия - Германия).
5.00 Умная кухня.
5.30 Джейми: Обед за 30 минут.
6.25 Музыка на Домашнем.

ТВ-3

6.00 М/ф.
9.00 Д/ф «Далеко и еще дальше с М. Кожуховым».
10.00 Параллельный мир.
11.00 Параллельный мир.
11.30 Психосоматика.
12.00 Психосоматика.
12.30 Все по Фэн-Шюю.
13.30 X-Версии. Другие новости.
14.00 Д/ф «Охотники за привидениями».
14.30 Д/ф «Охотники за привидениями».
15.00 Мистические истории.
16.00-17.30 Д/ф «Гадалка».
18.00 X-Версии. Другие новости.
18.30 Т/с «Пятая стража».
19.30 Т/с «Касп».
20.20 Т/с «Касп».
21.15 Т/с «Секретные материалы».
22.05 Т/с «Секретные материалы».
23.00 Х/ф «Дом ночных призраков». (США).
0.45 X-Версии. Другие новости.
1.15 Х/ф «Привет, Джули!»
3.00 Х/ф «Через Вселенную».
5.30 М/ф.

ДОМАШНИЙ

6.30 Удачное утро.
7.00 Джейми: Обед за 30 минут.
8.00 Полезное утро.
8.40 Женская форма.
9.35 Идеальная пара.
10.35 По делам несовершеннолетних.
12.35 Спасите нашу семью.
14.25 Т/с «Женский доктор».
18.00 Т/с «Она написала убийство». (США).
18.55 Одна за всех.
19.00 Т/с «Не родись красивой».
20.40 Т/с «Доктор Хаус».
22.25 Одна за всех.
23.00 Одна за всех.
23.30 Т/с «Доктор Хаус».
1.20 Т/с «Комиссар Рекс».
5.00 Умная кухня.
5.30 Джейми: Обед за 30 минут.
6.25 Музыка на Домашнем.

ТВ-3

6.00 М/ф.
9.00 Д/ф «Далеко и еще дальше с М. Кожуховым».
10.00 Параллельный мир.
11.00 Параллельный мир.
11.30 Психосоматика.
12.00 Психосоматика.
12.30 Все по Фэн-Шюю.
13.30 X-Версии. Другие новости.
14.00 Д/ф «Охотники за привидениями».
15.00 Мистические истории.
16.00 Д/ф «Гадалка».
16.30 Д/ф «Гадалка».
17.00 Д/ф «Гадалка».
17.30 Д/ф «Гадалка».
18.00 X-Версии. Другие новости.
18.30 Т/с «Пятая стража».
19.30 Т/с «Касп».
20.20 Т/с «Касп».
21.15 Т/с «Секретные материалы».
22.05 Т/с «Секретные материалы».
23.00 Х/ф «Город призраков».
1.00 Большая Игра. (18+).
2.00 X-Версии. Другие новости.
2.30 Х/ф «Дом ночных призраков». (США).
4.15 Х/ф «Привет, Джули!»

пятница, 4 июля

ТВ ДАГЕСТАН

РОССИЯ

8.05-08.08 Местное время. Вести-Дагестан
 08.36-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
 11:30 Местное время. Вести-Дагестан
 14:30 Местное время. Вести-Дагестан
 17:45 Вести - Северный Кавказ.
 18.20 Мир Вашему дому
 18.40 «Юность Дагестана в горах Салативия». Репортаж с 60-го слета туристов-краеведов.
 19.00 Порт-Петровские ассамблеи. Артем Дервоед.
 19.20 Махачкала
 19:35 Местное время. Вести-Дагестан
РГВК
 07.00 Время новостей Дагестана
 07.15 Передача на аварском языке «Подаңги галамги заманги»
 07.50 Мультфильм
 08.30 Время новостей Дагестана
 08.50 Д/с «Вкус путешествий» 19 с.
 09.40 «Колеса»
 10.10 «Монолог. Юрий Августович»
 10.50 «Природа и общество»
 11.25 Фильм Елены Тагировой «Три грани холодного искусства»
 12.30 Время новостей Дагестана
 12.55 Д/с «Мир природы»
 14.00 Мультфильмы
 14.30 Время новостей Дагестана
 14.50 Золотая коллекция фильмов о родном крае. Д/ф «Кубачинец, сын кубачина» (6+)
 15.10 Х/ф «Приключения Буратино» 1 с. (6+)

16.30 Время новостей Дагестана
 16.50 Х/ф «Приключения Буратино» 2 с. (6+)
 18.05 Мультфильм
 18.20 «Наши дети» (6+)
 18.45 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халк гетмес»
 19.30 Время новостей Дагестана
 19.55 Специальный репортаж
 20.10 «Здоровье» в прямом эфире
 21.05 Проект «Горец» Апади Магомедов
 21.35 «Все грани»
 22.10 Время новостей. Криминал
 22.30 Время новостей Дагестана
 23.00 «Город молодых»
 23.30 Т/с «Сованна»
 00.30 Время новостей Дагестана
 01.00 Ночной канал
 04.00 Х/ф «Ты еще маленький»
 05.25 Х/ф «Судьба человека»
ПЕРВЫЙ
 5.00 Новости.
 5.05 «Доброе утро!»
 9.00 Новости.
 9.15 «Контрольная закупка».
 9.45 «Жить здорово!» (12+).
 10.55 «Модный приговор».
 12.00 Новости.
 12.20 Т/с «Департамент».
 14.20 «Время обеда!»
 15.00 Новости.
 15.15 «В наше время» (12+).
 16.10 «Они и мы».
 17.00 «Жди меня».
 18.00 Вечерние новости.
 18.50 «Давай поженимся!»
 19.50 ЧМ по футболу 2014. Четвертьфинал. Прямой эфир из Бразилии.
 22.00 «Время».
 22.30 Т/с «Точь-в-точь».
 1.20 Комедия «Цыпочка».
 3.15 Т/с «Пропавший без вести».
 4.05 «В наше время». (12+).

РОССИЯ 1

5.00 «Утро России».
 9.00 «Петр Столыпин. Выстрел в Россию. XX век». Фильм 2.
 9.55 «О самом главном».
 11.00 «Вести».
 11.30 «Местное время. Вести - Москва».
 11.50 «Вести. Дежурная часть».
 12.00 Т/с «Тайны следствия».
 13.00 «Особый случай».
 14.00 «Вести».
 14.30 «Местное время. Вести - Москва».
 14.50 «Вести. Дежурная часть».
 15.00 Т/с «Джамайка».
 16.00 Т/с «Пока станица спит».
 17.00 «Вести».
 17.45 «Местное время. Вести - Москва».
 18.05 «Вести. Дежурная часть».
 18.15 «Прямой эфир».
 19.15 «Местное время. Вести - Москва».
 20.00 «Вести».
 20.35 Т/с «Сваты 5».
 23.45 Футбол. ЧМ. 1/4 финала. Прямая трансляция из Бразилии.
 1.55 Х/ф «Первый после Бога».
 4.05 «Комната смеха».
НТВ
 6.00 «НТВ Утром».
 8.10 «Спасатели».
 8.35 «До суда».
 9.35 Т/с «Возвращение Мухоморова».
 10.00 «Сегодня».
 10.20 Т/с «Возвращение Мухоморова».
 11.55 «Суд присяжных».
 13.00 «Сегодня».
 13.20 «Суд присяжных. Окончательный вердикт»
 14.25 «Прокурорская проверка».
 15.35 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
 16.00 «Сегодня».
 16.30 Т/с «Глухарь. Продолжение».
 18.35 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
 19.00 «Сегодня».
 19.55 Детектив «Трасса».

23.45 Т/с «Чужой район».
 0.45 Т/с «Дело темное».
 1.40 «Дикий мир».
 2.15 Т/с «Хранитель».
 3.15 Т/с «Зверобой».
 5.00 Т/с «Москва. Три вокзала».

ТВЦ

6.00 «Настроение».
 8.15 Х/ф «У опасной черты»
 10.05 Д/ф «Олег Даль - между прошлым и будущим».
 10.55 «Простые сложности».
 11.30 «События».
 11.50 Х/ф «Личный номер».
 13.50 «Доктор И...» Грыжи.
 14.30 «События».
 14.50 «Город новостей».
 15.10 Д/ф «Хиллари и Моника. Перекресток судеб»
 16.00 Т/с «Мисс Марпл Агаты Кристи». «Все дело в зеркалах».
 17.30 «События».
 17.50 Т/с «Мисс Марпл Агаты Кристи». «Все дело в зеркалах».
 18.20 «Право голоса».
 19.30 «Город новостей».
 19.50 Т/с «Похождения нотариуса Неглицева». «Ничтожный договор»
 «Пропавший кредитор»
 22.00 «События».
 22.25 Комедия «Дживс и Вустер. Турнир по гольфу». (Великобритания).
 23.30 Комедия «Импотент».
 1.00 «Петровка, 38».
 1.15 Спектакль «Ревизор»
 4.20 Т/с «Ицеление любовью»
 5.15 «Петровка, 38».

23.35 Студенты.
 0.05 Ленинградский stand up клуб. (18+).
 1.05 Комедия «Сумасшедший на воле». (США).
 2.55 М/ф
 5.50 Музыка на СТС.
REN TV
 5.00 Т/с «Вовочка 4».
 6.00 «Званный ужин».
 7.00 «Информационная программа 112».
 7.30 «Свободное время».
 8.30 «Новости 24».
 9.00 «Территория заблуждений с Игорем Прокопенко».
 11.00 «Тайны мира с Анной Чапман»: «В поисках книги судьбы».
 12.00 «Информационная программа 112».
 12.30 «Новости 24».
 13.00 «Званный ужин».
 14.00 «Семейные драмы».
 15.00 «Семейные драмы».
 16.00 «Не ври мне!»
 17.00 «Не ври мне!»
 18.00 «Верное средство».
 19.00 «Информационная программа 112».
 19.30 «Новости 24».
 20.00 «Тайны мира с Анной Чапман»: «Ловцы душ. Вторжение».

22.00 «События».
 22.25 Комедия «Дживс и Вустер. Турнир по гольфу». (Великобритания).
 23.30 Комедия «Импотент».
 1.00 «Петровка, 38».
 1.15 Спектакль «Ревизор»
 4.20 Т/с «Ицеление любовью»
 5.15 «Петровка, 38».

СТС

6.00 М/с «101 далматинец».
 7.25 М/с «Смешарики 3D. Смешалости».
 7.30 М/с «Русалочка».
 8.00 М/с «Том и Джерри. Детские годы».
 8.30 6 кадров.
 9.00 6 кадров.
 9.30 Т/с «Молодежка».
 10.30 Комедия «Стой! А то мама будет стрелять».
 12.10 Шоу Уральских пельменей. Мужжикеры!
 13.10 6 кадров.
 13.30 6 кадров.
 14.00 Т/с «Восьмидесятые».
 14.30-17.30 Шоу Уральских пельменей. Мужжикеры!
 18.30 Т/с «Воронины».
 19.00 Т/с «Воронины».
 21.00 Шоу Уральских пельменей. Колидоры искусств.
 23.00 Большой вопрос.

21.00 «Реальная кухня».
 22.00 «Секретные территории». «Звездный десант»
 23.00 «Смотреть всем!»
 0.00 Х/ф «Несносные боссы»
 1.50 Х/ф «Рок на века».
 4.15 Х/ф «Очень страшное кино 2». (США).

ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ

6.00 «Сейчас».
 6.10 «Момент истины».
 7.00 «Утро на 5». (6+).
 9.35 «День ангела».
 10.00 «Сейчас».
 10.30-16.45 Х/ф «Советь»
 12.00 «Сейчас».
 15.30 «Сейчас».
 18.00 «Место происхождения».
 18.30 «Сейчас».
 19.00 «Правда жизни». Спецрепортаж.
 19.35-1.40 Т/с «След. За отсутствием события преступления».
 2.30 Драма «Палач».
 5.10 Детектив «Ночное происшествие».
 6.40 Драма «Их знали только в лицо».

КУЛЬТУРА

6.30 Канал «Евроныюз».
 10.00 «Новости культуры».
 10.20 Х/ф «Человек в футляре»
 12.10 «Письма из провинции». Кингисеп.
 12.40 Д/с «Маленькие капитаны».
 13.05 «Важные вещи». Часы Меншикова.
 13.20 Д/с «Метроном. История Франции».
 14.10 Т/с «Две зимы и три лета»
 15.00 «Новости культуры».
 15.10 Спектакль «Мамалыг-пашынобаба».
 16.45 Д/ф «Самуил Маршак. Обыкновенный гений».
 17.30 «Мастера фортепианного искусства». Е. Кисин.
 18.25 «Смехонастальгия».
 19.00 «Новости культуры».
 19.15 «Эпизоды».
 20.00 «Искатели». «Остров-призрак».

20.50 Х/ф «Старшая сестра».
 22.25 «Острова». Н. Тенякова.
 23.10 «Новости культуры».
 23.30 Х/ф «Жюри», «Ливанские эмоции». (18+).
 1.45 Фантазия на темы вальсов и танго.
 1.55 Д/ф «Химба снимают!»
 2.50 М/ф «Ветер вдоль берега».

ДОМАШНИЙ

6.30 Удачное утро.
 7.00 Джейми: Обед за 30 минут.
 8.00 Полезное утро.
 8.40 Д/с «Звездные истории».
 9.35, 19.00 Т/с «Великолепный век». (Турция).
 18.00 Д/с «Она написала убийство». (США).
 18.55 Одна за всех.
 23.00 Одна за всех.
 23.30 Комедия «Луна - Одесса». (Россия - Украина).
 1.20 Мелодрама «Каран и Арджун». (Индия).
 5.00 Умная кухня.
 5.30 Джейми: Обед за 30 минут.
 6.25 Музыка на Домашнем.

ТВ-3

6.00 М/ф.
 9.00 Д/ф «Далеко и еще дальше с М. Кожаховым».
 10.00 Параллельный мир.
 11.30 Психосоматика.
 12.30 Все по Фэн-Шуй.
 13.30 X-Версии. Другие новости.
 14.00 Д/ф «Охотники за привидениями».
 15.00 Мистические истории.
 16.00-17.30 Д/ф «Гадалка».
 18.00 X-Версии. Другие новости.
 19.00 Человек-невидимка.
 20.00 Х/ф «Теория заговора». (США).
 22.45 Х/ф «Ниндзя-убийца».
 0.45 Европейский покерный тур. (18+).
 1.45 Х/ф «Город призраков».
 3.45 Х/ф «Хирокин: Последний воин звездной империи». (США).

суббота, 5 июля

ТВ ДАГЕСТАН

РОССИЯ

10.10 Планета «Культура».
 10.55 Реклама
 11:10 Местное время. Вести-Дагестан
 14:20 Местное время. Вести-Дагестан
РГВК
 07.00 Время новостей Дагестана
 07.15 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халк гетмес»
 07.40 Мультфильмы
 08.30 Время новостей Дагестана
 08.50 «Здоровье»
 09.50 «Город молодых»
 10.20 Проект «Горец» Апади Магомедов
 10.40 Д/ф «Загадочные места»
 11.20 О здоровье ребенка в программе «Мой малыш»
 12.00 «Аперера вкусов» (6+)
 13.00 Памяти Газимагомеда Галбацова. «Примадонна». Спектакль Аварского музыкально-драматического театра им. Г. Цадасы
 15.00 Х/ф «Сказка о потерянном времени» (6+)
 16.30 Время новостей Дагестана
 16.50 «Круглый стол»
 17.45 Золотая коллекция фильмов о родном крае. Д/ф «Три зтода о Дагестане» (6+)
 18.10 «Вдохновение» (6+)
 18.45 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»
 19.30 Время новостей Дагестана
 19.50 Передача «Чистое сердце»
 20.10 «Полифония» (6+)
 22.30 Время новостей Дагестана

22.55 Х/ф «Звездные сестры»
 00.30 Время новостей Дагестана
 01.00 Ночной канал
 04.00 Х/ф «Владелец Баландра»
 05.30 Х/ф «Невеста из Парижа»
ПЕРВЫЙ
 5.10 Х/ф «На Муромской дорожке».
 6.00 Новости.
 6.10 Х/ф «На Муромской дорожке».
 6.50 Х/ф «Черный снег».
 8.45 Т/с «Смешарики. Новые приключения».
 9.00 «Играй, гармонь любимая!»
 9.45 «Слово пастыря».
 10.00 Новости.
 10.15 «Смак». (12+).
 10.55 «Инна Ульянова. Под маской счастливой женщины».
 12.00 Новости.
 12.15 «Идеальный ремонт».
 13.15 «Народная медицина»
 14.20 Т/с «Какие наши годы»
 15.40 Т/с «Вышка».
 18.00 Вечерние новости.
 18.15 Т/с «Две звезды».
 19.50 ЧМ по футболу 2014. Четвертьфинал. Прямой эфир из Бразилии.
 22.00 «Время».
 22.20 Х/ф «Эволюция Борна»
 0.45 Х/ф «Перед полночью»
 2.45 Триллер «Исчезновение»
 4.50 Т/с «Пропавший без вести».
РОССИЯ 1
 4.50 Х/ф «31 июня».
 7.30 «Сельское утро».
 8.00 «Вести».
 8.10 «Местное время. Вести - Москва».
 8.20 «Язь. Перезагрузка».
 9.00 «Планета собак».
 9.30 «Земля героев».
 10.05 «Моя планета» представляет. «Казанский собор». «Белград, город непокоренных».

11.00 «Вести».
 11.10 «Местное время. Вести - Москва».
 11.20 «Вести. Дежурная часть».
 11.55 «Дневник ЧМ».
 12.25 Т/с «Море по колено».
 14.00 «Вести».
 14.20 «Местное время. Вести - Москва».
 14.30 Х/ф «Услышь мое сердце».
 16.10 «Измайловский парк».
 18.05 «Субботний вечер».
 20.00 «Вести в субботу».
 20.45 Т/с «Сваты 5».
 23.45 Футбол. ЧМ. 1/4 финала. Прямая трансляция из Бразилии.
 1.55 Х/ф «Ноль-седьмой» меняет курс».
 3.55 «Комната смеха».
НТВ
 6.00 Т/с «Улицы разбитых фонарей».
 8.00 «Сегодня».
 8.15 Лотерея «Золотой ключ».
 8.45 «Их нравы».
 9.25 «Готовим с А. Зиминим».
 10.00 «Сегодня».
 10.20 «Главная дорога».
 10.55 «Кулинарный поединок».
 12.00 «Квартирный вопрос».
 13.00 «Сегодня».
 13.20 «Своя игра».
 14.10 «Следствие вели...»
 15.00 Т/с «Угро 5».
 16.00 «Сегодня».
 16.15 Т/с «Угро 5».
 19.00 «Сегодня».
 19.25 «Самые громкие русские сенсации».
 21.20 «Ты не поверишь!»
 22.00 Х/ф «Гражданка начальница».
 0.00 «Остров».
 1.30 «Жизнь как песня. Евгений Осин».
 3.15 Т/с «Зверобой».
 5.05 Т/с «Москва. Три вокзала».
ТВЦ
 5.35 «Марш-бросок».
 6.00 М/ф «Мойдодыр», «Веселая карусель»
 6.30 Х/ф «Мех высоких хлебов». (6+).

8.15 «Православная энциклопедия». (6+).
 8.40 Х/ф «Финист - Ясный Сокол».
 10.00 «Петровка, 38».
 10.10 Х/ф «Большая семья».
 11.30 «События».
 11.45 Х/ф «Большая семья».
 12.30 Х/ф «Седьмой лепесток».
 14.30 «События».
 14.45 «Тайны нашего кино».
 «Все будет хорошо».
 15.15 Комедия «Пришельцы в Америке».
 16.55 Х/ф «Забывший».
 21.00 «Просткриптум».
 22.00 «Право голоса».
 0.05 «События».
 0.25 Т/с «Мисс Фишер».
 «Самое скандальное убийство»
 1.35 Х/ф «Сильная».
 3.30 «Истории спасения».
 4.05 «Линия защиты».
 4.45 Т/с «Великий американский хищник». (США).
СТС
 6.00 М/ф: «Веселая карусель», «Василек», «Василиса Прекрасная», «Страшная история», «Раз - горох, два - горох».
 7.15 М/с «Пингвинок Пороро».
 7.35 М/с «Куми-куми».
 8.00 М/с «Макс Стил». (12+).
 8.30 М/с «Флиппер и Лапака».
 9.00 М/с «Макс. Динотерра».
 9.35 М/с «Смешарики».
 9.55 М/с «Том и Джерри».
 10.30-13.30 Шоу Уральских пельменей. Мужжикеры!, Ч. 2.
 14.30 Студенты.
 15.00 Рецепт на миллион.
 16.00 6 кадров.
 16.30 Т/с «Воронины».
 18.30 Шоу Уральских пельменей. Эз бэд 2. Невосшедшее.
 19.30 Комедия «Джордж из джунглей». (США).
 21.15 Х/ф «Водный мир».
 23.45 Шоу Уральских пельменей. На Гоа бобра не ищут!

0.45 Комедия «Притворись моим мужем». (США).
 2.40 М/ф: «Ох и Ах», «Ох и Ах идут в поход», «Раз, два - дружно!», «Наш друг Пишичитай», «Голубой щенок», «Однажды утром», «Первая скрипка», «Неделю и Передел», «Футбольные звезды», «Картинки с выставки», «Хвосты».
 5.50 Музыка на СТС.
REN TV
 5.00 Х/ф «Очень страшное кино 2». (США).
 5.45 «Смотреть всем!»
 6.00 Т/с «Туристы».
 9.40 «Чистая работа». (12+).
 10.30 «Организация Определенных Наций».
 12.30 «Новости 24».
 13.00 «Военная тайна с Игорем Прокопенко».
 15.00 «Территория заблуждений с Игорем Прокопенко».
 17.00 «Территория заблуждений с Игорем Прокопенко».
 19.00 Концерт «Нас не оцифруешь».
 20.45 Х/ф «Монгол».
 23.00 Х/ф «Война».
 1.30 Х/ф «Олигарх».
 4.00 Х/ф «Война».

10.35 Х/ф «Старшая сестра».
 12.15 «Большая семья». М. Светин.
 13.10 «Гени и злодеи». В. Немирович-Данченко.
 13.40 Д/с «Дикая природа Германии». «Реки и озера».
 14.30 «Красуйся, град Петров!» «Самсониевский собор».
 15.00 «Концерт летним вечером в Шенбрунском дворце».
 16.35 Д/ф «Химба снимают!» (Франция).
 17.30 «Больше, чем любовь». В. Чапов и О. Орехова.
 18.10 Х/ф «Валерий Чакалов».
 19.50 «Романтика романа». Песни и романсы Евгения Крылатова.
 20.45 Спектакль «Синьор Тодеро хозяин».
 22.40 «Белая студия». К. Райкин.
 23.25 Х/ф «Эквус». (18+).
 1.40 М/ф «К югу от севера»
 1.55 Д/с «Дикая природа Германии». «Реки и озера».
 2.50 А. Рубинштейн. «Вальс-каприз».

РАДИО

ИСЛЕН, 30-ИЮНЬ
 12.10 «Дагустан». Хабарар.
 12.35 «Хважамжам».
САЛАСА, 1-ИЮЛЬ
 12.10 «Дагустан». Хабарар.
 12.30 «Карчи Дагустан».
АРБЕ, 2-ИЮЛЬ
 12.10 «Дагустан». Хабарар.
 12.30 «Девирар».
ХЕМИС, 3-ИЮЛЬ
 12.10 «Дагустан». Хабарар. Газетдин обзор
 12.30 «Вахт ва жегилар».
ЖУЬМА, 4-ИЮЛЬ
 12.10 «Дагустан». Хабарар.
 12.30 «Исламдин сес».
КИШ, 5-ИЮЛЬ
 10.43 «Гьафтедин нети-жяяр».
 10.50 Концерт.
ГЬЯД, 6-ИЮЛЬ
 10.43 «Кард». Аялар патал программа

ТВ-3

6.00 М/ф.
 8.00 Х/ф «Золотой ключик».
 9.45 Х/ф «Баллада о доблестном рыцаре Айвенго».
 11.30 Х/ф «Хирокин: Последний воин звездной империи». (США).
 13.30 Х/ф «Супермен».
 16.15 Х/ф «Теория заговора». (США).
 19.00 Х/ф «Смерти вопреки». (США).
 21.00 Х/ф «Во имя справедливости». (США).
 22.45 Х/ф «Ромео должен умереть». (США).
 1.00 Х/ф «Супермен».
 3.30 Х/ф «Супермен 2».

воскресенье, 6 июля

**ТВ ДАГЕСТАН
РОССИЯ**

10:20 Местное время. Вести-Дагестан. События недели. Информационно-аналитическая программа

РГВК

07.00 Время новостей Дагестана

07.15 Передача на лезгинском языке «Вахар ва инсанар»

07.40 Мультфильмы

08.30 Время новостей Дагестана

08.50 Х/ф «Звездные сестры»

10.25 Тележурнал для детей «Хочу все знать» (6+)

10.40 «Полифония» (6+)

13.00 «Наши дети» (6+)

13.30 «Красота 05.ru»

14.10 Х/ф «Старший сын»

16.30 «Прогулки по музею»

17.20 «Галерея вкусов»

18.05 Тележурнал «Скоро свадьба!»

19.00 «Служа Родине»

19.30 Время новостей Дагестана. Итоги

20.00 Х/ф «Небесные ласточки»

22.50 Концерт дагестанской музыки (6+)

01.00 Ночной канал

04.00 Х/ф «Чайная церемония»

05.50 Х/ф «Безумный день»

ПЕРВЫЙ

6.00 Новости.

6.10 Х/ф «Черный снег».

8.10 «Служу Отчизне!»

8.40 Т/с «Смешарки. Пинкод»

8.55 «Здоровье».

10.00 Новости.

10.15 «Непутевые заметки».

10.35 «Пока все дома».

11.25 «Фазенда».

12.00 Новости.

12.15 «Семь великих русских путешественников».

13.20 «Моя родословная».

14.10 «Что? Где? Когда?»

15.10 Т/с «Универсальный артист».

17.00 Т/с «Минута славы».

18.50 «Клуб Веселых и Находчивых». Высшая лига.

21.00 Воскресное «Время».

22.00 «Повторил!»

0.15 Х/ф «Храброе сердце».

3.35 Т/с «Пропаший без вести».

4.25 «Контрольная закупка».

РОССИЯ 1

5.00 Х/ф «Дождь в чужом городе».

7.45 «Моя планета» представляет. «Соловки. Крепость духа».

8.20 «Смехопанорама».

8.50 «Утренняя почта».

9.25 «Сводный генерал».

10.20 «Местное время. Вести - Москва». Неделя в городе.

11.00 «Вести».

11.10 «Дневник ЧМ».

11.40 «Про декор».

12.40 Т/с «Гром».

14.00 «Вести».

14.20 «Местное время. Вести - Москва».

14.30 Т/с «Гром».

20.00 «Вести недели».

22.00 «Воскресный вечер с Владимиром Соловьевым».

23.45 Д/ф «Большая игра».

2.00 Х/ф «Круг обреченных».

4.05 «Планета собак».

НТВ

6.00 Т/с «Улицы разбитых фонарей».

8.00 «Сегодня».

8.10 Лотерея «Русское лото Плюс».

8.45 «Их нравы».

9.25 «Едим дома!»

10.00 «Сегодня».

10.20 «Чудо техники». (12+)

10.55 «Кремлевские жены».

12.00 «Дачный ответ».

13.00 «Сегодня».

13.20 «Своя игра».

14.10 «Следствие вели...»

15.00 Т/с «Угро 5».

16.00 «Сегодня».

16.15 Т/с «Угро 5».

19.00 «Сегодня».

19.25 Детектив «Грязная работа».

23.00 Х/ф «Родственник».

0.55 «Школа зловещия». Ю. Гуглев.

1.45 Т/с «Дело темное».

2.40 «Авиаторы». (12+)

3.10 Т/с «Зверобой».

5.00 Т/с «Москва. Три вокзала».

ТВЦ

5.25 Х/ф «Финист - Ясный Сокол».

6.40 М/ф: «Лебеди непряды», «Привет маршутке», «Шайбу, шайбу!»

7.35 «Фактор жизни». (6+)

8.10 Т/с «Мамочки».

10.05 «Барышня и кулинар». (6+)

10.40 Д/ф «Последняя весна Николая Еременко».

11.30 «События».

11.45 Детектив «Инспектор уголовного розыжка».

13.35 «Смех с доставкой на дом».

14.20 «Приглашает Б. Ноткин». О. Чернов.

14.50 «Московская неделя».

15.20 Т/с «Похождения нотариуса Неглицева».

«Ничтожный договор».

«Пропаший кредитор».

17.20 Х/ф «Анютино счастье»

21.00 «В центре событий».

22.00 Т/с «Инспектор Линли». «Лимбо».

23.55 «События».

0.15 Х/ф «Личный номер».

2.20 Х/ф «У опасной черты»

4.20 Д/ф «Олег Даль - между прошлым и будущим»

5.10 Т/с «Мегаполис: воскрешение гигантского убийцы». (США).

СТС

6.00 М/ф

11.00 Смотрите это немедленно!

12.00 Успеть за 24 часа.

13.00 Студенты.

14.00 Шоу Уральских пельменей. Звезд 2. Невошедшее.

16.00 6 кадров.

16.30 Х/ф «Водный мир».

19.00, 23.35 Шоу Уральских пельменей. Колидори искусств.

21.00 Триллер «Скала».

0.35 Большой вопрос.

1.10 Драма «Мой маленький ангел».

2.55 М/ф.

5.45 Музыка на СТС.

REN TV

5.00 Х/ф «Война».

6.20 Х/ф «Монгол».

8.30 Концерт «Нас не оцифруешь».

10.30 «Пиршество разума».

«День Секретных территорий».

11.30 «Тайна вредного мира». «День Секретных территорий».

13.30 «Всем смертям назло». «День Секретных территорий».

14.30 «Звездолет для фараона». «День Секретных территорий».

15.30 «Анатомия чудес». «День Секретных территорий».

17.30 «Вселенная на ладони». «День Секретных территорий».

18.30 «Планета обезьяны». «День Секретных территорий».

19.30 «Приключения древних существ». «День Секретных территорий».

21.30 «Боги подводных глубин». «День Секретных территорий».

22.30 «Ложная история». «День Секретных территорий».

0.30 Х/ф «Под откос».

2.10 Х/ф «Жутко громко и запредельно близко».

4.30 Т/с «Вовочка 4».

ПЕТРУБЛГ - 5 КАНАЛ

8.00 М/ф: «Приключения поросенка Фунтика», «Про мамонтенка», «Бюро находок», «В некоем царстве».

10.00 «Сейчас».

10.10 «Истории из будущего»

11.00-17.05 Х/ф «Платина»

18.00 «Главное».

19.40-2.05 Х/ф «Платина»

2.55-5.00 Х/ф «Обратной дороги нет».

КУЛЬТУРА

6.30 Канал «Евроньюс».

10.00 «Обыкновенный концерт с Эдуардом Эфирировым».

10.35 Х/ф «Свинарка и пастух».

12.00 «Легенды мирового кино». М. Ладнына.

12.25 «Сказки с оркестром». Х.-К. Андерсен. «Соловей». Читает Е. Добровольская.

13.10 «Гении и злодеи». Н. Блохин.

13.40 Д/ф «Дикая природа Германии».

14.30 «Пешком...» Москва студенческая.

15.00 «Музыкальная кулинария Джоаккино Россини»

15.50 Д/ф «Орловская земля»

16.30 Концерт «Республика песни».

17.40 «Искатели». «Дело Салтычихи».

18.25 XVIII церемония награждения лауреатов театральной премии «Хрустальная Турандот»

19.30 «Те, с которыми я...»

20.20 Х/ф «Стандийный зритель».

21.30 Фильм-балет «Драгоценности».

23.15 Х/ф «Свинарка и пастух».

0.40 Д/ф «Орловская земля»

1.20 М/ф: «Кот в сапогах», «Приливы туда-сюда».

1.55 Д/ф «Дикая природа Германии». «В сердце гор».

2.50 Ф. Шопен. Мазурка. Исполняет А. Коробейников.

ДОМАШНИЙ

6.30 М/ф.

7.00 Джейми у себя дома.

8.00 Полезное утро.

8.30 М/ф.

9.00, 19.00 Т/с «Великолепный век». (Турция).

18.00 Т/с «Она написала убийство». (США).

18.55 Одна за всех.

23.00 Одна за всех.

23.30 Мелодрама «Полное дыхание».

1.45 Мелодрама «Махараджа». (Индия).

5.00 Умная кухня.

5.30 Джейми у себя дома.

6.25 Музыка на Домашнем.

ТВ-3

6.00 М/ф.

7.30 Х/ф «Летние впечатления о планете Z».

10.30 Х/ф «Ученик Мерлина». (США - Канада).

14.15 Х/ф «Супермен 2».

16.45 Х/ф «Ромео должен умереть». (США).

19.00 Х/ф «Каратель».

21.30 Х/ф «Каратель: Территория войны». (США).

23.30 Х/ф «Смерти вопреки». (США).

1.30 Х/ф «Ниндзя-убийца».

3.30 Х/ф «Баллада о доблестном рыцаре Айвенго».

5.15 М/ф.

СПОРТ с 30 ИЮНЯ ПО 6 ИЮЛЯ

ПОНЕДЕЛЬНИК

4.30 Футбол. ЧМ. 1/8 финала. Трансляция из Бразилии.

6.40 «Живое время. Панорама дня».

8.25 Футбол. ЧМ. 1/8 финала. Трансляция из Бразилии.

10.30 Футбол. ЧМ. 1/8 финала. Трансляция из Бразилии.

12.35 Футбол. ЧМ. 1/8 финала. Трансляция из Бразилии.

14.35 «Большой футбол».

14.50 Футбол. ЧМ. 1/8 финала. Трансляция из Бразилии.

16.55 Футбол. ЧМ. 1/8 финала. Трансляция из Бразилии.

18.55 «Большой футбол».

20.00 Х/ф «Смертельная схватка».

23.40 «Наука 2.0». Эксперименты. Вертолеты.

0.45 «Наука 2.0». Эксперименты. Экранопланы.

1.15 «Моя планета». Человек мира. Камбоджа.

2.00 «Большой футбол».

2.30 «24 кадра».

3.00 «Наука на колесах».

3.35 «Угрозы современного мира». Битая карта.

4.05 «Угрозы современного мира». Жизнь в мегаполисе.

ВТОРНИК

4.35 Футбол. ЧМ. 1/8 финала. Трансляция из Бразилии.

6.40 «Живое время. Панорама дня».

8.25 Футбол. ЧМ. 1/8 финала. Трансляция из Бразилии.

10.30 Футбол. ЧМ. 1/8 финала. Трансляция из Бразилии.

12.35 Футбол. ЧМ. 1/8 финала. Трансляция из Бразилии.

14.35 «Большой футбол».

14.50 Футбол. ЧМ. 1/8 финала. Трансляция из Бразилии.

16.55 Футбол. ЧМ. 1/8 финала. Трансляция из Бразилии.

18.55 «Большой футбол».

20.00 Х/ф «Рок-н-ролл под Кремлем».

23.40 «Наука 2.0». Непростые вещи. Башня.

0.10 «Наука 2.0». Непростые вещи. Стекло.

0.45 «Наука 2.0». Непростые вещи. Обручальное кольцо.

1.15 «Моя планета». Человек мира. Камбоджа.

2.00 «Большой футбол».

2.25 «Моя рыбка».

3.10 «Диалог о рыбалке».

3.40 «Язь против еды».

4.05 «Рейтинг Баженова». Человек для опытов.

СРЕДА

4.35 Футбол. ЧМ. 1/8 финала. Трансляция из Бразилии.

6.40 «Живое время. Панорама дня».

8.25 Футбол. ЧМ. 1/8 финала. Трансляция из Бразилии.

10.30 Футбол. ЧМ. 1/8 финала. Трансляция из Бразилии.

12.35 Футбол. ЧМ. 1/8 финала. Трансляция из Бразилии.

14.35 «Большой футбол».

14.50 Футбол. ЧМ. 1/8 финала. Трансляция из Бразилии.

16.55 Футбол. ЧМ. 1/8 финала. Трансляция из Бразилии.

18.55 «Большой футбол».

20.00 Х/ф «Сармат».

23.40 «Большой футбол».

0.00 «Наука 2.0». Агрессивная среда. Дороги.

1.05 «Наука 2.0». Опыт дилетанта. Экстремальное вождение.

1.35 «Моя планета». Человек мира. Камбоджа.

2.05 «Полигон». Возвращение легенды.

2.30 «Полигон». Окно.

3.00 «Полигон». Корд.

3.30 «Моя рыбка».

3.45 Х/ф «Земляк».

ЧЕТВЕРГ

6.40 «Живое время. Панорама дня».

8.25 Футбол. ЧМ. Трансляция из Бразилии.

10.30 Футбол. ЧМ. Трансляция из Бразилии.

12.35 Футбол. ЧМ. Трансляция из Бразилии.

14.35 «Большой футбол».

14.50 «Полигон». Корд.

15.25 Х/ф «Рок-н-ролл под Кремлем».

18.55 «Большой футбол».

20.00 Х/ф «Сармат».

23.40 «Большой футбол».

0.00 «Наука 2.0». Основной элемент. Зверская зона Чернобыля.

0.30 «Наука 2.0». Основной элемент. Ядовитая планета.

1.00 «Наука 2.0». Большой скачок. Чистая вода.

1.35 «Моя планета». Человек мира. Камбоджа.

2.05 «Рейтинг Баженова». Могло быть хуже.

2.35 «Рейтинг Баженова». Война миров.

3.05 «Рейтинг Баженова». Человек для опытов.

3.35 «Моя рыбка».

3.45 Х/ф «Земляк».

ПЯТНИЦА

6.40 «Живое время. Панорама дня».

8.25 Футбол. ЧМ. Трансляция из Бразилии.

10.30 Футбол. ЧМ. Трансляция из Бразилии.

12.35 Футбол. ЧМ. Трансляция из Бразилии.

14.35 «Большой футбол».

14.50 «Рейтинг Баженова». Человек для опытов.

15.25 Х/ф «Погружение».

18.55 «Большой футбол».

20.00 Х/ф «Сармат».

23.35 «Наука 2.0». Анатомия монстров. Самосвал.

0.35 «Наука 2.0». Большой скачок. Аккумуляторы.

1.10 «Моя планета». За кадром. Чечня.

2.00 «Большой футбол».

2.25 «Моя планета». Человек мира. Абу-Дабби.

2.55 «Моя планета». Мастера. Гончар.

3.40 «Планета футбола» с В. Стогниенко.

СУББОТА

4.35 Футбол. ЧМ. 1/4 финала. Трансляция из Бразилии.

6.40 «Живое время. Панорама дня».

8.25 Футбол. ЧМ. 1/4 финала. Трансляция из Бразилии.

10.45 Футбол. ЧМ. 1/4 финала. Трансляция из Бразилии.

13.05 Футбол. ЧМ. 1/4 финала. Трансляция из Бразилии.

15.25 «Большой футбол».

15.55 Формула-1. Гран-при Великобритании. Квалификация. Прямая трансляция.

17.05 Х/ф «Кандагар».

18.55 «Большой футбол».

20.00 Профессиональный бокс. Александр Поветкин (Россия) против Мануэля Чарра (Германия).

20.55 Волейбол. Мировая лига. Болгария - Россия. Прямая трансляция.

22.45 «Наука 2.0». Эксперименты. Вертолеты.

0.15 «Наука 2.0». Агрессивная среда. Дороги.

1.20 «Моя планета». Человек мира. Абу-Дабби.

2.00 «Большой футбол».

2.25 «Моя планета». Русский след. Лемнос.

2.55 «Моя планета». Человек мира. Чеченская сказка.

3.40 «Планета футбола» с В. Стогниенко.

ВОСКРЕСЕНЬЕ

4.35 Футбол. ЧМ. 1/4 финала. Трансляция из Бразилии.

6.40 «Живое время. Панорама дня».

8.25 Футбол. ЧМ. 1/4 финала. Трансляция из Бразилии.

10.45 Футбол. ЧМ. 1/4 финала. Трансляция из Бразилии.

13.05 Футбол. ЧМ. 1/4 финала. Трансляция из Бразилии.

15.15 «Большой футбол».

15.45 Формула-1. Гран-при Великобритании. Прямая трансляция.

18.15 Х/ф «Мы из будущего».

20.30 «Большой футбол».

20.55 Волейбол. Мировая лига. Болгария - Россия. Прямая трансляция.

22.45 Профессиональный бокс. Руслан Чагаев против Фреса Окендо. Бой за звание чемпиона мира по версии WBA. Прямая трансляция из Грозного.

1.00 «Наука 2.0». Непростые вещи. Башня.

1.30 «Наука 2.0». Непростые вещи. Стекло.

2.00 «Наука 2.0». Непростые вещи. Обручальное кольцо.

2.25 «Наука 2.0». Опыт дилетанта. Экстремальное вождение.

2.55 «Моя планета». За кадром. Голландия.

3.25 «Моя планета». Наше все. Каспийское литье.

4.20 «Моя планета». Мастера конских седел.

ТНТ с 30 ИЮНЯ ПО 6 ИЮЛЯ

ПОНЕДЕЛЬНИК

7.00 М/с

9.00 «Дом 2. Lite».

10.30 «Битва экстрасенсов».

11.30 Драма «Технохранитель». (США).

14.00 Т/с «Универ». «Зубастики»

14.30-19.00 «Деффчонки».

19.30 Т/с «Универ. Новая общага». «Новый год»

20.00 Т/с «Универ. Новая общага»

20.30 Т/с «Деффчонки»

21.00 Х/ф «Чарли и шоколадная фабрика». (США). (12+)

23.10 «Дом 2. Город любви»

0.10 «Дом 2. После заката». Спецвключение.

1.10 Комедия «Деннис-мучитель». (США). (12+)

3.05 Т/с «Хор». «На моем пути»

3.55 Т/с «Живая мишень 2»

4.50 Т/с «V-визитеры 2»

5.40 «СуперИнтуиция».

6.45 Т/с «Саша+Маша».

ВТОРНИК

7.00 М/с «Турбо-агент Дадли» (12+)

7.55 М/с «Пингвины из «Мадагаскара». «Лучшие враги. Ночь везувиусов» (12+)

8.25 М/с «Кунг-Фу панда: Удивительные легенды» (12+)

9.00 «Дом 2. Lite».

10.30 «Битва экстрасенсов».

11.30 Х/ф «Чарли и шоколадная фабрика». (США). (12+)

14.00-20.00 Т/с «Универ». «Без лица»

20.30 Т/с «Деффчонки»

21.00 Драма «1+1». (Франция).

23.10 «Дом 2. Город любви»

0.10 «Дом 2. После заката». Спецвключение.

1.10 Комедия «Беги, толстяк, беги».

3.05 Т/с «Хор». «Старший брат»

4.00 Т/с «Живая мишень 2»

4.55 Т/с «V-визитеры 2»

5.45 «СуперИнтуиция».

6.50 Т/с «Саша+Маша».

СРЕДА

7.00 М/с

9.00 «Дом 2. Lite».

10.30 «Битва экстрасенсов».

11.30 Драма «1+1». (Франция).

14.00 Т/с «Универ». «От заката до рассвета»

14.30-19.00 Т/с «Интерны»

19.30 Т/с «Универ. Новая общага»

ТНТ с 30 ИЮНЯ ПО 6 ИЮЛЯ

4.50 Т/с «Живая мишень 2»

5.40 Т/с «Саша+Маша».

6.45 Т/с «Саша+Маша».

СУББОТА

7.00 Т/с «Счастливы вместе». «ГАИ, ГАИ, моя звезда»

7.35 М/с «Губка Боб Квадратные штаны». «Полезные ископаемые. Хоровое пение» (12+)

8.05 М/с «Губка Боб Квадратные штаны». «Хрустомляки. Карточка» (12+)

8.30 М/с «Пингвины из «Мадагаскара». «Мелкогон. Удушьяющая любовь» (12+)

9.00 «Дом 2. Lite».

10.00 «Два с половиной повара. Открытая кухня» (12+)

10.30 «Фэшн терапия» (12+)

11.00 «Школа ремонта» (12+)

12.00 «Страна в Shore».

12.30 «Такое кино!»

13.00 «Comedy Woman».

14.00 «Comedy Woman».

15.00 «Comedy Woman».

16.00 «Comedy Woman».

17.00-19.30 Т/с «Деффчонки»

20.00 Х/ф «Время». (США).

22.00 «Comedy Клуб».

23.00 «Дом 2. Город любви».

0.00 Х/ф «Развлечение». (США). (18+).

2.40 «Дом 2. Город любви».

3.40 Т/с «Хор». «Реквизит»

4.35 «Школа ремонта». «Кухня для двух хозяек».

5.35 Т/с «Саша+Маша».

6.00 М/с «Турбо-агент Дадли» (12+)

4.10 Т/с «Хор». «Балозавр»

5.05 Т/с «Саша+Маша».

«Размер имеет значение»

6.00 М/с «Турбо-агент Дадли» (12+)

ВОСКРЕСЕНЬЕ

7.00 Т/с «Счастливы вместе». «Все за сибирскую корову!»

7.35 М/с «Губка Боб Квадратные штаны». «Уважаемые викинги. Обман!» (12+)

8.05 М/с «Губка Боб Квадратные штаны». «Дедушка-пират. Ложа головоногих» (12+)

8.30 М/с «Пингвины из «Мадагаскара». «Лосось для шкипера. Высоковольтные линии» (12+)

9.00 «Дом 2. Lite».

10.00 «Школа ремонта» (12+)

11.00 «Перезагрузка».

12.00 «Comedy Баттл. Суперсезон»

13.00 «Stand up».

14.00 Х/ф «Время». (США).

16.00-21.00 «Comedy Клуб»

22.00 «Stand up»

23.00 «Дом 2. Город любви»

0.00 «Дом 2. После заката». Спецвключение.

1.00 Х/ф «Развлечение». (США). (18+).

2.40 «Дом 2. Город любви».

3.40 Т/с «Хор». «Реквизит»

4.35 «Школа ремонта». «Кухня для двух хозяек».</

“Къурагъ дагъларин авазар”

ФЕСТИВАЛЬ

Къагъриман ИБРАГЪИМОВ

“Къурагъ район” МО-дин къил Замир АЗИЗОВАН регъбервилек кваз акъалтзавай несил ахлакъдин тербия алаз чехи авун, культурадин хел виликди тухун патал районда зурба зегъмет члугъзава. И кардин чешнени, фадлай рикелай алуднавай адетар цийи хъувуна, халкъдин яратмишунрин фестивалар кьиле тухун я. 24-июндиз Кумухърин хуре кьиле тухвай “Къурагъ дагъларин авазар” фестиваль эхиримжи 20 йисан къене Къурагъ районда пуд лагъай сеферда тешкилнавайди я.

Манидинни авазрин фестивалдин къилин макъсад милли манияр хуьн, вилик тухун ва гегъенш мас-сайриз чукурун, бажарагъ авай жегъилар жагъурун ва абурун арадай манидарарни музыкантар Махачкъалада кьиле фидай “Дагъларин манияр” конкурсдиз хъягъун тир.

Сятдин къуд. Кумухърин хурьуз сад-садан гуьгъуналлаз яратмишунрин коллективар авай машинар къезва. Абуру хурьун администрациядин къил Руслан Улубегова ва Къурагъ райондин зурнечийрин дестеди шад гьалара къабулзава.

Къуьне суал гун мумкин я: “Культурадин чехи дараматар авачир хуре республикадин метлеб авай мярекат гьик ва гьина тухузва?”, - лагъана. Эхъ, гъурметлугур, чехи культурадин дараматар авачтани, Кумухъа кар алакъдай руководител ва адан команда ава. Абуру къарасудин патав гвай тамук магъирдаказ манидарар экъечдай сегъне, сериндик тамашачияр ацукъдайвал куьсриярни авай зал тукъурнавай.

Мярекатда Къурагъ райондин администрациядин къил Сефербег ГЪАМИДОВА, Къурагъ райондин администрациядин къилин заместитель Эльмира ИСАЕВАДИ, Республикадин халкъдин яратмишунрин къвалдин директордин заместитель Ирина АГЪМЕДОВАДИ, РДНТ-дин тешкиллувилени методический отделдин заведующий Минажат МУРАДОВАДИ, Къурагъ райондин культурадин управленидин начальни-никдин везифаяр тамамарзавай Кевсер НАЗАРАЛИЕВАДИ, бязи районрин культурайрин управленирин начальниги ва заместители, Къурагъ райондин хурерин администрациядин къилери ва къунши хурерин агъалийри иштиракна.

Фестивалдиз Ахцегъ, Агъул, Докъузпара, Мегъарамдхурьун, Сулейман-Стальский, Табасаран, Дербент, Къурагъ районрин ва Дербент шегъердин яратмишунрин коллективар атанвай.

Мярекат ачухдалди сегънеда Къурагъ райондин машгур манидарри манияр лагъана ва Къурагърин искусствойрин школадин “Гияр” къуьлердай ансамблди къуьл авуна.

- Азиз дустар, гъурметлу иштиракчияр ва фестивалдин мугъманар, мугъманар къани кумухъвияр, - гафар гваз сегънедиз РДНТ-дин пешкар, межлисдин тамада Марат ТИМОХИН экъечина. - Ихтияр це, кьез фестивалдин суварин мярекат башламишун мубарагдай, кьехъ виридахъ мягъкем сагъвал, уьмуьрда ва яратмишунра агалкъунар хурай.

Ада республикадин халкъдин манидин фестиваль шад гьалара ачухунин гаф Сефербег Гъамидоваз гана:

- Гъурметлу мугъманар, Кумухъ хурьун жемят, ихтияр це, Къурагъ райондин вири жемятдин, “Къурагъ район” МО-дин къил Замир Азизован патай рикин сидкъидай куьн тебрикдай. 2014-йис Россиядин Президентдин указдалди РФ-да Культурадин йис яз малумарнава. Чи къенин мярекатни Культурадин йисан сергъятра аваз РД-дин культурадин министерстводин, РДНТ-дин ва Къурагъ райондин администрациядин лувак кваз кьиле тухузва. Къе ина, Дербентдилай башламишна Агъул райондал къван, Къиблепатан Дагъустандин виридалайни хъсан яратмишунрин коллективар къватл хъанва. Им шад жедай кар я. Чна вири коллективар хушвилелди къабулзава ва кьез виридаз чими салам гузва.

Адетар хуьнин мураддалди, культурадин сергъятра аваз, районар культурадин центраяр ачухзава, абуру вилик тухун патал республикадин бюджетдай гьар са райондиз миллионни къуд виш агъур манат пул ахъайнава. Къе Къурагъ райондин Кумухърин хуре халкъдин манидин къимет чидай, рази тамашачийрин ва манидаррин чехи сувар я. Мярекатда иштиракиз атанвай куьн вири сагърай. Кьехъ еке агалкъунар хурай.

М.ТИМОХИНА С.ГЪАМИДОВАВ РД-дин культурадин министр Зарема Бутаевадин патай фольклордин ва адетдин культурадин международный “Дагъвияр” фестивалда активлудаказ иштирак авунай “Къурагъ район” МО-дин къил Замир Азизован тварцихъ къенвай чухсагъулдин чар вахкана.

Анал рахай Дербент шегъердин культурадин управленидин къуллугъчи Гуьлпер ШАБАНОВАДИ ихътин рикел аламукъдай гуьзел мярекат тешкилна, вини дережада аваз кьиле тухунай Къурагъ райондин руководстводиз рикин сидкъидай сагърай лагъана. Ада, вичин рахунра, Къурагъ райондин яратмишунрин коллективдин агалкъунар къейдна ва “Дагъвияр” фестивалда Къурагъ райондин коллективдин майдандал “Къурагъ дагълар” мани тамамарзавай вахтунда анлай физвай Белоруссиядин, Франциядин ва Дербентдин делегацияр гъилерни хкажна, къуьллер ийиз гатлумаивал рикел хкана.

Мегъарамдхурьун райондин культурадин отделдин начальник Эседуллагъ СЕЛИМОВА халкъдин манидин сувар къурмишнавай Къурагъ райондин администрациядин регъберриз ва культурадин отделдин вири работникриз чухсагъул лагъана.

- Ихътин фестивалрихъ чун лап цигел хъанвай, - давамарна ада. - Абуру чаз герек я. Вучиз лагъайтла, абуру чи руьгъ хкажзава, чи адетар раижзава, чи халкъдин хазина, милли манияр хуьзва, жегъилар халкъдин адетар хуьнал желбзава. Шад мярекатдал манияр лагъай, халкъдин алатрал къугъвай, халкъдин манияр чпин программарин репертуарда хуьзвай манидарриз ва музыкантриз баркалла. Къе чун гъа ихътин концертдин программдин шагъидар хъана.

Анал рахай Кумухъ хурьун администрациядин къил Руслан УЛУБЕГОВА фестиваль гурлу ийиз атай вири мугъманриз ва хурьун жемятдиз сагърай лагъана. - Къез рикл тирвал дуьнья гурай, гъурметлу дустар, - давамарна ада. - Куь къвалера гъамиша мел, мехъ-

ер, шадвал хурай. Сагърай райондин ва республикадин руководство. Россиядин, Дагъустандин ва чи райондин культура яшамашрай!

Дугъриданни, фестиваль са нефесдаллаз кьиле фена. Мярекатдин тешкилитчийрихъ ва сегънедиз экъечизавайбурухъ тежриба авайди ашкара хъана. Манидаррин репертуарни гегъенш тир. Атанвай коллективри тамамарай гъи нумра къачуртани, тамашачийри абуру лап хушдиз къабулна ва разивилин лишан яз гьар са тамамарзавайди гурлу капар багъишна. Фестивалдин программа итижлуди хъанвай. Ина къилди тамамарай нумрайрилай гъейри, дуэтрин, жаван ашукрин ва милли алатрай къугъвай нумрайри гьар садан рикл члугуна. Мегъарамдхурьун райондин Шагъуба Къазиев кьиле авай пагъливарин “Гъунар” дестеди къалурай нумрайри къейд ийиз къанзава. Агъадихъ фестиваль гурлу авур виридан тварар гъизва:

Къурагъ райондин хордин коллектив (“Иранда савдада авай яр”), Надир Гъасанов (Къурагъ дере), Саду Таибова, Абудин Шарифов (Къурагъ), Агъул район - Роза Агъмедова (Дадан Ватан), Ахцегъ район - Таира Мустахова ва Фикрет Баширов (Лацу Йилух ва Бес вучиз), Докъузпара райондин жаван ашукъ Къагъри Балакшиев, Сулейман-Стальский район - Тофик Мегъамедов (Дуствилени мани) ва Азим Ризаев (Яргъи руш), Табасаран район - Рустам Рамазанов ва Индира Абдулаева, Дербент районстхайр Валера ва Абудин Шарифовар, Дербент шегъер - ашукрин ансамбль кьиле Шимшир Мегъамедов аваз, жаван ашукъ Рамазан Ризаев ва Афият Арзуманова,

Мегъарамдхурьун районди чехи программа гъанвай: “Гъунар” твар алай пагъливаран, Улубеговрин хизандин ансамбль, машгур манидарар Рустам Къарибов, Билал Искендеров ва Назили Саидалиева.

Фестивалдин гьар са иштиракчидиз Республикадин халкъдин яратмишунрин къвалин патай “Милли манияр хуьнай” ва “Къурагъ район” муниципальный тешкилатдин патай “Милли культура хуьнай” дипломар ва къиметлу пишкешар гана.

Инал мярекат тешкилиз куьмекар гайи Аладаш хурьун Культурадин къвалин директор Исмаилов Исмаилан ва Кумухърин Культурадин къвалин директор Вагъид Вагъидован тварарни къаз къанзава.

Фестивалдикай за адан иштиракчийривай чпин фикирар лугъун тлабагна:

Эльмира ИСАЕВА: “Зун агъунва хъи, фестивалар кьиле тухун адетдин къайдадиз элкъведа. Ада культурадин жергедин мярекатрин, гъакни чи республикада халкъдин манияр лугъудай бажарагълу манидарар жагъурунин, иллаки жегъилрин арада, гъакни халкъдин яратмишунар вилик тухунин, хурьун агъалийриз ахлакъдинни ватанпересвилени, эстетикадин тербия гун карда лайихлу чка къада”.

Айнудин ОСМАНОВ: “Къе Къурагъ райондин чилел гуьзел фестиваль кьиле фена. Инал къватл хъанвай жемятди ва абурун жергедай яз зани еке ашкъидивди манидарриз яб гана. Тебиатдал тамашачийриз шартлар тешкилна, хъсан межлис тешкилайбуру, нумрай къалурайбуру ва хурьун жемят сагърай”.

Гъусейн РАМАЗАН

Куьк “вад”

Муаллимди хъуьтуьл хъвер кваз
Мислимаз “вад” эцигна.
Дневникда хушдиз рахаз,
Къул члугуна, килигна:
-Къе за ваз, дуст, яхун “вад”
Эцигна гъурметна.
Мислиман чин хъана хьи шад.
Маса рушаз туьметна.

И тарифди Мислиман чин
Ишигъдивди ацлурна.
Мад рикевай акъатна кин,
Жедани ик! алцурна?

Гила Мислим хъанва виклеь,
Гъил хкажиз тик къуна.
Чем виликиз, къулхъиз квеь,
Хвешивили цуьк къуна.

Дневникдай аквазвайбур
Яру куьк тир “вадар” я.
Темпелвилер ийизвайбур,
Темпелвилер гадар я.

Иера

Рапунихъ гъал жедайвал,
Дидедиз вун ухшар я.
Гъеле вун къе гъевчизма,
Анжах цуд ийс яшар я.

Доскадава гъурметдин
Иера, Иера
Иеси я суьгъбетдин
Иера, Иера
Гатун ийкъан сегьер я.

Староста-классдин
Лужуник квай дурна я.

Рубаияр

Авур крар - крарик,
Тавур крар - рукварик.
Гъарда дуьнья недайла,
Жемир, дуст кас, ахварик.

Диде авай: етим туш,
Кас алачтла, ам ким туш
Гъар спелар авайди
Дуьз лагайтла, итим туш.

Дагда живер шез ава,
Гарухъ хъуьтуьл мез ава.
Декабрдин суфатдай
Зулун ухшар къез ава.

Гъулел кавча эциг на,
Къенятвал гекъиг на.
Акбулар гуз рахарла,
Це жувазани килигна.

Сифте жув хух, на ахпа
Куькюьр ая ви лампа.
Гадар мийир гъилляй лаш:
Дуьшуьш жедат вал ампа.

Хвал тухуда, сел гзаф
Хъайи члавуз, къваз ви гаф
Итим ятла ажуздаз
Ая вуна ви инсаф.

Бахтар галай бедендихъ
Вун чи гъевчи суна я.
Гъевчизамаз дидеди
Гъилин крар чирзава.
Гуьгуьнамай рушариз
Абур риклин сирзава

Аслан

Килиг хордик къил кутурди
Чи отличник Аслан я.
Гада вичин гъа буба хъиз,
Намус хуьзвай инсан я.

Райондани адан хуш сес
Ван хъана чаз экрандилай.
Ам чигедин са стлал я
Къевзвай михьи крандилай.

Микрофонар галачизни,
Тембрадал ранг ала.
Куьзнавай хъиз пуд жунадай,
Михъивилин жанг ала.

Гъар сувариз чун шад ийиз,
Ам экуьнин нурлан я.
Гила Аслан аслан ятла,
Гележегда Тарлан я.

Къурбан

Пер къуьневаз салал хквез,
Гагъ сирнавив вацла эхъез,
Гагъ-данарбан, гагъни-чубан,
Виклеь кас я гъевчи Къурбан.

Кеспидик ква гъар са юкъуз,
Гуя вич я ам къарникъуз,
Санбреро ала килел,
Руквар тадач алай чилел.

Ийида гъак! рушан крар,
Бурмабур я адан чларар .
“Кард” журналда ава шикил,
Гележегдин ам я штл.

Бегъерарни жедат къакъан,
Гъахътин кас я гада Къурбан.
Спорт дуст хъиз гала адахъ,
Дуьз рекъел гъиз дустар патахъ.

Къуьд - ревизор

Яна гъарниз куьлегар,
Булахарин ван атлана.
Пус-пус ийиз, хъуьрез гар,
Къуьд - ревизор атана.

Зегъмет таклан инсан вич,
Язва муьрхъуь къунвай пич.
Багъдиз яд гуз хъанач вун,
Гила клан я члехи ич.

Жуван хуьруьн инсанар
Маса гудай “гъайванар”
Авайвиляй хуьр къеци
Хъанва, члуриз мизанар.

Жанавурдилай а циф
Пис я, къведач гъич гъайиф.
Ам чубандин душман я,
Суьруь квахъда, хъана йиф.

Писвал авур гъар садаз
Писвал тавур за адаз.
Гъихътинди я, лагъ куьне
А инсан вич, намус кваз?

Къейидакай пис рахун
Лазим туш ман а ахун
Чуьнуьх ийиз рахада,
Клевда вичин гъал чапхун.

Йисан эхир, декабрь,
Фурс гваз къведа гъарданбир.
Мижекъатвал чуьнуьхда,
Векъиз гуда гвай жебир.

Дишегълидин пад къадай,
Гъахълу гъаркъуь гел тадай,

Гъиле авай папкадай
Лацу чарар акъудна.
Къил акъудиз пакадай
Шумуд шулуьгъ хкудна?

Четинарна суалар,
Шумуд тахсир жагъурна?
Агъур ийиз “чувалар”,
Къезил крар агъурна.

Пул тагана рекъериз
Цана бул къир цлалцлалмдиз.
Яб хганач гъекъериз,
Жанг артухна рацлалмиз.

Календула

Экуь туракъ ранг я беден,
Клан хъана заз вун денбеден.
Зи патай ваз къевеза орден,
Календула, календула.

Элкъвей дуьгме я ви суфат
Рик! алай цуьк я тафават.
Вал къванни руг тахъуй ават,
Календула, календула.

Гзаф вахт туш чинаваз вун,
Мешреб я вун чилин цавун.
Лезетлувал жезва къавун,
Календула, календула.

Къетленди я а ви атир,
Икъван хъсан лезетлу тир.
Гъавилляй заз ава къадир,
Календула, календула.

Аязрихъай туш ваз кичле,
Ваз гъурметар ава хъуьчле
Меденивал я ви пеше,
Календула, календула.

Гъар суз салай кватлиз ви тум,
Шадвилерик кутазвай гум.
Бенешадиз хъурай малум,
Календула, календула.

Шевкетан

шел

Юлдашрихъ галаз
Са багъна аваз,
Хъун хъана анал,
Кар хъана гъанал.
Шехъзава Шевкет

Итим сагърай эдеблу,
Яшайишда нур твадай.

Карсуз инсан вагъши я,
Адан уьмуьр наши я.
Хуьр кудайла къал вегъиз,
Ам ажалдин къунши я.

Чиз-чиз ийиз гъалатлар,
Квадар ийиз алатар,
Твар ахмакърин жергеда
Жеда, алаз кицин твар.

Тух жедалди тлуьмир тлуьн,
Хесет чира на хъуьтлуьн.
Зайиф чка чизва ваз:
Кутур аник жуван къуьн.

Йикъан крар йифев гуз,
Вуч ийида на юкъуз.
Уьмуьр уьмуьр язва ман:
Жедач ам, дуст, чар хъиз куз.

Буьркъуь яцраз гъаркъуь рехъ
Жагъана хъи, къекъевз квехъ.
Кар чкадал атайла,
Дуст яз къада члулав пехъ.

Акьуллуди, кимиди
Вакъиади къалурди.
Герек члавуз пад къадач
Жува хвейи имиди.

Гатазва къил, мет
Дустари адаз
Са зарафат кваз,
Лагъана бирдан,
Гуьурмет хуьз адан:
- Я къадаш, вун паб
Туш, вице заз на яб,
Зи дах къейила,
Гъамар къвайила,
Шехъайди туш зун,
Бес я ви зурзун!
Куз-куз гъа а кас,
Регъвез-регъвез сас,
Рахана, къагъар
Къевз, ачуьна кар:
- Пенсия дахдин
Хкведач чахъди...
За квез гъик! лугъун?
Пулдихъ шезва зун!

Шумуд фена Дербентдиз?

Экуьнахъ фад Къурагъай
Гатун юкъуз алахъай
Къеве автобус экъячна,
Сад-садалай элячна.
А къведани авазвай
Чпин дерди аквазвай
Яхълур дагъви, кас яхълур
Сумкаяр ийиз ацлур.
Авай анра, лугъун квез,
Ихтилатар къатиз къевз
Вад эвчична Кириди,

Сагърай лугъуз виридаз.
Макъа анриз ирид кас
Акъахна салам галаз.
Гила кватла фикир на
Шумуд кас авай гъана
Дербентдиз къван фейибур,
Дагъдин гъава гъайибур?

Гъасан

Балкандаллаз бубадиз
Фу тухузва Гъасана.
Доскадава гуьурметдин
Тариф ава гъар сана.

Фад къарагъна салавай
Келемриз яд гуз жеда.
Женжелвал гвай аялриз
Гъасанакай хуз жеда.

Са суварни авай туш
Гъасанан твар къун тавур.
Са аялни авай туш
Ада куьмек гун тавур.

Нярихъди данаяр
Хкиз фида мезредиз.
Вичихъ галаз эверда
Клани дуст тир Мирзедиз.

Шад стартра Гъасан квай
Адан класс вилик ква.
Зайифбуруз куьмек гуз,
Вад кас адан гъимек ква.

Ингъе хорда акъвазна,
Вилик квайди Гъасан я,
Мукъвабуруз виридаз
Игит хъиз ам масан я.

Ахмакъда чиз къай гуда,
Дуьзда дуьз тир гъай гуда.
Акьуллуда кимеллай,
Мугъмандиз чиз чай гуда.

Гуз мехъерик шабашар,
Ацлур ийиз капашар,
Къили кваллах тийирда
Гуда кваллиз гъак! кашар.

Хъаначиртла кимибур,
Девлетлуяр, къенибур
Жедачир хъи дуьньяда
Чимибурни къайибур.

Ваучерри чи плузар
Акъудна хъи, чан дустар.
Къа-къа ийиз къанва чаз
Салар тергдай а къазар.

Капитални дидедин
Къакъудзава вядедин.
Кваллах квахъна, раб хъана,
Туьд лал хъанва бубадин.

Гзаф гуьурмет гайила,
Паб пис жеда хвейила.
Рахадайбур пара я
Ви араба хайила.

Гагъ-гагъ куда темягъар
Къецил жеда гунагъар.

Члуру кваллах жедайла,
Къвалал къвазда фитнескар.

Къени касдин къил цава,
Жеда, виняй къевз гъава.
Члуру инсан гъахъуни
Куда, адахъ вуч ава?

Къуват гуда кланида,
Гъайваб гуда кланида.
Тахсирар ви чуьнуьхиз,
Къамат гуда кланида.

Сада лезет хкудиз,
Тям винелди акъудиз,
Чандиз такъат акъудда,
Уьмуьрдивай къакъудиз.

Къени крар къенида
Халкъ паталди ийида.
Алчакъда йиф клула къаз,
Тереф хуьда къайидан.

Чирвал чуьнуьх тежедай
Девлет ялда, мижедай
Ацланва ам герек къевз
Къурурда кар къежидай.

Къуд цлар кваллин къуд цал я,
Ваз хийирлу ви мал я.
Хандак! бегъем туштла ам,
Ацлахъ ийир гъа къал я.

Гъ ульубкай хтана, квалин чехивал вичин гиле кунвай Минаята стхадиз свас гун патахъай меслят квалурна. "Армиядани күүлугъна хтанва, институтдикни экечнава, гила куь вил квел ала?! Хуьре за гзаф вил экьюрна, виле акадак хтин руш заз акулач. Дах, ви дуст Жаруллагъ авайди я Магъмута хуьре, адал са кылни члугун хуьй, са рушан суракни ая", лугъузвай ада мукъвал-мукъал диде-бубадиз...

Мисри акурла Жаруллагъаз гзаф хвеш хъана. Къуд йисуз санал душмандихъ галаз члугур даяеда гишилана мекъила амуькай йикъар, къаю тухвай туплар, окоприн къеняй сада-садал гадарай пипрусин къатлар, гуьлле галуьна иви квахъна физ, Жаруллагъ Мисриди гьикл килуал яна санчустуниз тухванайтла, цихъ къанех хъайила килуф эцигна лекъверай гьикл ятар хъванайтла, гьалтай чкайрилай жибинар къуру пешерив, емишрив гьикл ацлурнайтла, мажал хъайила недайвал... са легъеда вири рикел хквезва.

- Вун атуь, рагъ атуь, чан Мисри стха, и йикъара кекрени гъарайзавай, - вилик атана хвашкалди лагъана Мегъриди. - Фад, - лагъана ада рушаз, - самовардиз цай веъ, за исятда чими фуни рахкурда хъракай. Куь дахдиз са гъундуьшкадин кылни атлутлагъ.

Руша тадиз суфрадал таза дуьдгъвер, хипен ниси, икьи къатух, чими фу гъана. Баш-

Зара ФЕЙЗУЛЛАЕВА

“Квалин иеси”

ГЫКАЯ

ламишна дустарин арада ихтилатар, гьелбетда, чеб феий даяедин рекъерикай...

Пакад юкьюз Мисриди лагъана: "Я Жаруллагъ, я стха, вуна куьз хабар къадач, зи дерди-бала вуч я, зун вучиз акъатнавайди я, лагъана?"

- Нивай? - суал гана Жаруллагъа, - зи квал ви квал я, стха. Стхади стхадивай ахтин гафар жузадани?!

- Зун са сусахъ къекъевез атанвайди я. Куь магъледал Вино Ярагъдилай атана ацукънавай Аликбераз хъсан руш ава лагъана ван хъана заз. Аниз фидалди заз вал меслят гьиз кланзава. Мегъри вахни хъракай хтурай, акван адани вуч лугъудатла.

- Зал меслят гъизватла, дуст, - лагъана Жаруллагъа, - Аликберан руш анихъ амуькарай, абурун хуьрйани герек туш. Ви хизандив къадай руш за лугъуда. Къумралди я са тлимил, яргъи кифер галай, чехи-гъвечли чидай, пис-хъсандан гъавурда авай. Мегъридин рикл църазвайди я ам акурла, зи гада гъвечли я ман, тахъайтла за ам къе гъана квалеле эцигдай, лугъуз. Буйдизни гъа ви гададив къадайди я.

Пака абурун къуншидин квалерин мел ава, къавариз накъв гузвай. Зазни ша лагъанвайди я. Вунни тухуда за захъ галаз, ана а рушни жеда. Килигда вун, бегенмиш хъайитла... Тварни Сияна я...

Гъа меляй вахчун хъфидай къван бегенмиш хъана руш Мисриди. Амма чехи рушаз - "квалин иесидиз" такунмаз гаф-члал кутаз жедач.

Пакад юкьюз вах къвезва рушаз килигиз. Жаруллагъан папаз Сияна лап гъа вичин велел хъиз кландай. "Гьикл эверин, вуч багъна къан, къецеел акъуддайвал... Вун рекъин а пата акъваз, - лагъана Мегъриди "квалин иесидиз", - чир хъайитла, шак фейитла, адаз зун аквадай вилерни амуькадач".

- Сияна, я Сияна, - эверна Мегъриди. - Гьикл хъана, Мегъри хала? Кваллиз ша тлун, куьне куьчедилай вучиз эверзава, сад лагъай сеферда атанвайда хъиз?

- Чан руш, зак тади ква, валлагъ, физвай чкани ава. Гъад юкьюз вахан рушан мехъер ава, са къуд-вад ягълухдин къерех хранайтла, кланзавай заз.

- Чаз имтигъанар башламишнава, Мегъри хала (руша 10-классда клелзавай), заз мажал жедач. Гъана зи гъвечли вах Гъуруьят-тав гице, ада хтана вахкуда.

- Хъсан я, чан руш, хъсан я, за гьикл ийида. Адан гуьгъуьнаваз икъван гагъда чуькъни тийиз рекъин а пата акъвазнавай элкъвей челег хтин ацлай дишегълидини камар къачуна.

- Гъан гьикл я? - хабар къуна Мегъриди хъфидай рекъе "квалин иесидивай". Бегенмиш хъанани ваз?!

- Акунар алайди я, амма са тлимил лагъади яз акулач заз. Къайгъу туш, ам за вердишарда...

Гила гададиз гьикл квалурдатла лугъуз, фикиррик акатна "квалин иеси". Январдин сессия куьтягъ хъайила Сервет хуьруьз хтанвай. Рушан ери-бине гана, адаз килигун патал ам дустунин патав ракъурна.

Тлун-хъун авурдалай гуьгъуьниз Сервета дустунивай хабар къуна: "Ваз Сияна лугъудай руш чидайди яни? Адаз килигиз кланзавай заз". Дустунин рангар дегиш хъана, са легъеда члал къурди хъиз акъваз хъана, лугъумир къван адан вилни а рушак квай.

- Лугъуз тежер къадар хъсан, намуслу, яргъи чларарни галай руш я.

- Фин ман чун абурун кваллиз, адаз килигиз.

Руш акурла, гада пагъ атлана амуькна. "Низ чида адаз зун хътинбуру шумуд аватла?!" лугъузвай гадади вичи-вичик. Гъа вичихъ галаз атанвай дустунин вилни ада авайди акъвазвай...

Амма тахай дидеди, Сиянадиз хабарни авачиз, вири кваллахар куьтягнавай. Ам Мегъри халадихъ галаз вахар хъиз акахънавайди тир.

Заз а гада бегенмиш туш лагъайла, тахай дидеди лагъана: "Фида вун адаз - фида, тахъайтла ваз и квалеле ачух чин амайди туш".

Бубани ада члалав гъанвай. "Эцигунрин институтда клелзавай вижевай гада я, ваз вучиз бегенмиш туш. Ви гафариз килигна чун шумудахъ галаз душман жеда, шумуд сеферда элкъуьрнава вун, ви мециз килигна. Гила чун гъисабиз къекъеведани?! Дишегъли вичин вахтунда чкадал динж хъана кланвавайди я, цуьк хтин шей я ам, вахт алатайла шубъквена, саданни темягъ фидач, тварни хъадач, тикрарзавай дидеди.

Са къвед-пуд йикъалай Сиянадик лишанар кутаз Серветан бубани диде атана. "Квалин иесини" галай абурухъ.

- Зи аял гъеле мектебдин партадихъ галамайди я, адаз бегъем рабни гиле къаз чидайди туш, - лагъана Сиянадин бубади...

- Камал стха, са вад-ругуд йисуз заз ам велелвиле, рушвиле гайитла жедали? - Зун парталар цвадай устлар я, за чирда адаз рабни къаз, маса кваллахарни, - лагъана гележегдин къавумди.

Куьрелди, мехъер авур къве йикъалай чам шегъердиз хъфена.

Тийижир хуьр, таниш тушир инсанар...

Гила башламишна чехи балдузди - "квалин иесиди" свас "вердишариз!" Гуьуль хъвазва лугъуз, къве вацра авай аялни туна хтанвай адан гаф и квалеле закон тир. Динж хъанвайди туш лугъуз, адан гафунал садавайни гаф эцигиз жезвачир. Хъуьтлун циг тиртлани, "квалин иесиди" мехъерин хуьрекар авур къажгъанар тунвай, суса чуьхуьдай адет я лугъуз.

Къавал мекъила, къве гил члулав хъана, чуьхвена къажгъанар Сиянади. Пуд лагъай юкьюз, гъаятар шткана куьтягъайдалай гуьгъуьниз ада сусаз цури эверна. Цурин патал са гъамбар квалитнавай фитер авай. "Ибуру, куткунда тваз, салаз тухвана кланда", са куьгъне шаршавни далудал веъгена, хкажзава ада сусан далудал куткун. Куткун гагъинихъ, гагъ анихъ калтад жез, сусавай саклани виликди кам къачуз жезвачир.

- Им вучтинди я, рехъ такур дана хътинди? - гъарайзава балдузди.

И арада варцай кимелай хтанвай апай

гъахъзава. Рушан гъарайдин ванцел ада цура кыл туна.

- Куьди вуч гъарай-вургъай я? - аламат жезва апай.

- Им акъвазачни ваз, куткунни килула къаз тежезвай, - наразивал квалурзава балдузди.

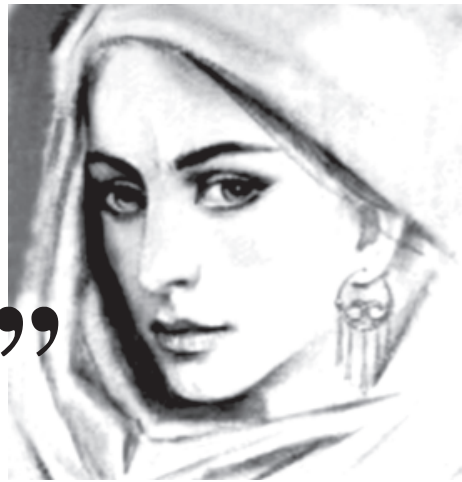
- Ам за куткунар ялиз, цура кягъиз, фитер акъудиз гъанвайди туш, чан руш, мад заз садрани ам цуриз ракъурна такурай, - лагъана, апай винелди хкаж хъхъана...

Свас гъайи сифте хемис югъ тир. Сиянадиз булушка цун патал къариди квал мубарак авурла ганвай зиги рангунин некидин пешер алай крепдешиндин парча авай.

- За ваз идакай булушка хкатла, къе хемис югъ я, - лагъана "квалин иесиди".

- Ам къелечл парча я, бах (ада сифте йикъалай вичиз бах лагъана кланзавайди таъкимарнавай), адакай яргъи хилер галайди иер жедач, куьруь хилер галаз хкатла, - лагъана суса.

- Вавай хабар къазвач, чи хуьре куьруь хилер галайбуру алуькдайдиди туш. Юкъвани хи-

лера жир авай крепдешиндин булушка гьикл алуькда? - кичлела - регъуьла лугъузва суса.

- Куьруь хилер галайбуру алуькдайдиди я, - лугъузва а паталай къаридини.

И гафарик кумаз, къисметдай хъиз, мад апай хтана гьалтна. Вилик вахтара араб тарсар гудай муаллимвиле кваллах авур, гзаф акъуллу, мергъяматлу, гъахъ-батлудай фад кыл акъудиз алакьдай, камаллу инсан тир ам.

- Гьикл хъана, мад гуьжетра ава хки куьн, мад квел рази хъанвач?!

Хуьруьн жемьятдин арадани адаз еке гуьрмет авай. Садаз далу цвадай, садаз перем, садаз шапка, шалвар - вични пулсуз. Дишегълийрин ваъ, итимрин парталар цвадай хъсан устлар тир ам.

- Куьруь хилер галай булушка кланзава чи сусаз, - ажугълу яз гуьульхъ элкъвезва къари. - Халкъар чал хуьрреда, ваз ви хуьруьн адет чизвайди я.

- За хуьруькай вучзава, адетарни инсанри чпи кутазвайди я, ада куьруь хилер галайди алуькдайдиди, гъам адет жеда, амайбуруни алуькиз башламышда. Ина авай са члурукарни авач. Хуьруьн яргъи хилер галай булушкай алайбуру кез бегенмиш хъайиди туш. Пака шегъердиз феийла, куьне-куьн туна къекъеведай кас хуурай лугъуз. Гьакл хъайила са булушкани цун герек авач, шегъердиз хъфейла, гъана цурай вичиз кландай жуьре. Ана гъакни яргъи хилер анихъ амуькарай, миьхиз хилер галачирбуру алуькзавайди я.

За Сияна це лугъудайла адан бубадиз гаф ганвайди я. Вад-ругуд йисуз заз ам велелвиле це лагъана, куь гъунтлуник кутун патал ваъ. 10-класс куьтягнавай руш я ам, тухвана са клелдай чкадикни кутада, юкьюз кваллахиз йифиз клелзавай зи гададизни куьмек жеда, пек-лек чуьхуьдай, хуьрек гъазурдай. Ам за куьн патал гъанвач къван.

Инсандин акъул булушкадин хилер куьруь-яргъи хъуналди алцумзавач. Акъул кили кваллахуналди алцумзава... - алава хуьвуна акъуллу апаа.

Квалин дердияр авуна куьтягъай, азад хъайи арада, ада вичин патав ацукъарна, сусаз цвал-хцвал анихъ амуькарай, гьакл пекпинени хъиягъиз чирдай. Адан сабурувилел свас гъамиша мягътел жедай. Гилани, къена вичин суваб дуьньяда аватлани, гъамиша ирид женнет къисмет хуурай, лугъузва ада апаз...

“Цин къве стлал”

ЦИЙИ КТАБАР

Абдулрашид РАШИДОВ

Гъар сеферда художественный цийи ктаб акъатун гъам адан автор ва гъамни ам клелиз рикл алайбуру патал шад вакъиа я. И сеферда ихътин шадвал чак и мукъвара "Мавел" чапханади акъуднавай Назир МИРЗОЕВАН "Цин къве стлал" ктабди кутунва.

"Цин къве стлал" роман са цуьк-ведин пешинал алай чигедин къве стлалдикай - лезги хуьруьн гуьзел руш Самирадикайни, вич лезгидин бала яз, Гуржистанда са камаллу хизанда хвена чехи авунвай, вичин бубайрин ерияр риклелай тефизвай, Самирадал ашукъ хъанвай Муслимакай я.

Авторди чун лезгийрилай гъейри, урус, гуржи, осетин, лак халкъарин векилрихъ галазни танишарзава. Абурухъ виридахъ къакъан дережадин инсанвилни къилихар ава.

Авторди гьакл, хайи Ватандин дагъларин тебиатдикайни устадвилелди хъизва. Романдин килин игитрин - Муслиманни Самирадин - къаматарни дагъларин гуьзел тебиатдихъ галаз сих алакьада аваз ачухзава. Лайихлувилер гена-ни гзаф я...

Роман хъена арадиз гун гьикъван четин кваллах ятла прозадал кваллахзавай ксариз хъсандиз чиде. Назир Мирзоева ам къинал хейлин зегмет члугунва. Романда халкъдин гзаф къадар мисалар ава, чебни герек чкайрал устадвилелди ишлемишнава. Ктаб анжах 100 экзemplар яз акъудунини гъайиф члугваз тазава.

Ихътин са меселадикайни рахан. Малум тирвал, ктабар, иллаки художественный эсерар, гьикл клантлани хуьй лагъана акъудзавайди туш. Ам клелунал рикл алай чехибуруни, школайрин аялрини чпин гьилик ийизва. Гьикъван ам гъалатлар квачирди хъайитла, гьакъван чи аялрин чирвилер артух жеда. Идалайни гъейри, чакъ, гъар са халкъдихъ хъиз, вирида къабулнавай литературадин члал ава. Жезмай къван гадал амал авуртла, хъсан я. Идан гъакъиндай филологиядин илимрин доктор Ф.А.Гъаниевдин хъсандиз лагъанва: "Чи члалал чун рахун тавуртла, бес вуьж рахада, я лезгийри?! Диде гьикл истеклу ятла, члални гьакл истеклу хъана кланда виридаз". ("Лезги газет" 20-март, 12-нумра). Гзаф хъсандиз лагъанва алимди.

Амма чун винидихъ вичикай раханвай романда тунвай къван гъалатлар акурла, бегъем дарих жезва. Ктабдихъ я редактор, я корректор авач. Икк хъайила, гьич тахъайтла адан автордиз эверна, сигналдин нумра вичив клелиз тадай адет тушни? Идалайни гъейри, ктабда лезги члалан словарда авачир гафарни дуьшуьш жезва. Месела, "кължалзава", "малазиди", "китфенвайди", "куленлай", "декъайра", "рефсини", "линг я" ва икк масабур. Келлзавайбуру и гафарин, иллаки аялар, гьикл гъавурда акъун лазим я?

И нукъсанар гъисаба къун тавуртла, "Цин къве стлал" роман лезги литературада чехи кам къачун я.

Рикли чими авур

Кеферпад

1941-йисан 18-сентябрдиз Магадан ше-герда кхьенвай 147/к нумрадин приказдай: "АЛИСКЕРОВ А.Г. 15-декабрдилай Кеферпатам горнопромышленный управ-ленидин геологоразведкада начальникдин заместителвиле тайинарин..."

Акунани, Азиз кьисметди гьихьтин яр-гал сефердиз акьуднатла? Амма ибур багьри Ватандин пак накварал пехи душманди гьужумнавай чулав мусибатдин йикьар тир. Хайи Кавказ, хайи Ахцегьарни еке кьурхулу-вилек ква... Дяве виринар дяве я...

Гьар декьикьада Совинформбюродин малуматар иниз, яргал кеферпатазни ван жезвай. Гуя гьар са кьилин женг ина, агьзур километрийралди фронтдивай ярга чкада-ни кьиле физва: инсанрин атлугьай суфатри, абурун кьагьриманвилеин зегьметди, ватан-пересвилеин уьтквем гьиссери а кардин гьа-кьиндай шагидвалзавай. Горнякрин гьяд, ял ядай югь мус ятла, обед вуч затл ятла, ам мус авуна кландатла, садазни чиз амачир.

"Вири фронт патал! Вири гьалибвал патал!" Анжах и гафар тир виридаз ван жезвай-ди: кеспидални, ахварайни.

Эхь, Октябрдин, социализмдин Ватан хуьн патал гзаф кьадарра танкар, тупар, самолетар, яракьар кланзавай. Душмандин винел гьалибвал мукьва хуьн патал уьлкведиз гзаф кьизил кланзавай...

Яргал кеферпата Азиза вичин хиве авай буржи баркалла алаз кьиле тухузвай. Адаз и яргал кеферпатам гьамиша мурклади кьун-вай чилин жиде хьиз кьайи ятарин, кеферпа-тан баркаван нурарин члал чидай. Ам иниз кьисметди ваь, и кардал автор гьалатл я, рик-лин эмирди акьуднавайди тир...

Ви дагьларин баркаллу картар, хайи Ах-цегьар, багьри Ватандин наквар акунани таклан душмандикай азад хьийиз кьизгьин женгера телеф жезва. Ви викле гь рухвайри Ватандин кьудратлувал мадни виниз жажун патал Балтик гьуьлуьн ятарилай башламиш-на кеферпатам Чукоткадив агакьна гьакь-сагьдаказ зегьмет чулгвазва...

Гьавада кьанни ципуд, яхьцурни ципуд градусдин меки я. Гуя Кеферпатам Муркла-дин океандин зурба мурклар иниз, Колыма-дин чилерал атанва. Кьвалерин-ярангрин кьаварал чулгунвай миргин, гьуьлуьн кьиле-рин хамар инсафсуз кьати гарари клус-кьусна гадарзава. Живедин чайгунди цав-чил сад-садак какадарнава. Варцаралди рагь вуч ятла гьич вилеризни аквадач. Яраб и кьайи кефер-пад Азизан, агьзурралди маса Азизрин рикле-ри чими ийизвач жал?!

Кеферпатам а кьиле, Колымадин дагь-ларилай анихь Запольярдедин Чехи-Анью вацл башламиш жезва. Ина кедрдин, верхин ва макьун гьвечи тарар экьечнавай тепей-рин арада цийи поселок арадал атанва. По-селокдал Дагьларин уьлкведин кьегьал хва Азизан твар эцигнава - "Алискерово".

Поселокдилай анихь булахран ва куьлуь вацларин дере башламиш жезва. Кьалин-диз ламба янавай солдатдин фуфайка, кьваче-рал пахутар алаз, гагь балкандал акьахна, гагь кьвачи-кьвачи яргал мензилар атлуз, Азиза кеферпатам чилел вичин гелер тазва. Ада и мишекьат крайдиз вичин кьилепатам риклин ифин, кьизгьин гьиссер гузва.

Тайгадин журеда чилел алгьанвай ба-ракрин сан-гьисаб авач. Шурфдин патавай шуфр эгьуьннава. Ина кьвалах ргавза. Буш-латар, резиндин чекмеяр (чуньяр) алуькнавай инсанри мурк хьтин кьайи ци кьурнавай гьилер цун ялавлар чими ийизва. Абур сада-садал авай-авачир са цигарка ярги ийизва. Вичел нубат атай касди кьанихвилелди плапрусдин гум вичин жигерриз шутхунзава. Тенбекдин кьимет лагьайтла, амни ина кьизилдин кьиметдай я. Цун ялавлар хьиз гана ацукьнавай инсанри сада-садаз кушкунна: "Мад начальник кьезва. Секинвал ва кьа-рай квахьнавай кас я..." И гафара гьикьван тавазивилеин гьиссер чуьнуьх хьанватла?!

Тайгадин цун ялавларин винел вич элячйна фидай са тереф жагьин тийиз, гул хьиз, гум акьваз хьанва. Цун винел гьакл Колымадин вагьшияр тир сан-гьисаб авачир кьван вете-рин лужари лув гузва. Амма инсанар секин я. Гьа инал канвай кларасрин цивинрин ви-

Казим КАЗИМОВ

Кеферпатам нур

(Повестдай чукар)

Азиз Алискерова вичин кабинетда кьвалахзавай вахтунда

нел кьунвай хекендазда кьизилдин хьипи харар хкадар жезва. Эхь, икьван гагьда сад-рани жагун тавур хьтин кьаябар! Эхь, кьизил жеда - душмандин винел фад гьалиб-вал кьачун патал гзаф кьадарра тупар, гзаф кьадарра танкар, яракьар ва самолетар жеда.

Партиядин жергедин член Азиз Алиске-ров! Ингье, им инсанриз, им багьри Ватандиз ви патай кьимет авачир кьван багьа ядигар я. Гьар са жагьанвай кьаябдин тварце, кагь-рабаяр хьтин кьизилдин харара ви риклин клусар, мускулрин кьуват, нервийрин дурум-винел чуьнуьх хьанва. Вун гьеле жегьил я. Кьанни чуьд йис. Вилик маналу уьмуьр ква. Вун мадни зурба крари гуьзлемишзава.

ТЕЛЕГРАММА:

Находка ГОРДОЕНКОВАЗ

Алискерова Антонина Романовна сиф-те мумкинвал хьайивалди рекье тур

Азиз АЛИСКЕРОВ
1943-йисан 16-июль

Тоня, бес ваз Азиза лагьаначирни, мум-кинвал хьайивалди ада вун и гуьзел крайдиз хутахда. Гила куьне сада-сад гуьзлемишу-нин вахтар яргал аламач. Чухдани мензи-лар яргалбуьр я. Ви виликни цийи уьмуьр ква. Иниз хкведальди Азизаз мад сеферда хайи Ахцегьиз хьфиз кланзавай. Амма рикли цийи чкайрихь ялна.

...Масан Тоня! Вуна заз рюкзак фад гьазу-ра. Чун физвай участок ярга ва хаталу чка-да ава. Рехьни регьятди туш. Вуч я, тахьайтла ваз текдиз амуькьдай йиферихь кичле яни? Кичле жемир, истеклуди! Вун кичле руьгь авай кас туш хь! Вун ина зун йифизни "кьвалей квахьунихь" галаз фад вердиш жеда. Анжах виликди! Ана, а вилик сенгерал, чилин де-рин кьатара чакай кьизил чуьнуьх хьанва. Ам жагьурна кланда. Гьеле ахтармиш тавун-вай кьизилдин мяденар гьикьван ама?!

Тоня, Тоня! Ваз и атлугьай крайда яша-миш жезвай ва кьвалахзавай инсанрин руьгь-дин уьтквемвал, зегьметдал ашкьиллувал акуназ кланда. И атлугьай, амма гьакьикьат-дани гуьзел край, чи инсанрин риклери чими ийизва, Тоня!..

Кьванер, куьн вучиз инсанар кьван лигим туш?!

Кьенин Магадан шегьар а вахтара гьвечи са поселок тир. Ятлани аниз лап сифтедилай уьлкведин Кефердинни Рагьэкьечдай пата кьизилдин мяденар жагьурзавайбурун мер-кез луьгуьзвай. Ватандин кьудратлувал хка-жун патал кьизил жагьурунин ва ам хкуду-нин кьвалах тешкилзавай кархана тир Даль-стройтрестни гьа ина авай.

Геологиядин ахтармишунар кьиле тухун патал Азиз Алискерова гегьенш майданар гьилик кьуна. И майданар, санлай кьачурла, Дагьларин уьлкведилай, хайи Дагьустанди-лай пудкьад сеферда, Европадин лагьайтла, са пай государствойрин чилер кьван еке тир.

Оротукан, Магадандай иниз фидай туьк-вей рехь авачир. Вил акьадай кьван чка тай-гадин тамар, дере-тепе, уьленар я. Хьуьтлуьз жигерар кьазундай хьтин саврухни аяз, гатуз - иви фитиндай зегьерлу ветлер. Гзаф меки йикьара нефес бегьем кьада, ам жигеррай винелди ахкьатдач, дар жеда жигерриз ху-рун кьефес.

Гьа ина, гьакьикьатдани "гуьлдан лигим жезвай чкада", гагь алачухрик, гагь тади гьал-да тваларикай туькьурнавай кумайрик, гагь йифериз цаярин патавай аскан буйдин, кьа-лин чулав рацлжамар авай Азиз акьваз жедай. Ам гьина зегьмет агьур ятла, гьина кьвалах-дин яцл аватла, гьана гьамиша гьазур тир.

Дяве давам жезвай. Кьвалах, низам, кьай-да, дуьз ацукьун-кьарагьун ина, "дуьньядин а кьиле" дяведин вахтунин истемешунрив кьадайвал тешкилна кланзавай.

Вини-Оротукандай ара-ара чуру хаба-рарни кьезвай. Иллаки чли виликдай еке тахсиркарвилер авуниди дуьстагнавайбуру кьвалахзавай участкара секин тушир. Десте-десте хьана кьумарал кьугьун, пианискавал авун, куклун-гатуьн адетдиз элкьвенвай.

Ингье Азиз гьа ихьтин участокрыкай сана мугьманвиле ава. Ихьтин ксар гелев хкун патал авай са рехь - им абурухь галаз чпин члал рахун тир. Гьавилей Азиза виликамаз са бидон спирт ва кьумар кьугьун патал ча-рар гьилик авунвай. Адав и ксариз мажиб гун патал самбар пулни гвай.

Акунрай кавказви тирди чир жезвай, зи-ринг, гьасятда акахьдай цийи кас чпин итим-дай - "начальникдай" кьуна, гьиллебазринни кьумарбазрин кефирар кьумбар хьана. Абуру гьасятда теклиф авуна:

- Цуз кван, начальник!

- Ша, са кьанни садни кьугьван, началь-ник. Амма чаз пул бес жезва. Гьисабдарри ана чпиз кландайвал хкьазва.

- Гьам чулгвамир, кье вири зи гьисабдай я...

Кьумарбазар атанвай мугьмандин сабуру-лувили ва вич-вичихь инанмишвили кьар-сатмишзавай. Са-садаз ада ахьтин риклелай тефидай тарс гана хь, са герендилай кьу-марбазрин жибинар ичи хьана. Мажиб куь-тягь хьайила абур чекмейрал кьугьвана. Кьвачер мурк хьиз кьайила, гила абур суза-ламиш хьанвай.

- Ви фикир чун гила гишилани мекьила тун яни, башчи, - ялвармишна абур.

- Кьвач-кьил кьецил хьанвай чун и тайга-дин баябанлухра гьиниз фирай?!

Азиза кьетлидаказ жаваб гана:

- Куьн клусни ягьалмиш хьанач, играми-бур, зун кьумарбаз ваь, гьакьикьатдани куь начальник я - Азиз Алискеров - рикел хуьх! Вахчу гила куьлуьхди за тухвай куь пулар, куь шейэр. И сеферда багьшизава за кьез, гьавурда гьатнани?! Мад сеферда за кьез багьшиздач. Икьван гагьда куьне ина беябур-чивални гьаясузвал цана битмишарзавай. Эхир эцигун, эсер хуьн лазим я. Гила алад вири кеспидал!

Лугьуда хь, команда гайибур хьиз, вири кьвачел акьалтна. Гьилле-филе ийиз вердиш хьанвайбуру гьасятда чпин кеспидин гуьгь-уьна гьатна. Амай вири участокрыкни хабар чклана: "Цийи начальник кьайда тваз жедай кас я!"

Эхь, ада кьайда тунни авуна. Ам гагь Нексиканда, гагь Сусуманда вичиз ихтибар-навай участкара, солдат постунал хьиз, мягь-кем ва уях тир. Азизан твар Магадандилай эгьчйна Колымадив агакьна виридан мецел алай.

СССР-дин Верховный Советдин

Президиумдин Указ

Чешнелудаказ государстводин планар ацурнай АЛИСКЕРОВ Азиз Гьажиевичаз Трудовой Красный Знамядин орден гун.

СССР-дин Верховный Советдин

Президиумдин Председатель

М.КАЛИНИН

СССР-дин Верховный Советдин

Президиумдин секретарь

А.ГОРКИН

Москва шегьар, 1945-йисан 24-февраль.

Дуствал еке кьуват я

Вини-Оротукандай Нексикандиз акьатун патал тайгадин уьленарай, кьалин тамарай ва дагьларини дагьаррай виш километр рехь атлана кланда.

Нексикан. "Дальстройда" виридалайни екеди тир Берелех районда разведка тухуз-вай геологрин управление гьа ина ава. Жиде хьиз кьайи булахран чешмейрай ятар авахь-завай Берелех вацлун кьерехра кьадава агакь-на кьизил хкудзавай мяденар экия хьанва.

Ина ракьинин нурари кьужахламишзавай Кавказдай атанвай начальнигдин гьакьиндай ничда гьикьван суьгьбетар хьанватла?! Нексиканда яшаммиш жезвай вири агьалияр ам атуникай хабар хьайивалди, цийи началь-ник Азиз Гьажиевичан кьаршидал экьечйна.

Тебиатди чан гьанвай гьар са инсандиз вичин кьадар-кьисмет ава. Кьисметди и кьайи, амма инсанрин дуствили чими авун-вай чилерал Осетиядай Салат Михайлович Абаев, Полтавадай Исаак Маркович Бруш-тейн, Сумский областдай Мария Сергеевна ва хейлин маса миллетрин векилар акьуд-навай. Гьуьлни паб Исаак ва Мария неинки Азизани Антонинадин дустар тир, абур гьат-та са хизан хьиз санал яшаммиш жезвай.

Мария Сергеевнади гележегда рикел хка-най:

"Азиз гьикьван хьсан инсан тир?! Чун Нексикандиз агакьай сифте йикьар. Яшаммиш жедай чка гьеле тайин хьанвачир. Азиза зи патав атана кьетлидаказ лагьана: "Зани Ро-мановнади куьн чи кьвализ кьабулун меслят-нава. Са кьвал кьез, амай кьве кьвал чи хизан яшаммиш хуьн патал артухни я!" Заз вуч лу-гьун лазим ятла жагьизвачир. Де начальни-дин кьвалин са пай чна кьуна гьикл хьурай?! Жедай кар туш! Амма Азиз алатнач... Чун са кьавун чередик са хизан хьиз яшаммиш хьа-на..."

Алма-Атадай А.П.СОЗИНОВА кьеная: "Гьикьван фад клан ятлани кеспидал алад, Азиз чаз гьамиша чкадал аквадай. Йифизни ам виридалайни геж кьвалахди-лай хьфидай. Виридахь галаз санал кьва-лахдик квачир декьикьаяр ада уьмуьрдай гьисабдачир... Багьа ва кьит металлрин мяденар жагьурунай "Дальстрой" Азизаз гьамиша буржлуя. Чаз Азиз Гьажиевичан патай хьайи бубавилин кьайгьударвал садрани риклелай фидач. Эгер а четин йи-сара ада чун вичин лувак кутуна хьеначир-тла, ничда чи кьадар-кьисмет гьихьтин-ди жедайтла?! Азизан гьелик кьвалаху-налди заз уьмуьр, инсанвал, уьтквемвал, гьуьрмет вуч ятла абурун асул манада аваз чир хьана..."

(Кьамт ама)

Жемятдин куьмекдалди

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

Келез хивен этегдик куьгьне Ахцегьа дамах гваз хкаж хьанвай Жуьмя мисклин чи милли тарихдинни архитектурдин надир имарат я. РД-дин ва РФ-дин деражайрин культураднин искусстводин кьветен памятникрин сиягьда гьатнавай адал жемятди лайихлудака дамахзава. **“ГьикI кьиле физва ам гуьнгьуниз хьунин кьвалахар? Официальнидаказ ам мус ахъай хъийида?”** - хабар кьазва инсанри.

И месэладин патахъай чна Ахцегь райондин имамрин Советдин председател, Ахцегьрин Жуьмя мисклиндин имам, диндин тешкилатрихь галаз алакъайрин гьакъиндай РД-дин Кьилин патав гвай Советдин член **Гьажи Абдулгьашум АБДУЛГЬАШУМОВАХЪ** галаз суьгьбетна.

Чи арада хъайи суьгьбет раиждалди, инсанрин тьебии итижигьтияж таъминардалди вилик тарихдин куьруь малумат гун.

VIII асирдин 30-йисара Кавказда мусурман дин чукурзавай кьушунрин кьиле аваз Самур дередиз акъатай арабрин машгьур полководец, миссионер Маслама Бен Абдул Малика (адаз Абу-Муслимни лугьзува) кьадим Ахцегьрин (Туридин) кьилихь, куьгьне килисадин чкадал сифте мисклиндин кьван эцигна. Чкадин жемятди гьамиша пак чка яз гьисабзавай инал виликрай гуя мажусийрин девирдин гьевчи ибадатхана алай. Гуьгьунай, X асирда, Абу-Муслим ал-Димашкиди гьа куьгьнедан чкадал жуьмядиндаз элкьевей еке мисклин хкажзава.

1892-1899-йисара ахцегьви Малла Эфенди Гьажидин регьбервилек кваз халкьдин жафадалди цийи кьилелай (минбар авай анжах кьиблепатан цал туна, кьежелай ам исятдани малум я) ва вичин винелни Ахцегьрин урус кьеледин архитектурдин куьмекдалди килисайрин тегьердин элкьевей, кьешенг, кьакьан кьуба хьтин кьветен минара алай зурба Жуьмя мисклин туькьур хьувуна.

Советрин гьукуматдин девирда диндал кьадагьа алаз, мисклиарни медресаяр иесисувилелди гадариз, каламар

тергиз, фекь-фахраярни алимар суьргьун ийиз хъайи 1935-36-йисара Жуьмя мисклин колхоздин гьамбарханадиз ва 1937-йисуз тарихдин музейдиз элкьвена. ИкI иеси хьуникди, гьа девирдин пара мисклинрилай тафаватлу яз, хьсан хьана, ам сагь-саламатдиз амуькна. Эхь, вири и вакъийри, эвелимжи нубатда, Ахцегьрин кьадимлувал, Дагьустанда инаг мусурман дин кьабулай ва диндин таблгийат чукурлуз башламишай сифте маканрикай сад хъайиди тестикьарзава.

СССР чкIана, чкадин дин-эзгийри Жуьмя мисклин вичин тайин рекье ишлемишиз вахчурла, тьебии я, адал хьсан ремонт алай. 1992-йисуз, яни вич эцигай виш йисалай, Ахцегьрин имам рагьметлу Гьабибуллаев Гьажи Мирзе бубадин регьбервилек кваз халкьдин садакьайрин такьатрихь Эскендер Эскендерова (рагьметлуди Самур дереда машгьур чатухъан ва симинин пагьливан тир) кьавун ракъ дегизи хьувуна. Адалай инихь 20 йис алатнавайла, пешекаррин фикирдалди, и дарамат цийи хьувунин, сифте нубатда, лап хаталу гьалдиз атанвай кьавун кларасар дегьшарунин, цийи кьуба туькьур хьувунин чарасузвал авай. Гьелбетда, халкьдин тарихдинни культураднин хьтин зурба имарат чукурлуз туькьур хьувунин жуьрэт авун асант кар тушур. Еке харжийрихь, инженерринни устларрин устадвилехь галаз алакьалу и жавабдар месэла гьакI жемятдин, райондинни республикадин регьберрин, РД-дин духовный управленидин изин-ихтияр аваз, меслятдалди гьиле кьуна кланзавай. Ремонтдив эгечI тауникайни чара авачир: бедбахтвилер арадал атунин кьурхулувал авай.

- Жуьмя мисклин авай хаталу гьалдикай ва ам туькьур хьувунив эгечлуни чарасузвилек чна республикадинни улкьведин саки вири деражайрин гьакимриз хабар гана, - ихтиллатзава Гьажи Абдулашима. - Гуьзетай кьудвад йисан кьене са жавабни тахъайла, райондин руководстводихь галаз меслят авуналди ва жемятдин куьмекдик умуд кутуналди (и мисклин чкадин жемятдин куьмекдалди эцигайди ва хвейиди я), жавабдарвал

чна чи хивез кьачуна, кьвалахрив эгечIна. Аллагьдиз шукур хьуй, ягьалмишни хьанач.

Дарамат еке я эхир, 450 квадратный метрдин кьенепатан майдан ава. Чавай - мисклиндиз кьезвай тахминан 20-25 касдивай - са вацран кьене кьавар чукурлуз жезвачир. Амма вилик кьавар туькьур хьувунилай гьейри, пол-потолок ягьунин, 100 квадратдин метрдин дакарар пластикдин буралди эвезунин, сувагьар ягьунин, тоқдин, чимдай кьурулушар цийи хьувунин, гилер-чуьхуьн кьачудай кьилди квал эцигунин ва пара маса кьвалахар акьвазнавай. Дарамат тамамвилелди гуьнгьуниз хьун патал, пешекаррин гьисабралди, тахминан 10 миллион манатдилай артух пулдин такьатар герезавай. Аллагьдиз шукур хьуй, кьвалахрив эгечIай кьве йисан кьене чна, кьез акьваз хьи, мисклин саки туькьур хьувуна, адалай азанар гузва, жуьмяд кьлунал вишералди инсанар акьваззава. Дурумлувал, хатасузвал артухарун патал цларин винелай ракуьни бетондин 30 сантиметрдин чул гана, гьаркьуь чьереяр кухтуна, винел гьа сифтедай авай кьайдадин (дугьри я, авайдалай са тьимил кьакьан хьхьанва) гуьзел кьуба-минара эцигнава. Пластикдин пенжерар кухтуна, цийи сувагьар хьияна ва хейлин маса кьвалахар кьиле тухвана. Алай вахтунда чими пол бегьемар хьувунин, кьав туькьурунин, шир-киреж ягьунин, тоқдин ва чимдай кьурулушар дуьзмишунин, бязи чкаяр куьгьне нехишралди члагур хьувунин, куьрелди, кьенепатан кьвалахрин ва тадаракламишунин крар ама. Гьайиф хьи, пулдин такьатар бес тахьуникди (300 агьзур манат бурж акьалнава!) кьвалахар вахтуналди саки акьваз хьанва.

■ Абдулашим стха, вири гьикьван пул акьатна и чьехи эцигунриз? Кьез ни куьмекар гана, устларар вужар я?

- Санлай саки 11 миллион манатдин кьвалахар тамамарнава. Амма им гьакьван пул чи гьилиз атана, харжнава лагьай чIал туш. Устларинни фьлейрин кьвалахар саки гьавая хьуникди пулдин лап чьехи пай такьатар базайрай эцигунрин материалар маса кьачуниз фенва. Гьич тахъайтIа кьавуз 550 кв. метр лацу, 150 кв. метр хьипи рангунин багьа ракуьр, адан кланик дурумлу

кьурулуш туькьурун патал 40 тонн ракуьн швеллерарни угольникар, 100 кубометрдилай артух тахта-шалман ишлемишнава.

Эцигунрив эгечIай гьа сифте йикьалай датIана зегьмет чуьгьвазвай устларарни фьлейр вужар я лагьайтIа, чун - мисклиндиз кьезвай итимар, жегьилар. Гьа кьубадин четин, кьакьан чкайра сваркадин кьвалахарни кваз, устлар яз, за авуна. Ихтиллат кьатай чкадал гуьгьуллувилелди еке зегьметар чуьгур **АБДУЛГЬАШУМОВ Даниялан, Гьажидин, Ширинбег ва Тагьбир МИРЗОЕВРИН, АШУРАЛИЕВ Маликан, ГьАЖИЕВ Тадиран, Гьажи Гьазиман, агьулви Мурадан, Абдуллагьан, Расулан** (фамилияр рикел аламач) ва пара масабурун тиварар кьун кутугнава. Суваб кардик чпин пай кутур абуруз Аллагь куьмек хьуй!

Устларвилин лап четин ва жавабдар крар Дербентдин кьилин мисклиндин имам, **устаз ИСАМУДИН эфендиди** рекье тур тежрибалу устларри тамамарна. Пешекар инженер-прораб **Нариман ЖАБРАИЛОВ** кьиле авай эцигунрин махсус бригадиди са шумуд вацра гьакьисагьвилелди кьвалахна. Абурун кьаткун-кьарагьун, тьун-хьун ва ял ягьун Жуьмя мисклиндин патав кардик кутунвай чи медресада хьана. Абуруз мажиб Ахцегь райадминистрациядихь галаз кутлунай икьардин бинедаллаз гана. Месела, миллион манатдин кьвалахрай абуру анжах 200 агьзур манат пул кьачуна.

Куьмерикай рахайтIа, са миллион манатдив агакьна садакьайрин пул адетдин ахцегьвийри кьватIна. Аллагь патал жумартвилелди куьмекар авур агьваллу ксарин жергедай калукьви карчи **Абдуселим АБДУСЕЛИМОВ** (ада вичин патай 40 тонн ракуьр ва маса материалар гана), смугьулви **Агьмед КЬУЛИЕВ, Али НУРМЕГЬАМЕДОВ**, ахцегьви карчийр тир **Абдул ПАЛЧАЕВ, Вагиф МИСИЕВ, Нариман ГАЗАЛИЕВ, Сефербег АЛИХАНОВ** кьалуриз жеда. Ахцегь райадминистрациядинни (анай 3,5 миллион манат гана) Абдуселим стхадин патай куьмек-кьайгьударвал гьисс таунайтIа, мисклиндин кьвалахрив стун эгечIиз жедачир. Эхиримжи береда кьвалахрин ериш зайиф хьанваз акурла, республикадин “Просвещение” общественный фондунин председател **АБДУЛКЕРИМОВ Магьмуд** муаллимдини пулдин куьмекна. Гьиле кьунвай месэла вахтунда бегьемарунин карда райондин цийи регьбер **Осман АБДУЛКЕРИМОВАНИ** кьуьн кутун хиве кьунва. Вирибурун садакьаяр Аллагьди кьабулрай!

■ Гила мисклин официальнойнидаказ ачух хьувунин межлис кьез мус ва гьикI тешкилиз кланзава?

- Аллагьди гайитIа, азиз Рамазан вацралай кьулухь, августдиз. Кьуд патай алимризни багьа мугьманриз теклифна, гурлу мавлидин тегьерда. Кьез чида-тIа, Ахцегьрин Жуьмя мисклин-дихь гьамиша вичин медресе-илимдин макан галайди тир. АлакьайтIа, гьа юкьуз мисклиндин медресани кардик кухтаз кланзава, килигин.

Риваят ятIа, гьакьикьат Шир Сулейман

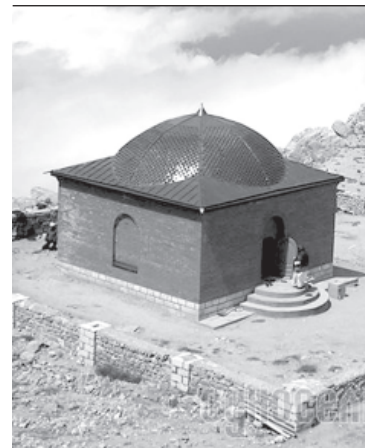
Аида **ГАШАРОВА** Гь.Щадасдин тиварунихь галай чIалан, литературадин ва искусстводин Институтдин илимдин кьуллуьгьчи, филологиядин илимрин кандидат

Лгар хуьре са динэгли кас яшамиз жезвай. Адан тивар Сулейман тир. Ам миьхи кас тир. Пир Сулейманаз, гунагьсуз касдиз хьиз, неинки мусурманрин, гьакI хашпарайрин арадани гьуьрмет авай, вучиз лагьайтIа ада кьве диндин арада шулуьгь твазвачир.

Вичин ажал муьквал хьанвайди гьисс авур ада, вич мусурманрин арада адет тирвал кучудмир лагьана, веси авуна.

Са вахт алаатайла, пир Сулейман кьена. Мейит чуьхвейдалай гуьгьуниз, ам икьрар хъайи чкадал эцигна. Хуьруьнвиар яргал хьана, мад вуч жедатIа, гуьзетиз акьвазна. Мейит гваз финиф инсанри ваь, лацу лиферин кьамаатдавай малаикри давамарна. Кьушари миьхи кас хкажна, цавуз лув гана.

» Шир Сулейманаз, гунагьсуз касдиз хьиз, неинки мусурманрин, гьакI хашпарайрин арадани гьуьрмет авай, вучиз лагьайтIа ада кьве диндин арада шулуьгь твазвачир

Кучукдалди ийидай дуьа авун патал, лифер сифте Мискискарин хуьруьн ага кьиле ацукьна. И чкадиз “Кьлуьн пир” лугьзува.

Ахла лифер (малаикар), миьхи касдин мейитни гваз, хуьруьн вини кьиле акьваз хьана, са вахт арадай фейила, и чкадал “Мун-суф-пир” туькьурна.

Эхирни, лифер пир Сулейманан мейитни гваз Шалбуз дагьдин этегдал акьваз хьана, анал гилани “Пир Сулейманаз” гуьмбет ала.

Гьадалай кьулухь, ихьтин риваят ава, эгер пир Сулейманан патав зиярардиз феи касди вичин риклевай мурад лагьайтIа, а тIалабун, шаксуз, кьилиз акьатда.

Лугьзува хьи, лифери миьхи касдин мейит цавай тухудайла, пак кьушарин цIакулар аватна. ЦIакулар аватай чкайрал, Аллагьдин квалер - мисклиар эцигна.

Гъалибвал къазанмишиз хъанач...

ЧИ КОРР.

АЛАТАЙ гъяд югъ, 22-июнь, футболдал рикл алай ксари еке ашкъидиви вилив хвена, Бразилияда, Рио-де-Жанейрадин "Маракана" стадиондал, Бельгиядин командадихъ галаз кыле феи къугъуна Россиядин хянавай командадивай гыкъван еке чалишмишвилер авунатлани гъалибвал къазанмишиз алакьна: къугъун куытыгъ жез тамам 2 декъикъа амайла чи командадин варариз Дивоку Ориджиди туп яна, къугъун 0:1 гысабдалди акалтна.

РОССИЯ: Акинфеев, Козлов Алексей (Ещенко 62'), Игнашевич, Комбаров, Березуцкий, Глушаков, Шатов (Дзагоев 83'), Самедов (Кержаков 90'), Файзулин, Кокорин, Канунников.

БЕЛЬГИЯ: Куртуа, Алдервейрельд, Вермален (Вертонген 31'), Компани, Ван Бюйтен, Витсель, Де Брюйне, Феллайни, Азар, Мертенс (Миральяс 75'), Лукаку (Ориджи 57').

РИКЕЛ ХКИН: Россиядинни Бельгиядин хянавай командаяр футболдин тарихда пуд сеферда гуьруьмиш хъанай. 1996-йис. Къве улкъведин командирин арада кыле феи дуствилин къугъун садан хийирдизни хъаначир (0:0). 2002-йисуз дуньядин чемпионатдин дестейрин турнирдин сергытра аваз чи улкъведин команда Бельгиядин командадиз 2:3 гысабдалди кумукъна. 2010-йисуз лагайтла, дуствилин къугъун бельгиявийрин хийирдиз (0:2) хъанай.

Алай вахтунда кыле физвай чемпионатда Россиядин хянавай командадин къадар-къисмет 27-июндиз Алжирдин хянавай командадихъ галаз кыле тухудай къугъунилай аслу жеда. Бельгиядин хянавай команда дуньядин чемпионатдин плей-оффдиз (Олимпиададин къайда: спортдин акъажунара иштиракчи кумукъайвалди къугъуникай хкатзава) акъатна.

Пешекарри къейдзавайвал, Россиядин хянавай командадихъ акъажунарин финалдин къужуьдакай са пай патал (1/8) путёвка къазанмишдай мумкинвални ама. Авайвал хиве къуртла, плей-оффдиз акъатун патал чи командадин агалкъун къаршидиз экъечзавай командадин нетижайрилайни, яни абуру къазанмишнавай очкойрилайни, аслу жезва. Ик, плей-оффдиз акъатун патал чи командади нубатдин, Алжирдин командадихъ галаз кыле фидай къугъуна гъалибвал къазанмишун герек я, тупар гыкъван гзаф ягъайтла, гъакъван хъсанни я.

Ахцегъа Абдулали Гъаниеван турнир

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

1997-ЙИСУЗ райондин, ахпа Кьиблепатан Дагъустандин ва гуьгъуьнлай чкадин спонсоррин алахъунралди вири Дагъустандин дережадиз акъатнавай и акъажунар кье нуфузлубур я. Абуру Дагъустандин стха халкъарин дуствилин алакъаяр мягъкемарунин, жегъилар ватанпересвилин руьгъдалаз тербияламышунин, школьникрин арада азаддаказ кьуршахар кьунин жуьре машгурунин, жегъил пагъливанрин устадвал хкажунин карда еке роль къугъвазва, кьилинди, СКФО-дин кьенквечивал патал акъажунара иштиракдай РД-дин хянавай команда арадал гъуниз кумекзава.

Дагъустанда азаддаказ кьуршахар кьунай виридалайни вилик СССР-дин спортдин мастервилин тивар къазанмишай бажарагълу пагъливан ва спортдин тешкилатчи Абдулала Гъаниеван экуь къамат эбеди яз риклера хуниз талукъарнавай и акъажунари Ахцегъ райадминистрациядин гуьзчивилик кваз лап хъсан гъазурвал акунвай. А.Гъаниеван тиварунихъ галай ДЮСШ-дин дарамат ва адан вилик квай спортмайдан гуьнгуниз хканвай, зал тадаракламишнавай, мугъманризни ял ядай къулай шартлар яратмишнавай.

20-22-июндиз кыле феи и акъажунара иштиракун патал Ахцегъиз спортдин 10 зонадай (Мегъарамдхуьруьн, Хив, Дербент, Каспийск, Леваша, Ботлих, Шамил, Бабаюрт, Дылым, Къизилюрт), 2000-2001-йисара хайи 270 жегъил пагъливан, судьярни тренерар, бязи пагъливанрин диде-бубаярни кваз 300-далай артух мугъманар атанвай. Акъажунара республикадин руководстводин патай РД-дин образованидин, илимдин ва жегъилрин политикадин министрстводин Управленидин кьилин пешекар **Л.П.КАЛМЫКОВАДИ** иштиракна.

Мугъманар хушдиз къабулналди, абуру райцентралдини гъамамрин мугъманханайра ва гъевчи яшаринбуру аялрин бахчарна къулай чкайралди таъминарна. Хейлинбуру дуствилинни хванавилин алакъаяр хъанвай ахцегъвийрин квалериз хъфена. Мугъманрин куьллуьгда пакамайлай няналди райцентралдин столоварни кафеяр акъвазнавай, музейра абуру хушдаказ къабулзавай.

Спортдин сувар "Ахцегъ район" муниципалитетдин кьил **Осман АБДУЛКЕРИМОВА** ачухна.

- Ахцегъар дегъ заманайрилай къулухъ гужлу пагъливанралди машгур чка я, - лагъана ада. - Ватандин азадвални аслу туширвал патал къарагъай Шарвили пагъливан, гъатта халкъдин игитвилин къагъриманвилин эпосдин кьилин игитдиз элкъвена. Адан пак весияр давамарзавай невейр ина гуьгъуьнин йисарани тлимил хъанач. Ик, 1928-йисуз Ахцегъа машгур Сали Сулейманнахъ галаз бягъсиниз экъечлиз жуьрэт авур Идрис Шамхолован, гъакл Али Казбекан, Султангъамид Алибегован, Абдулгалим Къеземетован ва къуватлу маса пагъливанрин тиварар кваз жеда. Дагъустанда сифте яз

азаддаказ кьуршахар кьунай СССР-дин спортдин мастервилин дережа къазанмишай рагъметлу Абдулали Гъаниевни гъабурун жергедай я. Гъа и спорткомплекса регъбервал ва тренервал авур адан гъилик ахцегъви са жерге зурба пагъливанар арадал атана. Руслан Ашуралиеван, Къурбан Агъаеван, Эсед Шагъмарданован, Вагъабован, Пирсаидован, гъакл стхяр тир Сулейман, Нариман, Султан Эфендиеврин тиварар виридуьньядин спортдин алемда машгур хъана. Чи кьенин мярекатдин мурад-метлебни абуру рикел хкуналди ва абурун баркаллу крарилай чешне къачуналди жегъилар дуьз тербияламышун, Дагъустанда спорт вилик тухун я. Гъа и кар патал и йкъара чун Ахцегъа зурба спорткомплекс эцигунив эгечзава, квез хъсан мугъманхана эцигунни фикрди ква, - лагъана О.Абдулкеримова.

Ахпа Ахцегъ РУО-дин начальник **Алмас ГЪАЖИЕВ**, международный категориядин судья **Мегъамедрасул АБДУЛЛАЕВ**, А.Гъаниеван хтул, азаддаказ кьуршахар кьунай СССР-дин спортдин мастер **Мегъамедвели ГЪАНИЕВ**, "Ял ягъунин центр" райондин МБУК-дин директор **Ханум ФЕТУЛЛАЕВА** ва акъажунарин кьилин судья, международный категориядин судья **Ламет МУРТАЗАЕВ** рахана.

Ахцегъ РДК-дин манидарар тир **Фикрет БАШИРОВАНИ Зульфия ВЕЛИЕВАДИ** ва райондин искусстводин мектебдин къуьлердайбурун дестеди жегъил пагъливанрин руьгъ хкажун патал концерт гана.

Ик, пакамалай няналди гъар юкъуз, кье гъасирдал давам хъайи итижлу ва кьизгъин бягъсерин нетижанда чпин заланвилин категориярай (призрин 2 ва 3-кчаяр кьурбурун тиварар къадач) Дагъустандин чемпионар **АГЪМАДУДИНОВ Эльдаракай** (26 кг, Къизляр), **ОМАРОВ Маликакай** (29 кг, Къарабудахкент), **АГЪМЕДОВ Халидакай** (32 кг, Къизляр), **КОРКМАСОВ Къарабудинакай** (35 кг, Хасавюрт), **АБДУЛКЪАДИРОВ Мегъамедакай** (38 кг, Хасавюрт), **КАЯВОВ Алимурдакай** (42 кг, Къарабудахкент), **ГЪАНИЕВ Мажлумакай** (46 кг, Ахцегъ), **МЕГЪАРАМОВ Русланакай** (50 кг, Ахцегъ), **ГУЪЛАЛИЕВ Ниязакай** (54 кг, Ахцегъ), **ОМАРОВ Ринатакай** (58 кг, Ахцегъ), **АЛИЕВ Гъажимегъамедакай** (63 кг, Къизилюрт), **АБДУЛЛАЕВ Мегъамед-Шарипакай** (69 кг, Къарабудахкент) хъана. Абуру РД-дин образованидин, илимдин ва жегъилрин политикадин мини-

стерстводин патай къизилдин медалриз, 1-дережадин дипломриз ва Ахцегъ райадминистрациядин патай гъар сад 3 агъзур манатдин премиядиз лайихлу хъана. 2 ва 3-кчаяр кьур пагъливанриз, талукъ тирвал, гимшидинни буьруьнждин медалар, талукъ дережайрин дипломар ва 2 ва 1 агъзур манатдин премияр гана.

И акъажунара тешкилуникай ва кыле финикай чна бязи тешкилатчийринни иштиракчийрин фикрар чирна.

Ламет МУРТАЗАЕВ, Мегъарамдхуьруьн РУО-дин начальникдин заместитель, спортдин ветеранрин арада 2 сеферда дуньядин чемпион: - Развивилелди кьейдин, РД-дин образованидин ва илимдин министрстводин къаюмвилек кваз Ахцегъа Абдулали Гъаниеван тиварунихъ яна кыле тухузвай ихътин чехи дережадин маса акъажунара Кьиблепатан Дагъустанда авач. Адан мана-метлеб, дережалувалди йисандавай-йисуз хкаж хуни чун шадарзава. Райондин руководстводин ва чкадал физкультурани спорт гуьзчивилик кутазвай органрин (акъажунарин вири вахтунда абуру залда хъана) алахъунралди и сеферда акъажунара иллаки хъсан гъазурвал ва тешкилувал аваз кыле фена. Акъажунара ачухуниз талукъарнавай мярекат спортдин халис сувариз элкъвена. Ина цийи гъасирар, кье табло, гъужет алай бягъсериз кихлигдай компьютерани эцигнава. Гъа са вахтунда Ахцегъа республикадин дережадин акъажунара кыле тухудай къулай шартлар авач лугъуз, къасухдай теъне-синихъ ягъиз, ам юкъван ва кеферпатан районриз хутахиз кланзавай ксарни ава. Ахътинбуруз багъна тахъун патал чун чи кваллахъ мадни хъсандаказ таммариз, кылди къачуртла, турнир наразивилер авачиз кыле тухуз, мугъманар хушвилелди къабулиз ва хъсандиз рекъени хутаз алахъна кланда.

Мегъамедрасул АБДУЛКЕРИМОВ, Къарабудахкент райондин Гурбуки хуьруьн спортшколадин директор, физический культурадин рекъай РД-дин лайихлу работник, спортдин милли жуьрейрай Дагъустандин чемпион: - Гъелбетда, гъевчи яшарин аялрин арада кыле физвай акъажунара гъамиша виридалайни четин ва жавабдарбуру я. Абуру лайихлудаказ кыле тухузвай Ахцегъ райондин руководстводиз, спорткомитетдиз, Гъаниеван тиварунихъ галай ДЮСШ-

дин коллективдиз баркалла! Ци 12-сеферда за жуван гъилик квай аяларни галаз атана лап хушвилелди, лезет къачуналди и акъажунара иштиракзава. Чи дестеди "Космос" тивар алай аялрин бахчада ял яна. Экуьнахъ аялриз пулсуздаказ хъсан тьунарни гана, сагърай! Бязи вахтара арадал къевзвай сад-садан гъавурда акъун тавунарни наразивилелди кьейдин, РД-дин образованидин ва илимдин министрстводин къаюмвилек кваз Ахцегъа Абдулали Гъаниеван тиварунихъ яна кыле тухузвай ихътин чехи дережадин маса акъажунара Кьиблепатан Дагъустанда авач. Адан мана-метлеб, дережалувалди йисандавай-йисуз хкаж хуни чун шадарзава. Райондин руководстводин ва чкадал физкультурани спорт гуьзчивилик кутазвай органрин (акъажунарин вири вахтунда абуру залда хъана) алахъунралди и сеферда акъажунара иллаки хъсан гъазурвал ва тешкилувал аваз кыле фена. Акъажунара ачухуниз талукъарнавай мярекат спортдин халис сувариз элкъвена. Ина цийи гъасирар, кье табло, гъужет алай бягъсериз кихлигдай компьютерани эцигнава. Гъа са вахтунда Ахцегъа республикадин дережадин акъажунара кыле тухудай къулай шартлар авач лугъуз, къасухдай теъне-синихъ ягъиз, ам юкъван ва кеферпатан районриз хутахиз кланзавай ксарни ава. Ахътинбуруз багъна тахъун патал чун чи кваллахъ мадни хъсандаказ таммариз, кылди къачуртла, турнир наразивилер авачиз кыле тухуз, мугъманар хушвилелди къабулиз ва хъсандиз рекъени хутаз алахъна кланда.

КъарибАШУРАЛИЕВ, спортдин мастервиле кандидат, РД-дин физический культурадин лайихлу работник, Ахцегъа А.Гъаниеван тиварунихъ галай ДЮСШ-дин тренер, азаддаказ кьуршахар кьунай ветеранрин арада Россиядин чемпион ва дуньядин чемпионатдин призёр: - Кьенин акъажунара тешкилай ва кыле феи гъалдал зун рази я. ДЮСШ-дин цийи директор, РД-дин спортдин мастер Марсел Гъажиеванни завуч ва и акъажунарин секретарь, спортдин мастер Арсен Агъмедован зегъметдин нетижанда хейлин нукъсанар арадай акъудиз хъана, сагърай! Гъакъикъатдани, чахъ бедендиз лигим, руьгъдиз мягъкем аялар, тежрибалу тренерар пара ава. Аялрихъ галаз гъар са тарсунари кик гъаз кваллахна, абурун бягъсерин устадвал хкажиз хъайитла, нетижайри чеб гуьзетиз тадач.

Къамат риклел хкана

АЗАДКАЗ КЪУРШАХАР КЪУН

Измудла АДЖИЕВ

И ЙИКЪАРА Хасавюртда спортдин лайихлу мастер, кве сеферда дуньядин чемпион, 5 сеферда СССР-дин чемпион **Руслан АШУРАЛИЕВАН** экуь къамат риклел хкунин лишан яз азадказ къуршахар къунай 1999 ва 2000-йисара ханвай жаванрин арада акъажунар киле фена. Акъажунар ачухуниз талуку-

сирдал киле фена. Дагъустандин саки вири пилерай атанвай 368 жаван спортсмендин арада, 14 комплект наградаяр патал тамам 3 юкьуз къызгын бягсер киле фена.

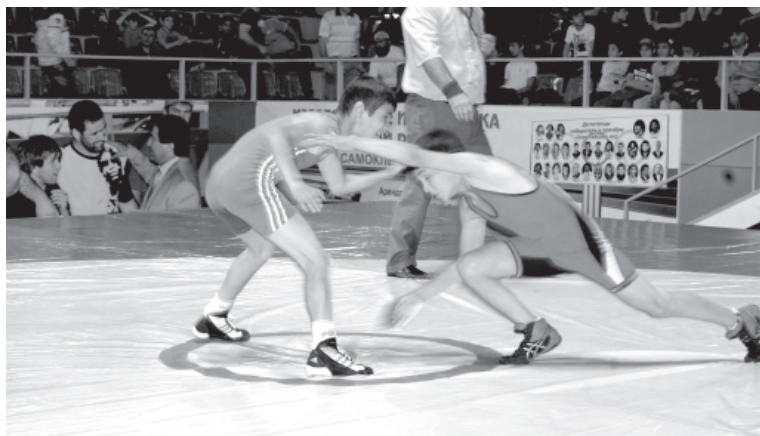
Акъажунар лап итижлуаказ ва фикир желбдайвал киле фейидакай турнирдин килин судья Гамзат Абасовани лагана. Адан гафарай мадни малум хъайивал, 1-далай 6-дал къедалди чкаяр къур спортсменри СКФО-дин кивенквечивал патал киле фидай акъажунара иштиракдай мумкинвал гузва.

Турнир ачухзавай вахт

арнавай мярекатда Олимпиададин чемпионар тир **Мегамедгъасан АБУШЕВА**, **Гъажимурад МЕГЪАМЕДОВА**, Олимпиададин къугъунрин гимидин призёр **Мегамедхан АРАЦИЛОВА**, Европадин чемпион **Ихаку ГЪАЙДАРБЕГОВА**, Хасавюрт шегъердин администрациядин килин заместитель **Хайбулла УМАРОВА** ва спортсмендин руш **Фатима АШУРАЛИЕВАДИ**, гьакл спортдин и жуьредал рикл алай гзаф ксар иштиракна.

Икл, къизилдин медалрин къадардал (6) гьалтайла, Хасавюртдин спортшколайрин векилар вилик акатна. Абурукай 4 медаль Мавлет Батырован школада вердишвилер къачузвай спортсменри къазанмишна. Махачкъаладин спортшколайра вердишвилер къачузвай 4 спортсмен, Бабаюрт ва Избербаш шегъеррай, гьакли Къаякент ва Шамил районрай тир са-са спортсменни къизилдин медалриз лайихлу хкана

Жаванри къуватар ахтармишзава

- Руслан Ашуралиев кьетлен усадвални алакьунар авай, Дагъустандин твар машгур авур спортсмен я, - кьейдна вичин рахунра М.Арацилова. - Чун саналди жуьреба-жуьре акъажуниз фенай, ам гзаф кьени килихдин инсан тир.

- Заз Докъузпара райондин кил Керимхан Абасоваз, Мегамамдхуруьн райондин кил Фарид Агмедоваз спонсорвилеин куьмекар гунай, гьакли РД-дин физический культурадин ва спортдин министерстводиз, Хасавюртдин администрациядиз зи бубадин къамат риклел хкуниз талукарна турниржаван спортсменар патал спортдин гуьрчег сувар- тешкилуна чухсагьул лугъуз кланзава. Зун инанмиш я, са тимилахтарилай и жаван пагъливанри, зи бубади хъиз, чи республикадин твар мадни гьундуьр дережайриз акъудда, - лагана Фатима Ашуралиевади.

Жаванрин арада акъажунар Гьамид Гьамидован тварунихъ галай Спортдин дворецда пуд гьа-

Кылдин пишкешдиз-Ашуралиеврин хизандин патай пулдин премиядиз- Избербаш шегъердай тир, 76 кг-дин заланвал авай Абдулла Арсланбегов лайихлу хкана. Финалдин акъажунара ада Абдулкадир Мамаеван винел инанмишвилелди гъалибвал къазанмишна. Премияр заланвилеин амай категорияра гъалиб хъайи жаванризни гана.

Ингье акъажунара 1-чкадиз лайихлу хъайи спортсменрин тварар: **Мегамед АБДУРАГЪМАНОВ** (32 кг), **Адам ГЪАБИБОВ** (35 кг), **Ибрагим АБДУРАГЪМАНОВ** (38 кг), **Къурбан ШИРАЕВ** (42 кг), **Ибадулла БАТЫРБИЕВ** (46 кг), **Гъажимурад ГЪАЖИЕВ** (50 кг), **Абасгъажи МЕГЪАМЕДОВ** (54 кг), **Гъажимегамед ШЕХМЕГЪАМЕДОВ** (58 кг), **Мегамедмурад ДАДАЕВ** (63 кг), **Зайнудин АБДУРАЗАКЪОВ** (69 кг), **Абдулла АРСЛАНБЕГОВ** (76 кг), **Агьмад ГЪАСАНОВ** (85 кг), **Гъажимурад УМАРОВ** (100 кг), **Ислам АБУЕВ** (120 кг).

Жавидан агалкъунар

КАРАТЭ-КИОКУСИНКАЙ

Къагъриман ИБРАГЪИМОВ

И МУКЪВАРА Москва шегъерда карате-киокусинкайдай Россиядин кивенквечивал патал акъажунар киле фена. Ана тренер **Арсен РАМАЗАНОВАН** гьилик вердишвилер къачузвай белижви **Жавид МАРДАНОВ** (55кг) РФ-дин спортдинни туризмдин министерстводин бурьунждин медалдиз, кубокдиз ва пуд лагъай дережадин дипломдиз лайихлу хкана.

Жавид Марданов, вичин ругуд ийс хъайила, каратэ-киокусинкайдай чирвилер къачунал машгъл хкана. Гьа йикъалай кьенин йикъалди ада "Леки" клубда вердишвилер къачузва.

Вичин 10 ийс хъайила, сифте яз, Ж. Марданова Дербента гьар йисуз тухузвай шегъердин ачух кивенквечивилеин акъажунара иштиракна, вичин заланвилеин категориядай ада сад лагъай чка къуна. Ашкъиламиш хъайи Жавида вири къуватар эцигна, карате-киокусинкайдай вердишвилер къачун давамарзава.

Зегьметди хъсан нетижа гуда лагъайвал, ада Дербент шегъерда физвай акъажунара галаз-галаз пуд йисуз иштиракна ва гьар йисуз ам килин наградадин сагибни хкана.

2013-йисан 3-мартдиз карате-киокусинкайдай Дагъустан-

Жавид Марданов

дин кивенквечивал патал Мегамамдхуьре вини дережада аваз тешкилай ва киле феи акъажунара гъалибвал къазанмишай ада гьа и йисан мартдин эхирриз Пятигорскда киле феи СКФО-дин акъажунара иштиракна. Ругъламиш хъайи ада вичин чирвилерихъ, вердишвилерихъ ва вичин къуватдихъ мад чехи кукушар къачудай мумкинвилер авайди аннамишзава. Гьа икл, Пятигорскда киле феи бягсерин нетижада ада инанмишвилелди сад лагъай чка къазва ва ам СКФО-дин чемпионвилеин тварциз лайихлу жезва.

Гьа и йисан майдиз Жавида Москва шегъерда киле феи Россиядин кивенквечивал патал акъажунара иштиракна.

- Зун, Москвада киле феи акъажунара гъалибвал къачуда лагана, зи гьурметлу тренер А.Рамазановахъ галаз жуван

вердишвилер дериндай мягькемариз алахъна, - лугъузва Жавида. - Амма гъайиф, завай тренердин ва жуван умудар килиз акъудиз хъанач.

2014-йисуз вичин гьалатрал кивалах хъувуна, ада нубатдин бягсериз гъазурвилер аквазва.

Алай йисуз ам мад сеферда Дербентдин кивенквечивал патал ачух акъажунарин чемпион, ахпа Дагъустандин чемпион жезва ва Дагъустандин хъанавай командадик кваз Москвадиз физва. Ина 12-13 йисар хъанвай жаванрин арада Жавида вичин риклевай къаст килиз акъудна, вичин заланвилеин дережадай бурьунждин медалдин сагиб хкана.

Тренер А.Рамазанован гафаради, Жавида, гьич са тарсни ахъай тавуна, каратэ-киокусинкайдай вичин чирвилер деринарзава, устадвал хкажун патал алава гъазурвилерни аквазва, тренердин теклифар тамамвилелди килиз акъудзава. Адаз юлдашрин арада гьурмет ва авторитет ава. Жавидан дах Исмаила республикада ва ададай кьеце киле физвай турнирра иштиракун патал вичин хциз алакьдай вири жуьредин куьмекар гузва.

Вичиз чирвилер гузвай тренер А.Рамазановаз Жавида чухсагьул лугъузва.

Жавид Мардановахъ ва адан тренер Арсен Рамазановахъ спортда мадни еке агалкъунар хъун чи мурадни я.

Агалкъунрин гурарай хкаж жезва

АЗАДКАЗ КЪУРШАХАР КЪУН

Куругъли ФЕРЗАЛИЕВ

И МУКЪВАРА Ахцегьа 1999-2000-йисара дидедиз хъайи жегьилрин арада азадказ къуршахар къунай РД-дин зонадин кивенквечивал патал акъажунар киле фена.

Ана Къиблепатан зонадин командайри, килди къачуртла, Ахцегъ, Докъузпара, Мегамамдхуруьн ва Рутул районрай санлай 60-дав агакьна спортсменри иштиракна.

Докъузпара райондин патай Мискискарин ДЮСШ-дин 7 ученикди иштиракна. Чпин вилегъ-

вилер, къуршахар къунай авай вердишвилер къалурунин нетижада Докъузпара райондин спортсменриз агалкъунри хъверна. Абурукай **МИРЗОЕВ Назира** (42 кг) **ХОЖАЕВ Хожади**, **НУРАГЪМЕДОВ Эдика** (76 кг) 1-чкаяр къуна **РАМАЗАНОВ Мурада** (46 кг) ва **ХЕЛИЛОВ Зейнедина** (54 кг) - 2, **АСЛАНОВ Абаса** (69 кг) 3-чкаяр къазанмишна.

Гьелбетда, къазанмишнавай нетижайри неинки спортсменар чеб, гьакл абурун тренерар-насигатчиярни шадарна. Гьакьикъатдани, Мискискарин ДЮСШ-дин работник **РМАЙСАРОВА** кьейдзавайвал, чпин гьилик чирвилер къачузвай жегьилри къвердавай хъсан не-

тижаяр къазанмишзава, агалкъунрин гурарай мадни винелди хкаж жезва. Шаксуз, ихътин гъалибвилер неинки спортсменрин, гьакл абурун тренериндинни я.

Гъалиб хъайи пуд спортсмен июлдин вацра Хасавюрт шегъерда киле фидай акъажуниз гъазур жезва.

Жегьилрихъ спортдин рекъай хъсан агалкъунар хъунихъ чалишмишвалзавай абуруз вердишвилер гузвай, къуршахар къунин сирер-амалар чирзавай тренерар тир **Фейруз САДИКЪОВАЗ** ва **Мирзе МИРЗОЕВАЗ** Мискискарин хуьруьн администрациядин патайни алхишар ава. Чи мурадни абурухъ мадни чехи агалкъунар хъун я.

Акъажунара иштиракдай Докъузпарадин спортсменрин десте

Дагъви ШЕРИФ

ДУСТАГЪ. Ана чпиз ганвай вахт акъудзавайбурулай гъейри, тахсиркарин кылел алайбур, муаллимар, духтурар ва маса пешейрин иесияр авайди я. Винел цацар алай душтагъдин къакъан цларин патавай фидайлани кваз инсандин чандиз хар акъатда. Амма гъар юкъуз са шумуд сеферда душтагъдин постарилай элячиз, къвалахал физ хъвезвайбурухъ гъихътин гъиссер жезватла...

И мукъвара зун гуьрушмиш хъайи Россиядин УФСИН-дин Дагъустан Республикада авай 4-нумрадин ФКУ ЛИУ-дин (лечебно-исправительное учреждение) начальникдин заместитель, къенепатан къуллугъдин полковник **Залбек МЕГЪАМЕДОВА** лагъайвал, и душтагъда 900-дав агакъна тахсиркарар хъайи вахтарни ава. Алай вахтунда ана 510 тахсиркар хуьдай чкаяр ава, 220 касди чпиз ганвай жаза члугъвазва.

Душтагъдин къуллугъчияр, вучиз ятлани, секин, риклик са вуч ятлани къвалах квачир вахт заз гъеле акунвач. Амур цацарал алайбур хъиз жеда. Мумкин я, тахсиркарин еке са десте саналди хуьн, абурув анин низам-къайда хуьз тун, къел-къиз чирун ва абурун сагъламвилел гуьзчивал тухун регъяткар туш. Гъавилай я жеде, анрин къуллугъчияр чпин къвалахдин чкадал алайла, секиндиз ацукъна гъич акун тийидайди.

Алатай гатуз таниш хъайи Залбек Юсупбеговича къилди къачуртла, вичин вири къвалахар акъвазарна, зун къабулна. Чна са йис идалай вилик душтагъда туна къанзавай дегишвилерикай, къилиз акъудун фикридиз къачунвай крарикай суьгъбетнай.

■ **Залбек Юсупбегович, са йис вилик чна авур суьгъбетрилай къуллугъ и ЛИУ-да гъихътин дегишвилер кыле фенва?**

- Са артухан дегишвилер авач. Гъа гъамиша хъиз къвалахзава, муаллимри тахсиркарриз школадин программадай чирвилер гузва, духтурри абурун сагъламвал ахтармишзава, къаравулар душтагъдин къайдайрин къаравулда акъвазнава ва икмад. Тахсиркарар патал шартларикай лагъайтла, абур хъсанариз алахънава, медицинадин цийи тадаракар гъанва. Чун федеральный бюджетдал хъайида-

лай къуллугъ материалрини техникадин жигъетдай гъалар яваш-явашдиз хъсан жезва. Душтагъдин шартлар хъсанбур, ихътин чкайриз акъатзавай тахсиркарар тлимил хъунихъ, чи обществода къанун-къайда члурдай ксар гъич тахъун, зи фикрдалди, гъар са ватандашдин эрзиман мурад я.

■ **Душтагъра са тахсирни квачир ксарни гъатзавай дуьшуьшар авачиз туш. Ихътин вахтунда инсанар къарсатмиш жезва эхир.**

- Мумкин я хъунухъ. Амма чи везифа иниз ракъурнавай ксар, вахт куьтягъ жедалди хуьн, абурал гуьзчивал тухун, инин къайдайрал амал ийиз тун ва, гъелбетда, гъавурдик кутунин, дуьз режъл хъунин тарс-тербия гун я. Силис тухунар, суд-дуван авунар чи ихтиярда авай везифаяр туш эхир.

■ **Малум тирвал, и душтагъда школани ава, ПТУ-ни. Абурукайни суьгъбетнайтла, къандай.**

- Тахсиркарриз мектебдин программадай чирвилер гун патал муьжуьд муаллимди къвалахзава. Гъак ПТУ-дин устларини абуруз гъилин-тупун сенятар чирзава. Гатун вахтунда тахсиркарар производстводал желбзава. Абуру керпичар атлузва, сваркаяр ийизва, къван хъятлазава. Школадикай рахайтла, анин муаллимар, заз хъсандиз чизва, гъар гъафтеда къиллай-къилиз "Лезги газет" къелзавай, адакай менфят хъудзавай ватанпересар я. Абурун тарсариз тахсиркарар ашкъидивди физва. Чахъ душтагъда са гъевчи хътин ктабханани ава. Цийи-цийи ктабралди девлу туштлани, чи уьлкведин ва дуьньядин классикрин эсеррин къватлар авачи. Чи гуьрметлу муаллимрин тарсарилай къуллугъ а ктабар къелиз ацукъзавайбури жезва.

■ **Алатай йисан эхирдай, менефисдик акатна, азад хъувурбур авани?**

- 4-нумрадин ЛИУ-да менефисдик акатайбур авач, амма ганвай вахт куьтягъ хъайибур, гъелбетда, ава.

Жегъил

къуллугъчияр

Залбек Мегъамедова вири жуьредин къулайвилер авай дуьньядикай вахтуналди магърумарнавайбурун макандиз элкъевенвай чкайра чпихъ галаз санал къвалахзавай жегъиларни авайдакай, къилди къачуртла, яракълу къуватрин ст. сержант, Ушакован тварунихъ галай медалдин, океандал яргъал мензилриз авур сиягъатрай хурудал алкърдай знакдин, вичи къуллугъай Кузнецован частунин командирин патай гуьрметдин грамотайрин сагъиб **ГЪАЖИЕВ Хасбулат Саидовичакай** (ши-килда) суьгъбетна.

Вичин хайи хуьре мектеб акъалтларна ам Ватандиз къуллугъиз Россиядин флотдиз, дагъустанви игитдин твар алай Гъажиево шегъердиз акъатна. Армиядиз фидалди гими вилеризни такур Хасбулат вичи къуллугъай коллективда гъафбуруз чешне хъана. Флотдин регъберри жегъил аскерриз къени дагъви Хасбулатан къилихдикай, алакунрикай, итимвилайкай суьгъбетзава. Ана къуллугъзавай члавуз жегъилдин дидедиз, ада къелай хуьруьн мектебдиз командованидин патай чухсагъулдин чарарни тлимил хтаначир.

Алай вахтунда Хасбулат 4-нумрадин ЛИУ-дин къаравулрин отделда мл. инспектор я. Жегъил къуллугъчиди къил агъузна вичин везифаяр тамамарзава. Гъам душтагъдин регъберри, гъам къвалахзавай коллективди гъич дамах гъачир жегъилдик еке умудар кутазава.

Пешедиз вафалу хъана

Желил ЖЕЛИЛОВ

Мегъарамдхуьруьн райондин Бут-Къазмайрин культурадин маканар тир школада, ясли-бахчада, медениятдин къвале Культурадин йисаз талуькарнавай мярекатар кыле тухузва. Ингъе и сеферда заз медениятдин къвализ регъбервал гузвай Дагъустан Республикадин культурадин лайихлу работник Мегъамедов Айдуна медениятдин къвале тешкилнавай и хуьруьн агъали, яргъал йисара Дагъустан Республикадин къеце патан крарин министерствода (МВД) къвалахай отставкада авай майор **АЛЛАГЪВЕРЕНОВ Русланан** 50 йисан юбилейдиз талуькарнавай мярекатда иштирак авун къисмет хъана.

Фад етим хъайи Русланан буба Ризвана ва адан уьмуьрдин юлдаш рагъметлу Тамаради Мацарин хуьре лежбервални малдарвал авуна. Абуру 8 аялдиз тербия гана ва абурукай къвалин иесияр авуна. Ризван халудин 4 гадади законар ва къайдаяр хуьдай пешеяр хъяна. Рамазан майордин чинда аваз отставкадиз экъечнава. Салмана алай вахтунда Махачкъала шегъердин Советский районда участковый яз къвалахзава. Усмана лагъайтла контрактник яз Ватандиз къуллугъзава. Бахтиярни Ферман къвалер эцигдай устларар я. Рушар тир Зуьруьятни Аният къвалин-къан иесияр я.

1982-йисуз школа куьтягъайла Руслан армиядин жергеьриз фена. 2 йисуз Германиядин чилел вичин пак тир везифа старшинадин чинда аваз къилиз акъудна. Вичин стхайрилай чешне къачуна, Ростов шегъерда авай полициядин школада къелна ва ам хъсан къиметар аваз акъалтларна. Вичин пешедай Руслана Саратовский областдин Аркадан райондин уголовный розыскда къвалахна, 1992-йисалай ада Мегъарамдхуьруьн райондин Самур участкада уголовный розыскда, ахпа 19 йисуз

Самур участкадин Полициядин начальниквиле къвалахна. Вичин вири дережаяр Руслана анжах зегъметдалди, алакунралди къазанмишна. Руслан РФ-дин ва Дагъустан Республикадин медалриз, грамотайриз ва пулдин пишкешриз лайихлу хъана.

Аллагъверенов Руслан туьквейи хизандин къилини я. Ада вичин уьмуьрдин юлдаш Жамиляди хъ галаз пуд аялдиз тербия гана чехи авуна. Чехи гада Небиди вичин бубадилай чешне къачуна, Ростовдин полициядин къилин школа акъалтларна. Мегъарамдхуьруьн райондин Самур хуьре участковый яз къвалахзава. Гъевечи гада Ибрагъима Ростов шегъердин эцигунардай институтдин МЧС-дин факультетда къелзава. Руш Гуьлуьшан 9-классда ава.

Русланан 50 йисан юбилейдиз талуькарнавай мярекатда райондин администрациядин ва культурадин центрадин къуллугъчийри ва хуьруьн агъсакъалри иштиракна.

Межлис ачухайди ва кыле тухвайди хуьруьн къил Урдуханов Рафик тир. Межлисдал рахайбуру Русланаз юбилей мубаракна ва чандин сагъвал тлаабна. Художественный самодеятельностдин коллективди еке концерт гана.

Наркотикар маса гунихъ галаз женг давам жезва

К.ХАВЧАЕВ,
Махачкъала шегъердин
Ленинский райондин
прокурордин куьмекчи

2014-йисан 30-майдиз Махачкъала шегъердин Ленинский райондин судди наркотикар квай шейэр маса гунал ва хуьнал машгъул хъайи жегъил касдиз ам тахсирлу ийизвай приговор акъудна. Тахсиркарвилер ада агъадихъ галай гълара авуна. 2013-йисан ноябрдин вацра нарконтролдин къуллугъчийри чпив агакънавай хабардал бинеламиш хъана Махачкъала шегъердин Бейбулатован куьчеда тади галда гел жагъурунин серенжем кыле тухвана ва шартлуни муштеридиз 1500 манатдай 0,115 грамм наркотик-спайс маса гудайла ам къуна.

Жегъил кас къурдалай гуьгъуьниз адав къекъевена ва абуруз ада-

вай маса гун тавунин мураддалди законсуздаказ хуьзвай винидихъ твар къунвай хътин 1 грамм наркотик мад жагъана. Адан и гьерекариз судди наркотикар квай шейэр лап гъаф къадарра законсуздаказ хуьниз хъиз къимет гана.

Суддик квайда вичик тахсир квайди хиве къунач. Амма тахсирлу тирди адвокатни алаз ада сифте гайи показанийри, шагъидрин-нарконтролдин работникрин показанийри, экспертизрин заключенийри, телефондай муштерийрихъ галаз авур рахунри ва уголовный делойрин маса материалри субутарна. Тахсир кутазвай терефди гъизвай делилар фикирда къуна, суддик квай кас РФ-дин УК-дин 3-частунин 30-статьядин, 3-частунин 228.1-статьядин п. "б" пунктлар, 2-частунин 228-статьядал бинеламиш хъана тахсирлу тирди тести-къарна ва адаз 9 йисуз къеви режимдин колонида ацукъунин кар атлана.

Нафт гьялдай завод кьунва

Суньнтрин боевикри Багдаддивай кеферпатахъ галай Байджи шегьерда авай Иракдин нафт гьялдай килин завод кьунвайдан гьакьиндай малумарна. Идан гьакьиндай BBC News-ди хабар гана.

AL Aradiya телеканалдин малуматдал асаслу яз, нафт гьялдай завод хуьзвай гьукуматдин кьушунрин подразделенийри яракьар эцигна, командованиди тайифайрин шейхерихъ галаз рахунар кьиле тухвайдалай гуьгьуьниз, абур заводдай экьечна.

Идалай вилик "Иракдин ва Левантадин исламдин государстводин" боевикрин дестейри 10 юкьуз заводдал гьужумарнай, а чьавуз Иракдин армиядин подразделенийрилай пуд сеферда гьужумар алуниз алакьнай. Гьа са вахтунда нафт гьялдай комплекс патал кьиле фейи женгер себеб яз уьлкведа бензиндин кьитвал арадал атана.

Нафт гьялдай завод кьур боевикри исламистрихъ галаз чпин алакьа авайди туш, чеб Нури Маликидин шитрин гьукуматдиз акси экьечизавайди я лугьузва. Салах-эд-Дин вилайтда авай завод абур чкадин тайифайрив вахкун хиве кьунва.

Иракда июндин сифте килерай гьалар садлагьана кьизгьин хьана. Радикальный исламистири, уьлкведин меркез тир Багдад шегьердал гьужум авун малумарнади, Мукьвал тир рагьэкьечдай патан и государстводин кефердинни рагьакьидай пад чпин гуьзчивилик кутуна.

Ислен юкьуз Иракдиз США-дин госсекретарь Джон Керри атана. Ада малумаривал, уьлкведин кьисмет мукьвал тир гьафтейра гьализ хьун мумкин я. И карни гзафнигзаф государстводин регьберрилай 1-июлдади цийи гьукумат тешкилиз хьунилай аслу жеда.

Ополченцийрин тереф хуьн тавуниз эвер гана

Россиядинни США президентри - Владимир Путинани Барак Обамади - Украинадин рагьэкьечдай пата авай чурьук кьайдадик кухтунин месэла телефондай веревирд авуна. Россиядин регьберди малумаривал, Киевда авай властри чпи-чеб малумарнавай

Донецкдин ва Луганскдин халкьдин республикайрин векилрихъ галаз рахунар кьиле тухун чарасуз я. Лацу квалин кьили, жаваб гун яз, РФ-дин Президентдиз ополченцийриз таъсир авуниз эвер гана. Гьа са вахтунда ада и квалах тавуртла, цийи кьадагьар эцигда лугьуз кьурхуар гана.

Кремлдин пресс-кьуллугьдай хабар гайивал, кьве уьлкведин регьбердин рахунра Украинадин президент Петр Порошенкоди теклифнавай ислягьилин пландикай ихтилат кватна. "Владимир Путина кьейд авурвал,

кьиблединни рагьэкьечдай регионра гьалар кьайдадик кухтун патал виридалайни кар алай месэла дяведин гьерекатар акьвазарун ва сад-садаз акси акьвазнавай терефрин арада рахунар башламишун я", - лугьузва малуматда. Гьа са вахтунда Россиядин Президентди зиянар хьанвай агьалийриз, яргал вегьин тавуна, кумек гунизни эвер гана.

Вичин нубатдай яз Обамади, Лацу квалин векил Джош Эрнестан гафарал асаслу хьана, Ассошиэйтед пресс-агентстводи хабар гайивал, Путиназ ополченцийрин тереф хуьн тавуниз ва Украинадиз яракь ракур тавуниз эвер гана. Адаз Россияди ополченцийриз яракьар ракурзавайди хьиз ава. Эрнестан гафаралди, Лацу квалин кьили кьейд авурвал, чурьук гьелелигда дипломативилин рекьелди гьализ жедай мумкинвал ава. Эгер и кар кьиле тухун патал са гьихьтин ятлани серенжемар кьабул тавуртла, Москвадиз талукь яз цийи кьадагьар эцигда.

Ислен юкьуз Донецкда Украинадин рагьэкьечдай пата авай чурьук ислягь рекьелди кьайдадик кухтунай рахунар кьиле фена. И рахунра Украинадин виликан президент Леонид Кучмади, Россиядин посол Михаил Зурабова, "Украинади хьянавай рехъ" гьерекатдин кьил Виктор Медведчука, "Кьиблединни - Рагьэкьечдай пад" гьерекатдин регьбер Олег Царева, гьакьни ОБСЕ-дин векил Хайди Гальявиниди, Донецкдин халкьдин республикадин премьер-министр Александр Бородая ва вичи-вич малумарнавай Луганскдин халкьдин республикадин векилри иштиракна.

Рахунрин нетижадал асаслу яз, Донецкдин халкьдин республикадин руководство Украинадин властри 27-июндади малумарнавай вахтуналди меслят хьунин гьалдал амал авунал рази хьана. Бородая кьейд авурвал, и девир чурьук ислягь рекьелди арадай акьудунин гьакьиндай рахунар кьиле тухун патал ишлемишиз жеда.

Тамамдаказ тергна

Химический яракьдин эхиримжи пай Сириядай акьуднава ва терг авуниз гьазур я. Идан гьакьиндай химический яракь кьадагьа авуни режьаь организациядин (ОЗХО) кьил Ахмет Уьзюьмджуйди Гаагада кьиле фейи пресс-конференциядал малумарна, хабар гузва Франс-Пресс агентстводи.

Зегьерламишдай шейэр авай Даниядин

"Арк Футура" гими Латакия портунай экьечнава. Химический яракьдин пар ада Америкадин "Кэйп Рэй" гимидиз агакьарун лазим я. И гимида зегьерламишдай шейэр тергда лаборатория ава. И квалахни кьуд вацран кьене кьилиз акьудун лазим я.

Виликрай Дамаскди химический яракь 30-июндади тергда лагьана хиве кьунай. Амма химический яракьдин эхиримжи пай (тахминан вири зегьерламишдай шейэрин 8 процент) дяведин гьерекатар кьиле физвай районда хуьзвай. И кар себеб яз Сириядин властри чпивай малумарнавай вахтунда химический яракь терг ийиз алакь тийидайдан гьакьиндай тагькимарнай. ОЗХО-дин векилри хабар гайивал, эгер ихьтин эглешвал арадал атайтла, ам кьасухдай авунвай кар яз гьисабдач.

2013-йисан сентябрдиз Сирияди Россиядин арачивални аваз химический яракь кьадагьа ва тамамдаказ терг авунини гьакьиндай Конвенциядик экьечна лагьана разивал ганай. Ихьтин кам кьачуз уьлкведин властар США-ди гьужумарда лагьана кьурхуар гайидалай кьулухъ рази хьанай. Вашингтонди 2013-йисан августдиз гзаф кьадарда инсанар тергдай яракь ишлемишунай жавабдарвал Дамаскдин хиве тунай.

2011-йисан гафтарилай Сирияда президент Башар Асадан терефдарринни ва адаз аксибурун арада сад-садаз акси акьвазун давам жезва. И акси акьвазун граждандяведиз элкьвена.

Гьавадай гьужумна

Израилдин гьавадин женгинин кьуватрин самолетри 23-июндиз Сириядин территориядал алай са шумуд чкадал гьужумна, хабар гузва Haaretz газетдин сайтди. Гьавадай гьужум авун - им Сириядин танкариз акси снаряжди Израилдин жегьил кас авай автомобиль хьиткьинаруниз жаваб гун хьана.

Иифен вахтунда гьавадай гьужумунин нетижада Израилдин самолетри военный 9 объект яна. Абурун арада Сириядин команд-

ный штабарни авай. Тель-Авивди гьисабзавайвал, Голанский тепейрал автомобиль хьиткьинун -им планламишнавай серенжем я. Идан нетижада жегьил телеф, пуд касдал хирер хьана. Гьа и юкьуз Израилдин танкари Сириядин сенгерриз гуьлле гана.

Голанский тепейр мукьвал-мукьвал тупарай язава. Лагьана кьанда хьи, гзаф вахтара снарядар Сириядин оппозициядинни гьукуматдин кьушунрин арада кьиле физвай дявейрин вахтунда дуьшуьшдай сергьятдилай алатзава.

Израилди Голанский тепейр 1967-йисуз Сириядиз акси яз кьиле тухвай дяведа кьунай. Гуьгьуьнлай Иерусалимди и территорияяр вичин мулкарик кухтунвайдан гьакьиндай малумарна. Амма дуьньядин сообществоди Израилдин и кьадам гьахьарнач. Дамаскди, гьа виликрай хьиз и тепейр вичин территориядин са пай яз гьисабзава.

Хьсанди яз гьисабна

Россиядин Президент Владимир Путина Федерациядин Советдиз Россиядин кьушунар Украинада ишлемишунин патахьай вичиз ада ганвай ихтияр акьвазарун теклифун - им Украинадин президент Петр Порошенкоди хьсан кар яз гьисабна. Талукь тир баянар Украинадин президентдин сайтда чапнава.

Гьа и жуьреда Россиядин руководстводи Донбассда чурьук ислягь рекьелди арадай акьудунин жигьетдай Киевди теклифнавай пландин тереф хьена. Ада гьакьни умуд кутуна хьи, кьушунар ишлемишунин ихтияр акьвазарунин месэла РФ-дин парламентдин вини палатадин мукьвара жедай заседанидал гьалда. Украинадин президентди Рададин спикер Александр Турчиноваз и месэла Федерациядин Советдин председатель Валентина Матвиенкоди хь галаз веревирд авун теклифна.

24-июндиз Владимир Путина Федерациядин Советдивай Украинадин территорияда Россиядин Яракьлу кьуватар ишлемишунин галаз алакьалу кьарар кьуватдай вегьин теклифна. И карни Украинадин кьиблединни рагьэкьечдай пата гьалар кьайдадик кухтун патал пуд терефдин рахунар башламиш хьунихъ галаз алакьалу я, гьавурдик кутуна Президентдин пресс-секретарь Дмитрий Пескова.

Рекьем

• Кьецепатан уьлквейра россиявийар сагьар хьувун патал бюджетдай 177 миллион манат чара ийизва.

ЦБ-дин курсуналди кьенин юкьуз:

1 доллар - 34,12 манат,
1 евро - 46,22 манат,

1-мартдиз Владимир Путина Федерациядин Советдивай Украинадин территорияда РФ-дин Яракьлу кьуватар ишлемишдай ихтияр гун тлалабнай. Ихьтин серенжемар кьабулун Крымда авай РФ-дин граждандин ва Россиядин аскерин уьмуьр хаталувилик актунихъ галаз алакьалу тир. Гьа и юкьуз парламентдин вини палатади Путинан тлалабун кьилиз акьудна. Кьабулнавай документда кьушунар республикадин территориядал «общественно-политический гьалар кьайдадик ахкатдалди» ишлемишун мумкин тирдакай лагьанвай.

Граждандин 10 процентдиз лазим я

10 процент гражданди Россия анжах урус миллетдин государство хьун лазим яз гьисабзава. Идан гьакьиндай ВЦИОМ-ди тухвай хабар кьунрин нетижайри шагьидвалзава.

Сифте нубатда миллетчивилин фикирар президентдин квалах хьсанди туширди яз гьисабзавай москвийриз ва петербургвийриз, 25-34 йисан яшар хьанвайбуруз ва Интернет ишлемишзавайбуруз хас я.

Гьа са вахтунда россиявийрин 57 процентди государство гзаф миллетринди хьун, ана яшамин жезвай вири халкьариз сад хьтин ихтиярар хьун лазим я лугьузва. И рекьем кьенин юкьуз 2013-йисан ноябрдиндалай хейлин винизди я. Виридаз сад хьтин ихтиярар гунин гьакьиндай виридалайни гзаф «Адалатлу Россиядин» терефдарри ва парламентдинбур тушир партийри лугьузва. ЛДПР-дин терефдаррикай и фикирдин тереф тимиблбуру хуьзва.

Гьа са вахтунда гзаф миллетринди хьун, ана яшамин жезвай вири халкьариз сад хьтин ихтиярар хьун лазим я. Хабар кьур 38 процент агьалийри лагьайтла, Россияда урус халкь вичин интересар хьун патал тупламиш жедай вахт алуькнава. И кардин гьакьиндай гзафни-гзаф ЛДПР-дин терефдарри лугьузва.

Хабар кьурбурун анжах 6 процентди кьадардал гьалтайла тимибл авай агьалийрин тереф хьунин ва абуруз еке ихтиярар гунин патахьай лагьана.

Сентябрдалди Амстердамда амукьда

РФ-дин культурадин министр Владимир Мединскийдин гафарал асаслу хьана "Цийивилер" РИА-ди хабар гузвайвал, Крымдин коллекциядай тир скифрин кьизилрин выставка сентябрдалди Нидерландра амукьда.

"Экспонатар Крымдиз рахкур тавун, абурукай официалнидаказ откзун ва я Киевдиз рахкурун - им абур чунуьхна лагьай гаф жеда. Голландвийриз кьизилриз гьелелигда вуч ийидатла чизвач, месэла гьализ жезвач, гьавилай абуру выставка сентябрдалди давамарун кьетна", - лагьана ада.

Крым гьеле Украинадик кумаз "Крым: кьизил ва Чулав гьуьлуьн сирер" выставкадин вахтунда Нидерландриз чкадин вад музейдай археологиз жагьай шейэр вуганай. Абурун арада кьизилдикай авунвай лап багьа шейэрни ава.

16-мартдиз республикада референдум кьиле тухвана. Нетижада Крым Россиядихъ гилиг хьувуна. Исятда лагьайтла, Украинадини Россияди скифрин надир шейэр гьар сада вичинбур я лугьузва.

Лезги газет

УЧРЕДИТЕЛАР:
РД-дин Халкъдин Собрание,
РД-дин Гьукумат
367000, Махачкала, пл. Ленина, 1

КЪИЛИН РЕДАКТОР
А.У. САИДОВ
Тел/Факс. (872-2) 65-00-60
E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

КЪИЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ
Ш.Ш. ШИХМУРАДОВ
65-13-55

КЪИЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ -
ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ
Д. Б. БЕЙБАЛАЕВ
65-00-61

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н. М. ИБРАГЪИМОВ
65-02-81

ЭКОНОМИКАДИН
Ж. М. САИДОВА
65-00-59

КУЛЬТУРАДИН
К. М. КАЗИМОВ
65-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН
М. А. ЖАЛИЛОВ
65-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН
А. Х. ГЪАМИДОВ
65-00-63

БУХГАЛТЕРИЯ
65-00-62

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М. МАГЪАМДАЛИЕВА

ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ
Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

НУМРАДИН РЕДАКТОР
Х. ШАЙДАБЕГОВА

Чап ийиз вахкудай вахт - 21.00

Чап ийиз вахкана - 17.30

Газет "Лезги газетдин" компьютерин базада гъазурна.

Газет "Лотос" ООО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкала,
Пушкин куьче, 6.

Тираж 9744

Макъалаяр редакцияди туькьур хъийизва. Макъалайриз рецензияр гузвач ва абур элкъвена вахкузвач. Редакциядинни макъалайрин авторрин фикрар сад тахъун мумкин я.

Газет массовый коммуничайрин хиле закондательстводал амал авунал гуьзчинвал авунин ва культурадин ирс хуьнин режъай РФ-дин Федеральный кьуллугдин Кьиблепатан федеральный округда авай Управлениди регистрация хъувунва.

ПИ № ФС 10-6468 2007-йисан 26-январь

РЕДАКЦИЯДИН АДРЕС:

367018, Махачкала,
Шетрдин проспекти, 61,
7-мертеба.

Гь - И лишандик квай материалар гъакъидихъ чапзавайбур я.

НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты "Лезги газет"

УФК по РД
БИК - 048209001
ИНН - 0562043725
Р/Сч - 40601810100001000001
Л/Сч - 20036 Ш60090

Гь

Мубаракрай!

Къурагъ райондин больницадин къилин духтурдин заместитель, РД-дин лайихлу духтур
Омар Ибрагимхалилович ГЪАДАДОВАЗ:

Сагъламвал хуьз халкъдин хайи,
Къалурзава гъунар, духтур.
Жегъил-агъил хъийиз дири,
Къвалахдик ква,
Омар духтур.

Гъурмет ава хуьре-къвале,
Къурагъвийриз масан я вун.
Жавабдарвал авай хиве,
Тежрибалу лукъман я вун.

Аллагъди ваз гурай нуьсрет,
Даим вун чахъ галаз хъурай.
Берекатни, хатур, девлет,
Ваз клани къван аваз хъурай.

Къвалах даим фирай вилик,
Агалкъунар давам хъурай!
Чандихъ сагъвал аваз

Клубан,
Са виш йисар тамам хъурай!

ВИ 50 ЙИСАН ЮБИЛЕЙ
МУБАРАКЗАВАЙ
МУКЪВА-КЪИЛИЯР ВА
ЯРАР-ДУСТАР.

"Гатфарин авазар"

ЦИЙИ КТАБ

Мегъамед ИБРАГЪИМОВ

Гъулангерек ИБРАГЪИМОВАДИН твар чи газет клелзавайбуруз фадлай чида. Муаллим, шаир, вафалу юлдаш, аялрин диде, баде...

И мукъварал Махачкъалада "Мавел" чапханада адан сад лагъай ктаб "Гатфарин авазар" чапдай акъатнава. Ам "Манийрин сел", "Тебиатдин тамада", "Баркалладин таж алайбур", "Зун гуьрушдиз къвезва, яр" кълерилай ибарат я. Ктабдин сифте гафуна лезги члалал акъатзавай "Дагъустандин дишегъли" журнал-

дин редактор, шаир Пакизат ФАТУЛЛАЕВАДИ автордин яратмишунрилай рахадайла кьейднава: "Гъулангерекан шишри зун чпин тазавилелди, гъакъикъивилелди серсер авунай! Гъа и ерияр, шак алачиз, шаир дишегълидин вири яратмишунриз хас я..." Гъакъикъатдани, ктабдихъ галаз мукъувай таниш хъайила, Гъ.Ибрагимовадин эсеррихъ везинлувал, рифмайрихъ сеслу къурулуш, образрихъ кьетленвал, члалахъ девлетлувал авайди ашкара жезва:

Эй, Аллагъ, зи гъавурда вуж акъурай?
Гъич садазни дидедин дерт такурай,
Зун нуьк хъиз я- муг ничхирди чукурай,
Рехъ алатай тек аял хъиз, шехъда зун.

"Гатфарин авазар" гъамиша шадбур, рикик руьгь кутадайбур туш, бязибурук пашман легъезяри ква. Абурай чаз автордик къалабулук кутазвай месэляяр, уьмуьрдин туькьуьл декъикъаяр, къилин игитдин хсуси азиятарни аквазва.

Гъулангерек Ибрагимовадиз ктаб тебрик авуналди, чаз адахъ къвалахдин ва яратмишунрин реке мадни еке агалкъунар хъана кланзава.

Хабар це

КВЕВ "ЛЕЗГИ ГАЗЕТ" МУС АХГАКЪЗАВА?
Хемисдиз, жуьмядиз, кишдиз, гъяддиз, ислендиз, саласадиз, арбедиз? -
Шегъер, район, хуьр къалур -
Жуван твар, фамилияни -
Талабзава атлана редакциядиз рахкурун.

Уважаемые абитуриенты!

Для вас в очередной раз наступает самая горячая пора!
Поэтому спешим сообщить, что ИННОВАЦИОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
объявляет набор на дневную и заочную форму обучения по направлениям подготовки:

Экономика Государственное и муниципальное управление Социальная работа Прикладная математика и информатика
Юриспруденция Психология

Абитуриенты, получившие по результатам 3-х ЕГЭ более 200 баллов, принимаются на дневную бюджетную форму обучения. Занятия проводят кандидаты и доктора наук из ведущих вузов. Для иногородних студентов предоставляется комфортабельное общежитие на территории студенческого городка.

тел.: 8(8722) 56-27-68 Адрес приемной комиссии: г. Махачкала, пр. Насрутдинова, 80; www.miuniver.ru; E-mail: miudag@mail.ru

А.М.Гъуьсейнов

И йикъара Самур дередин чехибурукай сад тир Къакларин хуьруьн жемятдив, интеллигенциядин векилрив чулав хабар агакна: 66 йисан яшда аваз бажарагълу руководитель, алим Алискер Межидович Гъуьсейнов рагъметдиз фена.

А.М.Гъуьсейнов 1948-йисан 10-декабрдиз Ахцегъ райондин Къакларин хуьре дидедиз хъана. Ада хайи хуьре 8 йисан школа, къуншидал алай Хуьруьгрин хуьре гимишдин медалдиз лайихлу хъана юкван школа акъалтарнай. 1972-йисуз Дагъустандин хуьруьн майишатдин институт, 1977-йисуз СССР-дин хуьруьн майишатдин Вирисоюздин илимдинни ахтармишунрин институт агакунралди куьтягна, гележегда ада вичин вири уьмуьр илимдинни майишатдин къвалахрин реке серфна. Ам Россиядин Федерациядин гражданвилин кьуллугъдин 2-классдин советник тир.

1967-1969-йисара Ахцегъ райондин багъманчивилин "Луткунский" совхозда рабочивиле, счетовод-кассирвиле - кадрийрин режъай инструкторвиле къвалахна. Гъуьгъуьнин йисуз адакай ДАССР-дин Статуправленида экономист хъана, ДАССР-да авай РСФСР-дин финансрин министерствода кантролер-ревизорвиле къвалахна. Гележегдани А.Гъуьсейнова республикадин жуьреба-жуьре идарайра жавабдар къвалахар тамамарна.

1974-1977-йисара адакай СССР-дин МСХ-дин хуьруьн майишатдин экономикадин илимдинни ахтармишунрин институт-

дин аспирант хъана. Гъуьгъуьнлай "Луткунский" совхоздин директорвиле, Ахцегъ райондин ятар гудай системадин агроном-экономиствиле, 1994-1996-йисара ада "Дагестанагропромстрой" комплексда отделдин начальниквиле къвалахна. Адакай гъакл Дагъустан Республикадин Федеральный казанчействодин управленидин начальникин заместителни хъана. Эхиримжи йисара А.Гъуьсейнова Дагъустан Республикадин Росфиннадзордин территориядин управленидин къилин контролер-ревизорвиле къвалахна.

Гъна къвалахиз хъанатгани, чи ватангълиди вичин хиве авай пак буржияр намуслувилелди кьиле тухвана. Ада вич мукъувай чидай вири инсанрин патай гъахълудакъ гъуьрмет къазанмишна. Межид бубадин хва Алискер чидай вири инсанар патал ам рагъметдиз фин еке магърумвал я. Адан зкуь къамат чи риклера гъамиша-лугъ яз амуькъда.

Ахцегъ райондин Къакларин хуьруьн администрация ва хуьруьн интеллигенция

Малумат

"Михъи сес" твар алай цийи центр ачух хъанва. Инай квевай алай аямдин виниз тир технологийрин хъсан ван атун патал ишлемшдай аппаратар, абур ишлемшун патал лазим шейэр хъягъиз ва маса къачуз жеда. Ина гъакни и аппаратар ремонтни ийизва. Къиметар тлем акакъдайбур я.

Чи адрес: Махачкъала, Шихсаидован (Гоголан) куьче, 38, Поликлиника "Арника", 1-мертеба. Муьштериар киш ва гъяд йикъар квачиз амай вири йикъара пакаман сятдин 9-далай нянин 5-далди къабулзава. Тел: 8-988-444-77-22.

"Лезги газетдин" редакциядин коллективди эмедин гада **МИРЗЕБАЛА** кечмиш хъунихъ галаз алакьалу яз Рамалданова Рагнедадиз, рагъметлудан хизандиз ва мукъва-къилийриз башсагълугъвал гузва.

Утерянный аттестат об общем образовании серии 05 БВ за №0040711, выданный в 2011 году Ахтынской НСОШ на имя **ИСРАФИЛОВА Марата Агашириновича**, считать недействительным.

"Лезги газетдин" редакциядин коллективди Гъабибов Наврузбегаз, халу Мегъамедов Мегъамедиз играми ими **АГЪМЕД** кечмиш хъунихъ галаз алакьалу яз башсагълугъвал гузва.

"Лезги газетдин" редакциядин коллективди Омар ва Алинсеб Гъуьсейновриз, абурун мукъва-къилийриз играми стха ва ими **АЛИСКЕР** рагъметдиз финихъ галаз алакьалу яз башсагълугъвал гузва.

Казимов Казиман хизанди Омар, Ризван, Алиагъа, Алинсеб, Мавлуд, Герман Гъуьсейновриз ва вири мукъва-къилийриз стха ва ими **АЛИСКЕР** рагъметдиз финихъ галаз алакьалу яз башсагълугъвал гузва.

Продаются пчелы 1 рама тыс. руб. Тел.: 8-988-204-50-23.